

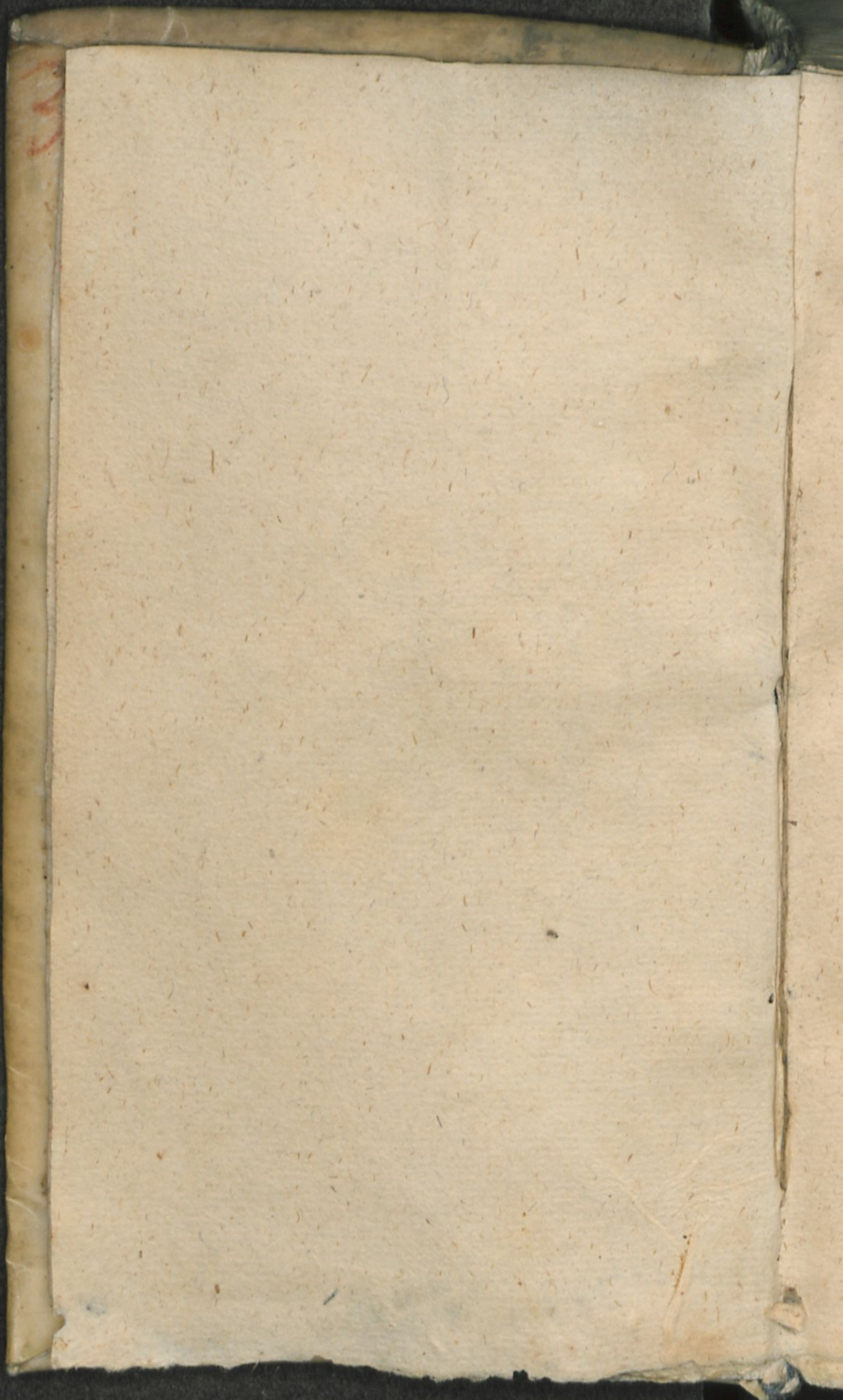

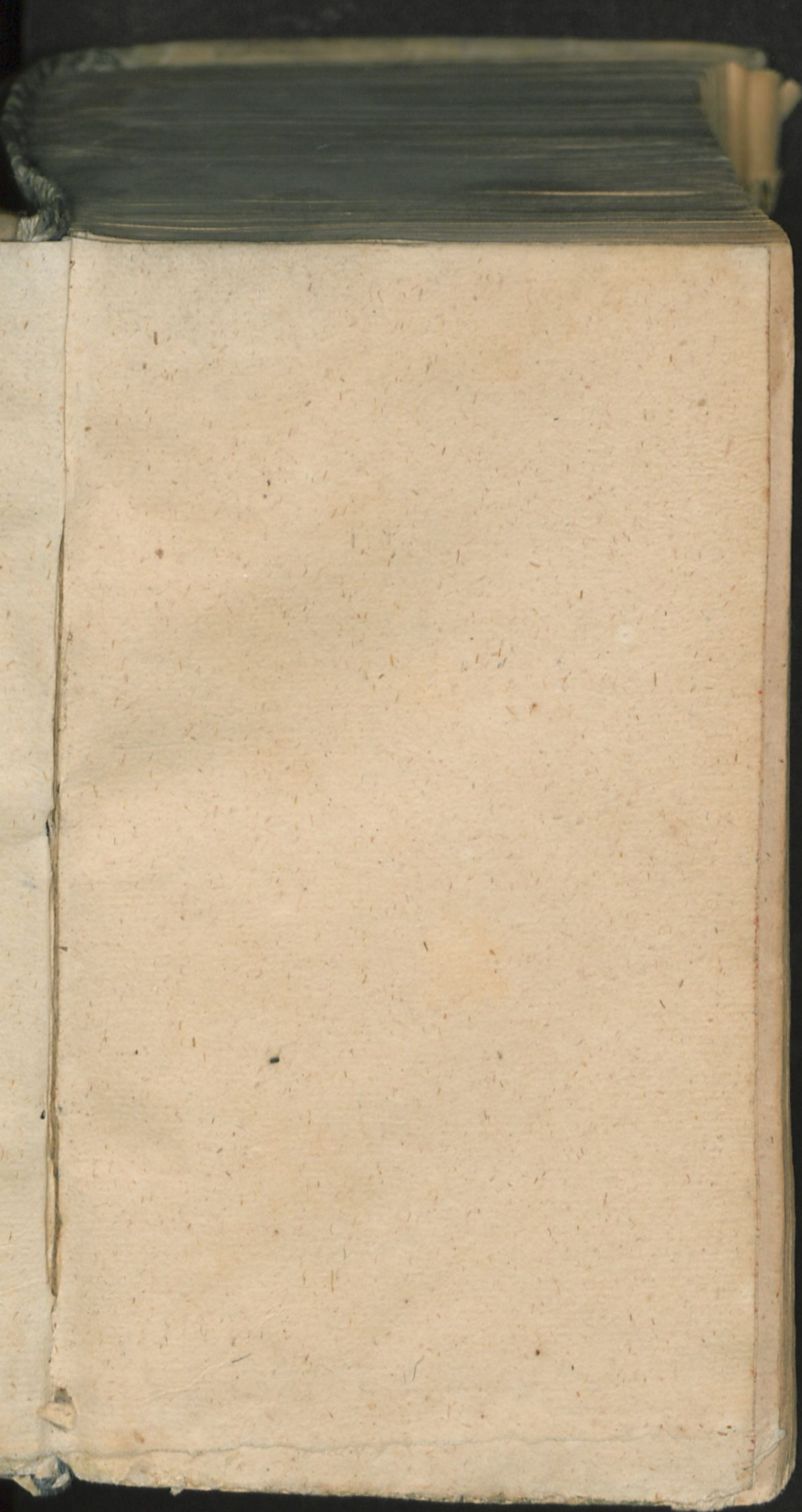
Sammlung

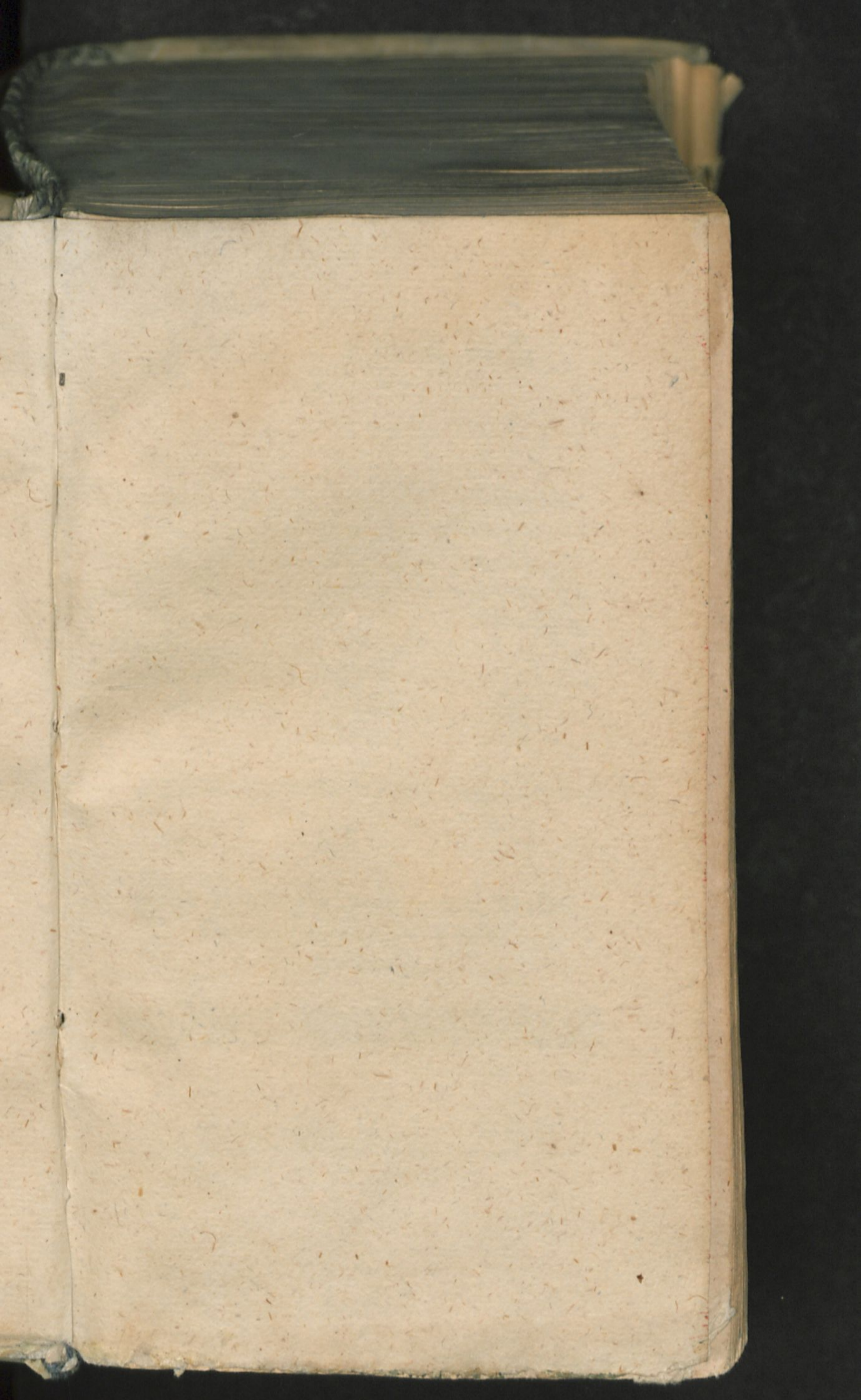

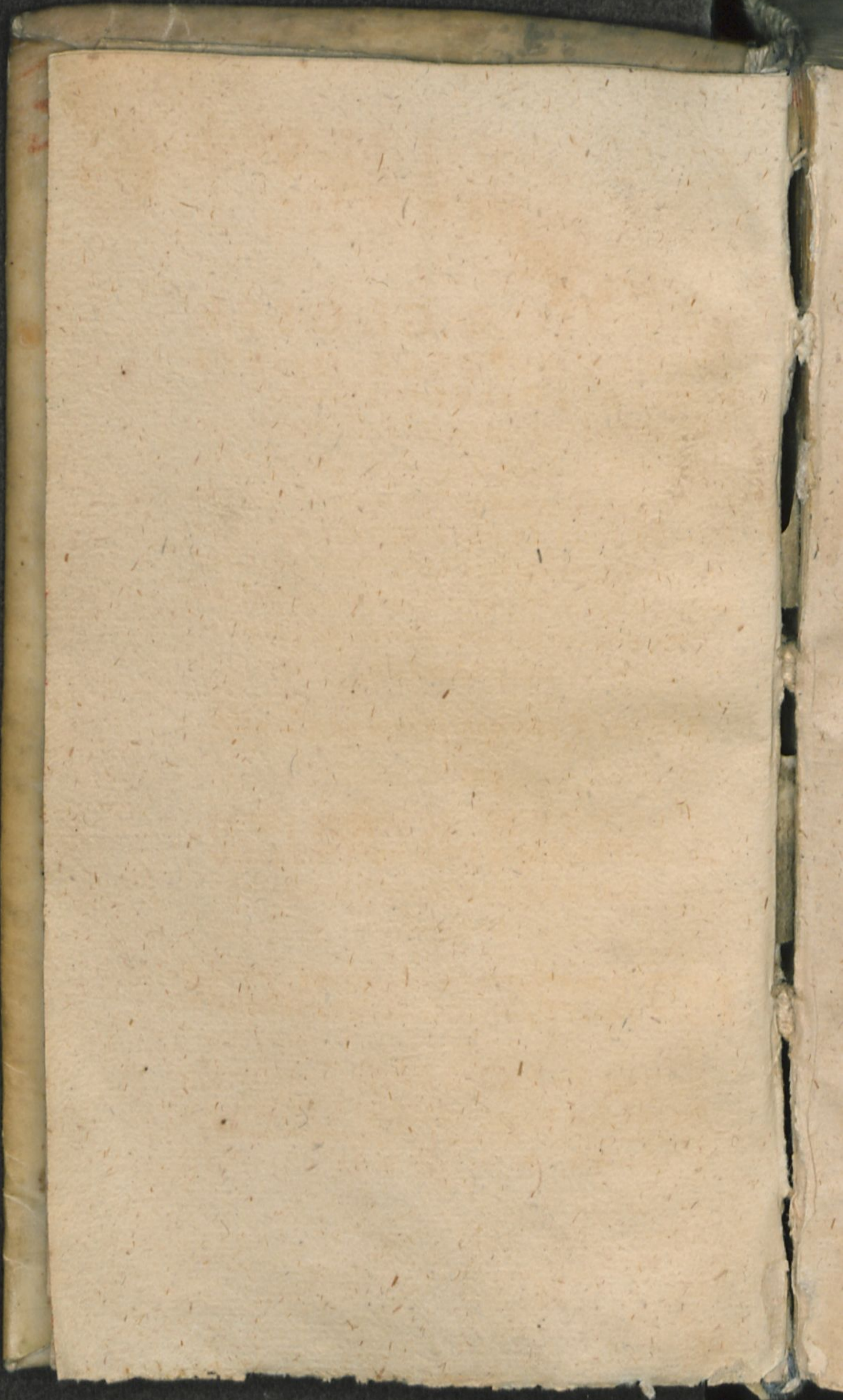
To. 527.

CALVINVS

I V D A I Z A N S,

Hoc est:

**I V D A I C Æ G L O S S Æ
E T C O R R U P T E L Æ, Q V I B V S**

I O H A N N E S C A L V I N V S illustrissima
Scripturæ sacræ loca & Testimonia, de
gloriosa Trinitate, Deitate **C H R I S T I**, &
Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
Prophetarum de Adventu Messiae, nativita-
tate eius, passione, resurrectione, ascensio-
ne in cœlos & sessione ad dextram Dei, de-
testandum in modum corrumpere
non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.

per

E G I D I V M H V N N I V M,
Sacrae Theologiae Doctorem & Profes-
sorem in Academia **V V i t e s**
bergensi.

V V I T E B E R G Æ

Excudebat Vidua Matthæi **V V e l a c i.**

A N N O M . D . X C V .

CALVINI
INDICIS

IVDICA GLOSSA
IN TORVETIA LIBRI

AB 65 681

Bartholomaeus...
Bach...
...
...

213

11

35
DEDICATORIA
EPISTOLA.

Cui dono lepidum novum libellum,
Calvini oppositum strophis nefandis &
Paræo tibi, namque tu solebas
Calvini esse aliquid putare nugas.

Mirabere fortasse mi Paræe,
quæ fiat, quòd cum nullum
mihi tecum hæcenus in-
tercesseris usus aut neces-
sitas: non dubitarem, tibi haud du-
bè in corrigendis Biblijs, asserendisq;
Calvinisticarum ineptiarum quisquis
lys & offutys, alijsq; generis & farina
hujus laboribus occupatissimo homini
mea hac Epistola dedicatoria, intem-
pestivè forsàn, obstrepere. Atque ego
sanè, si consieri potuisset ulla ratione,
praoptassem & tibi parcere, & me
ipsum hoc scribendi labore sublevare.
Verùm ut varia nonnunquam inci-
dunt, quæ aliquem suum institutum
tenere non sinunt: ita tua in me scri-
pturiendi protervia (ignosce quæso

A a vood

voci duriori) mihi quandam necessi-
tatem imposuit ad tuas criminationes
& maledicta respondendi.

Leſta enim mihi eſt preſatio tua,
preſatio, inquam, circa illa, quam
parti explicationum Catechetiarum
Zachariae Verſini Sileſii, Sympatriota
tui, quarta preſigendam eſſe putavi.
In ea tu me ob preſationem in tracta-
tum meum de Trinitate annumeras
his, qui ſynodoſum ſcriptiones evula-
gent, meq; preter meritum accuſas,
quod Calvinus Arianismi crimen im-
pegerim. At tu forte pre ſacris labori-
bus tuis emendationis Bibliorum, ad
epilogum preſationis mee legendum
pervenire non potuiſti, ubi ſic ſcribo:
Non accuſo Calvinum Arianismi, ſic-
ut Gravius impudenti ore me imme-
rentem teterrime huius hereſeos ac-
cuſavit. Dico autem anſam praberem,
viam ſterni, fenestram aperiri, fun-
damenta poni Ariana impietatis, di-
co quendam parari tranſitum, tot ſcri-
ptura ſacra testimonijs ceu preſidijs
atque

I V D A I Z A N S.

atq; propugnaculis Christianorum con-
 cussis & everfis &c. Verum ut ut res
 habeat, omnino accusationi tue, nullo
 certe mansuetudinis vel charitatis
 spiritu tincta, (ut tu a nobis flagitas)
 sed atro virulentia sale perfusa, ac
 venenatis maledicentiae aculeis infe-
 sta (ut tua tibi verba reponam) visum
 est presentem hunc libellum apolo-
 gicum opponere, & Ecclesie DEI ad
 oculum demonstrare, me confodi-
 endo Calvinii glossas impias, quibus
 aliquam multis scriptura locis aeter-
 nam Deitatem Christi confirmantibus
 caliginem Iudaicam offundere non
 reformidavit, nullam prorsus intulisse
 iniuriam, sed (proh dolor & pudor)
 nimis esse verum, quod scripturas sac-
 ras ad suam & aliorum perniciem ter-
 stris corruptelis a genuino sensu horri-
 biliter alio detorseris, ut Petrus de hoc
 hominum genere loquitur. Et ut tibi
 (si docilis & sanabilis es) plenioris
 huiusce rei fidem faciam, et ad iun-
 gans plura testimonia, qua Calvinus

ille, tuus (non meus) πρῶτον & ad per-
 fidiam Iudaica infidelitatis, Arinaq̄
 impietatis retundenda strophis suis
 hebetavit, inutiliaq̄ reddidit. Et ne
 quid ad plenissimam tantae rei proba-
 tionem deesse videatur: libet eas in-
 super addere corruptelas, quibus illu-
 strissima, vaticinia Prophetarum de
 Messia Iudaicis perversiōibus invol-
 vit, & non modo Scriptorum Ecclesia-
 sticorum veterum & recentium pias
 interpretationes altissimè despexit &
 irrisit, sed in nonnullis ipsorummet E-
 vangelistarum Apostolorumq̄, sacro-
 sanctas explicationes nequiter eludere
 non est reveritus. Quod ni ad oculos
 demonstravero, praecipuè ubi ad illa, quae
 dixi, vaticinia prophetarū derenero:
 nolim ego mihi ulla unquam in re post-
 hac fidem adhiberi. Caterum ut ordi-
 nem quendam teneamus: primò ea
 producemus scripturae sacrae testimo-
 nia, quae explicationem summorum
 capitum doctrinae caelestis de Deo uno
 & trino, atq̄ Deitate aeterna Christi et
 Spir.

IUDAIZANS.

7

Spiritus sancti continent: visuri, quomodo hac stropharum suarum spinis intricaverit Calvinus. Dehinc examinabimus sanctorum Prophetarum oracula de Messia: quo pacto hac in fraudem Christiana religionis avertarint, ut omnem ad probandam vim atq; valorem amittant penitus, quamdiu glossata illa putantur esse vero consentanea.

CAPVT PRIVS.

*D*uo autem sibi sumpsit Paraus de luenda crimina (ut ipse appellat) ex quibus cetera iudicari posse homo rerum istarum rudis & imperitus autumat. Quorum prius ex voce Elohim, Gen. Posterius ex sermone matris nostrae Eve petitur. Hac duo, quia maxime idonea putavit, quae quoquo modo eluderentur, ex illo cumulo & a servo pra reliquis attingere voluit, caetera quam sicco pede suspensioq; gradu praeteris, quam nihil habet, quod vel ad

A 4

Speciem

speciem, saltem excipiat, excuset, aut respondeat?

Age verò, mi Paræe, retexamus ini-
tiosa, qua tibi visum est sub tue Pra-
fationis incudem revocare. Ad Trinita-
tis arcanum contra perfidos eius ho-
stes Iudeos pertinere censent Christiani
scriptores, ipsum Dei nomen Elo-
ham, Dÿ, plurali numero non obscure,
nec sine ratione positum, quando Mo-
ses in vestibulo sue Prophetice scripti-
onis ait: Creavit Dÿ, idemq; de hinc in
omni scriptura frequentissimè repeti-
tur. Quod pÿ interpretes, prisci pariter
ac neoterici, symbolum mysterij ado-
randa Trinitatis esse confirmant, ut
verbum quidem singularis numeri es-
sentis unitatem, nomen autem nu-
meri pluralis personarum in Deo plu-
ralitatem ostendat. Nec sanè, cur de
Deo loquantur sacra litera vocabulo
isto pluralis numeri, causa ulla facile
dari potest, præter hanc, de qua loqui-
mur, personarum in sacra Triade plu-
ralitatem, præsertim cum nomen illud
aliàs

IVDAIZANS.

ad id singulari numero non destitua-
tur, ut in plurali ex defectu singularis
numeri poni necesse sit. Ipsum namq[ue]
thema מִיָּהּ legitur expressum Psal-
mo 114. Hoc adversus reprobam gena-
tem infidelium Iudeorum utiliter iu-
xta & tempestivè monent Christiana
Ecclesie Scriptores, ut eos ex ipsa ea
lingua convincant, cuius cognitione
maximè adversum nos superbiunt.

Quid verò Calvinus? eximius ille
(si Deus placet) servus Dei, ut ipsum
Pareus vocitat? Is ex transmarina
sue sapientie tripode sententiam con-
tra nos pro Indais pronuncians, ita su-
per Prophete Mosi verba commenta-
tur: Habetur apud Mosen מִיָּהּ nos-
men pluralis numeri: unde colligere
solent, hic in Deo notari tres perso-
nas. Sed quia parum solida מִיָּהּ vi-
detur tantæ rei probatio, ego in voce
non insistam. Quin potius monendi
sunt lectores, ut sibi à VIOLEN-
TIS eiusmodi glossis caveant. Quid

A 5 vere

verò? Nam hæ violentæ glossæ sũnt
 quas ipse textus Mosaicus ostendit esse
 genuinas? Equidem quinam sint illi
 Elohim, Moses ipse declarat, dum De-
 um Patrem, eiusq̃, λόγον, per quem cre-
 at omnia, & Spiritum sanctum, crea-
 ta moli aquea virtute sua incuban-
 tem, rerum omnium opificem introdu-
 cit. Quod s̃ nobis, O Parac, minus fidei
 dem habes, vade & sciscitare ex zano-
 chio gregali tuo quem in classẽ fide-
 lium Dei servorum reponis, cuius liber
 de tribus Elohim, perspicuam dicet te-
 stimonium, sine glossa tam violenta,
 si verbum, Elohim, de personis ado-
 randa Trinitate exponatur, ut Calvi-
 nus ille tuus autumat, ideoq̃, servos
 Christi vere fideles tam odiosè carpit
 & exagitat.

Quod verò nomen illud Elohim,
 interdum uni singulari personæ tri-
 buitur, petitur huiusce quoq̃, rei ratio
 non aliunde, quàm ex illo beatae Trini-
 tatis arcano. Pater Elohim dicitur,
 quia non solitariè Deus est sine Filio
 Spirito

Spirituq; sancto, sed unã cum his adeo-
que in Trinitate Deus est; ita ut vox
Elohim in hoc quoq; personali signifi-
catu respectum mutuum illum plurali-
tatemq; deinarum hypostaseon invol-
vat. Vnde ut, ut personis simul
iunctis, secundario autem personis sin-
gulis exposito tam sensu atq; modo at-
tribuat.

Quod subdis, Paræ: si tam firmum
& tam evidens hoc est Trinitatis ar-
gumentum, cur Prefator ille (Hunn-
um notat) in tractatu suo de Trinitate
illud primo loco non posuit? C R T O S
T V M O M I S I T: Respondet Hunn-
us: cur in Paræ, vel præsupina socer-
dia & negligencia non prius tracta-
tum ipsum perlustrasti, ut dispiceres,
sive illud omissum (ut in fingis) vel
non? Etenim ut tandem aliquando
evigiles, & maiorem posthac in scri-
bendo cautionem adhibeas: iubeo te
inspicere paginam primæ editionis 69
æditiõis secundæ paginam 48.
ubi sic legitur: Qui Proba, quod in

una simplici Deitate plures sint quàm
 una, persone? Resp. Hoc mysterium
 in veteri & novo Testamento reve-
 lavit Deus. Atque hoc testantur uni-
 versa ea dicta, quibus Deus Elohim
 hoc est, Dii in plurali numero nuncia-
 patur. Imò post has deluuntur in edi-
 tione mei Tractatus posteriore ea quæ
 Iudæi contra hoc argumentum nobis
 obiectant: solvitur & sophisma Cal-
 vini de voce Elohim etiam singulis
 personis attributa. Hæc cum lucidissi-
 mè posita in meo libello reperiantur, in
 Paræe, nihilominus in scenam orbis
 Christiani prodire audes, tam crassis
 & spissis commentis, ut scriptures, id
 argumentum in meo tractatu totum
 esse omissum? O te hominem supina
 negligentie, si non inspecto exemplari
 tam audacter pronuncias: extrema
 verò malitia & impudentia, si vidisti
 à me disertè positum esse id, quod in meo
 libro totum omissum esse per mendaci-
 um sexcentos pedes spissum & crassum
 fingere non erubescis. Tamen si quis
 qui d

quid hac in re scripsisti errans, in humaniorem illam partem, qua desidia est, interpretari malo, quam in hanc deteriorem rapere, qua malitia tua & enormis impudentia foret.

Verum progredere mecum, & amplius dispice, quam probe in sequentibus rem administraveris. Obiici & illud, quod mater nostra Eva, susceptio Caino, dixisse memoratur: Possedi virum Iehovam. Ex quo Christiani interpretes coniecturam faciunt, ipsam scripsisse, Messiam futurum esse verum Deum. Id verò dixi Calvino displicere, cui sine omni ratione, adeoq; etiam contra Hebraici textus veritatem plus arriserit Dativus (Domino) qui in Hebraeo non reperitur, quam Accusativus, qui expressè in textu positus non ullum alium sensum gignat, quam quòd Eva (licet in individuo decepta) Messiam, quem se iam putabat in lucem edidisse, indicavit futurum esse veram Iehovam.

Contra hoc Pareus obtendit quidem

dem versionem 70. Interpretum, Thargum item. Sed tantisper nihil proficit, quoad demonstret, articulum a voci propositum esse alterius, quam accusativi notam. Et quoad Lutheri versionem obtendit, qui anno 49. veteris: vom HErrn: à Domino: principio respondetur, Pareus ita tractasse Divi Lutheri Biblia ut haud abs re dubitem, si ne ei quicquam habendum fidei nisi quod oculorum sensui exposuerit. Deinde si credamus ei, unde nos certiores reddet, esse Luther, potius verba, quam propositionem germanicam (vom) per typographicum εφάρα, quod fieri per facile potuit, irrepisse: iterum si restatum fecerit ipsius esse Lutheri, negare tamen non valebit penitus inspectis hebraeis fontibus id esse emendatum. Denique aliud quoque meminere esse Pareus, si quis sententiam aliquam proponat simpliciter, salvo relicto aliorum iudicio, aliud verò esse, sicut Calvinus suam, quae veritati hebraeae lingua consona non est, ita po-

nat

mat. ut fecus sentientes, & propius ad
fontes Hebraeos accedentes carpat &
sur gillet,

Tertio dictum & ostensum est in
prefatione mea, ex eo, quod Gen. 1. 9.
habet Moses: pluit Iehova à Iehova,
rectissime adstraxisse Christianos ar-
gumentum probanda Trinitatis, quod
nimirum in Deo plures sint persone, si-
quidem expresse Iehova à Iehova, Do-
minus à Domino pluisse sulphur &
ignem asseratur. Dixi et dico, Calvinus
hoc abnegando causam agere Iudaorum
contra Christianos interpretes, haud
aliter ac si Iudais à hanc ad rem sti-
pendio conductus sit. Ad id responden-
dum erat, Parae, sed respondes ac dicis
nihil. Ut verò illa petulantia Calvinus
luculentius omnibus pateat, repetere
huc placet ipsius Iudaicam glossam,
qua sic habet: Quod veteres Christi
divinitatem hoc testimonio probare
conati sunt, MINIME FIRMUM
est, ac SINE CAUSA, meo iu-
dicio, TV M V L T V A N T V R.

QVI

QVI ACRIVS IVDÆOS
EXAGITANT, quia non ad-
mittant tale probationis genus. Fac-
teor quidem, Deum semper agere
per manum filij sui, ac tam memora-
bili vindictæ exemplo filium præfuis-
isse non dubito, sed parum solidè ra-
tlocinari DICO, qui plures inde per-
sonas eliciunt, cum Mosis consiliū ex-
pressè fuerit, lectorum oculos ad spe-
ctandam Dei manū erigere & acuere,
*Hec ille. At ipsa emphatica repetitio
nominis Iehova infallibiliter docet,
plures notari personas, ipseq; verborum
sonus (plur. Iehova à Iehova) hoc ci-
tra ullam altiore ratiocinationem
ultrò denunciat. Nunquam igitur in
æternum excusari poterit hac audacia
Calvini, qua insurgit adversus asser-
tores sacrosanctæ Trinitatis, & sine
causa illos adversus Iudeos tumultua-
ri scriptitat.*

*Obiici quarto loco, id quod Moses
scribit Gen. 35. Iacobum edificantem
altare (non angelis, quibus alteria
nec*

nec dicantur nec extruuntur, sed Deo) appellasse locum illum Bethel, id est, domum Dei assignata ratione Elymi sive nominis, quia apparuerint ad illum D 11. Quod evincenda contra reprobos Iudeos doctrina de Trinitate non obscurum testimonium est: praesertim cum non tantum nomen, Elohim, numero plurali sit positum, sed etiam verbum adiunctum (apparuerunt) eodem numero usurpatum reperiat. Idq; cum interpretes Christiani eò referant: Calvinus tamen, ut alius sapiat, ab eis palam disidet, & de Angelis exponit Verba eius sunt haec: Acde, quod Iacob continuum fidei suae tenorem ostendit, ex quo DEVS se illi manifestare coeperat; quia hoc sibi proponit, quod Angeli apparuerint. Nam cum pluralis sit verbi numerus, de Angelis libenter interpretor. Quam Calvini glossam ut *ἀπολύτως* textus ipse Sole meridiano clarius refellit. Siquidem negari non potest, Iacobum denominasse locum il-

B

lūm

lum Bethel eò quod apparuerint ibi
 Elohim. Absurdam autem, referre ra-
 tionem nominis Bethel (quod domum
 DEI denotat) ad creaturas, quasi vi-
 delicet angelis locum illum sanctifica-
 rit, Angelis altare ibi extruxerit, &
 propter angelos eam locum domum Dei
 vocarit: quod contra idolatriæ cri-
 men facere non potuisset: sed quia nec-
 cessario fatendum est, uni soli DEO à
 Iacobo honorem illum esse habitum:
 luculenter apparet, immerito Calvi-
 num hoc testimonium, probande con-
 tra Iudeos sacrosanctæ Trinitatis,
 glossa futili sua enervare.

Quod attinet locum illustrem Psal-
 mi 2. Filius meus es tu, ego hodie ge-
 nui te: nullo colore vel probabiliter sal-
 tem excusari potest impium Calvinum
 glossema, referentis hæc primò & se-
 cundum literam ad Davidem, secun-
 dario verò demum, & subtypi duntaxat
 ratione ad Christum: idq; contra
 sanctorum Apostolorum authenticam
 exigentiam. Etenim de Christo hæc unice
 intelli-

intelligenda esse, indubius testis & interpretres est Paulus Actor. 13. nec non Au. or Epistola ad Hebraeos cap. primo & quinto. Discipuli quoque primitivae Ecclesiae in Actis Psalmum hunc de Christo unanimiter exponunt, & Davidem ibi praedixisse confirmant uno ore, quomodo adversus sanctum Filium DEI Iesum insurrecturi sint Herodes & Pontius Pilatus, cum gentibus & populus Israel Quae ergo, non dicam mente, sed fronte ausus est Calvinus hac (Filius meus es Tu, Ego hodie genui te) contra mentem Davidis, contraque Canonicam sanctorum Apostolorum & Apostolicae Ecclesiae interpretationem adaptare Davidi? Sic enim Calvinus: Filius meus es. Potuit quidem David regni iuris intuitu censerī Dei Filius, quemadmodum scimus, Principes, eò quòd prā aliis excellant, tam DEOS, quam DEI filios vocari. Sed hic DEVS singulari elogio DAVIDEM oruans, eum non modò supra cunctos mortales,

B 2 les,

*Apostolus
verò, ò Cal-
vine, de
Davide ne-
gry quidem
illuc, sed de
solo aeter-
no filio
Dei.*

les, sed etiam supra Angelos extollit. Quod prudenter exponit Aposto-
lus ad Hebræos cap. 1. v. 5. dum hoc
nulli unquam Angelo fuisse dictum
admonet. Quamvis enim Angelis in-
ferior esset David, quatenus tamen
gestavit Christi personam, meritò il-
lis longè præfertur. Sciamus ergò,
hic Dei Filium, non unum quempi-
am ex multis, sed unigenitum desi-
gnari, ut solus in cœlo & in terra emi-
neat. Quod autem DEVS se illum
genuisse pronunciat, referri debet ad
hominum sensum vel noticiam. David
enim genitus à DEO fuit, dum cla-
rè apparuit eius electio. Itaque ad-
verbium (Hodie) tempus illius de-
monstrationis notat: quia postquam
innotuit, creatum divinitus fuisse Re-
gem, prodit tanquam nuper à Deo
genitus: quia homini privato tantus
honor haberi non poterat. Eadem in
Christo quoque relatio tenenda est.
Non enim genitus dicitur, nisi qua-
tenus Pater filium suum esse TESTA-
TVS

T V S E S T : Scio locum hunc de
 æterna Christi generatione à multis
 fuisse expositum, qui & in adverbio,
 Hodie, A R G V T E philosophati
 sunt, ac si perpetuum actum extra
 tempus notaret: Sed huius vaticiniij
 fidelior ac magis idoneus interpres
 est Paulus, qui Act. cap. 13. e. 33. ad
 illam, quam dixi, cœlestis Christi glo-
 riæ demonstrationem nos revocat.
 Genitus ergo fuisse dicitur, non ut
 Filius D E I esse, quo ad se, inciperet,
 sed ut talis patefieret mundo. Deniq;
 hæc genitura **NON DE MV-**
TVO PATRIS ET FILII
RESPECTV intelligi debet, sed
TANTVM significat, eum qui
 fuerat ab initio absconditus in arcano
 Patris sinu, & obscure deinde sub le-
 ge adumbratus, ex quo prodijt cum
 claris insignibus, cognitum fuisse Fi-
 lium Dei; sicut etiam dicitur Iohann-
 nis 1. b. 14. conspeximus gloriam e-
 ius, tanquam unigeniti Filij.

*Vides his, optimè lector, augustis-
 simis,*

sumum hunc locum (Filius &c.) de qua
 Epistola ad Hebraeos ait: cui dixit un-
 quam Angelorum, Filius meus es tu,
 ego hodie genui te, audere infelicem
 istum paraphrasten de Davide expo-
 nere: cum ne quidem Angelis celo-
 rum, nedum Davidi competat. Quod
 enim garrit, Davidem ipsum praeferrè
 Angelis eò quod personam Christi ges-
 serit, id est quod fuerit typus & figu-
 ra Christi, ut hinc expeditum det, cur
 David pra angelis appelletur filius Dei:
 facit na, intelligendo ut nihil intelli-
 gat. Nonne enim hoc pacto & serpens
 aeneus ille olim in deserto suspensus,
 quia typum evidentissimum gessit
 passionis Christi, esset angelis excel-
 lentior? Imò ipsa etiam bruta pecudes,
 quae olim Christi passionem in sacrifi-
 cijs representabant, Impium igitur &
 verè Iudaicum est sublimem illam ex
 Deo generationem, de qua psalmus
 differit, referre ad Davidem Estq; sin-
 gularis audacia Christianos interpre-
 tes, qui hac de aeterna Filij genitura,
 mutuoq;

mutuog, patris & filij respectu intela
ligunt ita petulanter vellicare & sug-
gillare, cum quidem, ut ostensum est,
per latus illorum confodiatur ipsa scri-
ptura Apostolica. Hoc vero, mi Parac,
non faciunt eximij servi Dei, qua-
lem tu Calvinum depradicas

Neg, nostra expositione tantillum
aaversatur Apostoli pauli locus in A.
ctis cap. 13. sed eadem potius aperte
suffragatur. Quod enim ex hoc psal-
mi versiculo Paulus Christi resurre-
ctionem evincit: hoc ipso persona re-
surgentis aeternam Deitatem verbis
Psalmi celebratam, ut fundamentum
sue probationis, presupponit. Ob hoc
ipsum n. (quod persona hac, cuius caro
ex mortuis resurgens personaliter est
propria, est unigenitus Dei Filius, hodie
in aeternitate genitus) impossibile est,
ut caro eius vel corruptioni subeat vel
in morte detineatur. Què in modum et-
iam Divus Athanasius de Incarnatione
verbi, eiusq, corporali ad nos aduentu,
ut & de passione in oliveto: nec non

B. 4. Divus

Divus Cyrillus ad Theodosium ex æternitate personæ τὸ λόγος necessitatem resurrectionis ipsius secundum carnem ἀδελφωτικῶς inferunt & concludunt.

Porro præfatione illa mea iugulavi etiam pudendam corruptelam versiculi Psalmi 33. Verbo Domini cæli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis exercitus eorum. Quod alias tam illustre est Trinitatis testimonium, quale ferè nullum extat in universa veteris Testamenti scriptura Prophetica, utpote in quo notanter ad eò personæ singulæ ipsis etiam nominibus suis designantur Iehova enim voce Patrem notari extra controversiam est, Verbi appellatione venire Filium, irrefragabilis Autor est Iohannes & Evangelista & Apostolus. Spiritu oris Domini, Spiritum sanctum intelligi, & nomen & res ipsa palàm edocet, ut qui per spirationis modum ex incorporeali ore divinæ essentie Patris procedit, ideoq; Spiritus oris eius cognominatur. Hæc certa & hæc cæli terreq; machi-

machi-

machina solidiora sunt. Sic enim & tota Trinitas creationi præfuisse memoratur, eundem planè in modum, quo Moses capite primo Genesios, (unde hic Psalmi versiculus tanquam totius historie creationis compendium, desumptus ac velut transcriptus est) Dominum dicendo seu per verbum suum creasse res, & spiritum D E I motasse illas commemorat. Hæc catholica expositione sordet magno illi Theologo, Iohanni Calvino & super versiculum illum Psalmi futillissima inanitate nugatur potius quàm commentatur hoc modo: S V B T I L I V S inquit: veteres hoc elogio usi sunt contra Sabellianos, ut æternam Spiritus Deitatem assererent. Atqui ex alijs locis patet, ac præsertim ex Esaiæ cap. 1. a. 4 spiritu oris notari sermonem: illic enim de Christo dicitur: percutiet terram virga oris sui & spiritu labiorum interficiet impiũ. Sicut autem potestate & efficacia plenus sermo allegoricè vocatur oris sceptrum: Ita alio

B s sine

sine postea dicitur halitus, ad discrimen notandum sermonis DEI, & inanis resonantiæ, quæ ex ore hominum prodit. Ergo in probanda Deitate Spiritus, hoc testimonio Sabelium urgere non auderem. Eodem pacto pervertit ipsum istum locum in suis Institutionibus lib. 1. cap. 13. Sectione 15. Veterum Christianorum interpretum piam & orthodoxam exparrationem sic exagitan: Sciens ac volens supersedeo à multis testimonijs, quibus usi sunt veteres. Plausibile illis visum est citare ex Davide, Verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis exercitus eorum, ut probarent, non minùs Spiritus sancti opus esse mundum, quàm Filij. Sed cùm in Psalmis usitatum sit, his idem repetere, & cum apud Esaiam Spiritus oris idem valeat, atque sermo, INFIRMA illa ratio fuit.

Principiò debile admodum est,
 quod

quod ex consuetudine Psalmistae ra-
 tiocinatur, solere illum bis idem repe-
 tere. Nam ut hoc detur in multis &
 in multis tamen contrarium observari
 certissimum est. Impertinenter
 etiam ad institutum suum accommo-
 dat illud Esaiæ 1. siquidem nullum
 est ratiocinationis vinculum a subs-
 tantiali verbo, de quo Psalmus 33.
 agit, ad verbum predicatum seu vo-
 cale, de quo putat Calvinus Esaiam
 loqui cap. 11. Adhuc per Spiritum lab-
 biorum in propheta contextu certum
 est, non ipsum Verbum Evangelij sed
 Spiritum sanctum intelligi, Hic enim
 est, per quem Messias percutit terram,
 seu, ut Christus ipse nobis explanat, iu-
 dicat mundum Iohan. 16. hic est, per
 quem interficit impium, videlicet per
 spiritum oris sui. 2. Thessal. 2. tamen si
 mediante verbo. Ideoq; Propheta Spi-
 ritum labiorum Christi, ut causam
 efficientem, & Verbum ut instrumen-
 tum cōnectit. Adhuc coherencia vati-
 cij palam arguit, eum notari Spiritum
 quem

quem paulò ante super Christum è re-
 dicibus Isai prodeuntem requieturum
 dixerat, qui est spiritus sapientie ac
 scientie, spiritus roboris ac fortitudi-
 nis &c. tertia videlicet gloriose Tri-
 nitatis persona. Quod si in his (spiritu
 oris eius omnis exercitus eorum) non
 Spiritum sanctum, sed ut Calvinus
 interpretatur τὸ πρῶτον secundam per-
 sonam Deitatis intelligendam esse
 quis existimat, edisserat nobis ubi un-
 quam usquam unigenitus ille λόγος,
 in uniuersa scriptura Spiritus Ieho-
 ua nominetur? Non enim simpliciter
 & absolutè spiritus (quod ad essenti-
 am referri posset) sed Relatè spiritus
 Iehoua seu Dei patris dicitur hic spi-
 ritus, cuius Psalmista commemorat.
 Dicat ergo nobis, siue Patrus, siue qui-
 cuiq; tandem Calvini patrocinium
 suscepturus est, ubi tandem, quo in li-
 bro scriptura, & quo capite filius Dei
 dicitur Patris sui spiritus? Num enim
 tandem cuiuis negatori fas erit eti-
 am absque scripturae luce ex fumo pro-

prū;

prii cerebri gignere privatas interpre-
 tationes? aut per illam scripturarum
 ἁγιωγραφῶν ut Petrus nominat, ex quo vis
 quidvis effingere? aut num eò progre-
 diemur cum Calvino absurditatis, ut
 somniamus, Deum Patrem ex ore sub-
 stantia sua duos producere distinctos
 spiritus (puta λόγος seu Filium DEI
 quem hic Spiritum oris Domini voca-
 ri Calvinus noster autumat, deinde &
 Spiritum sanctum, quem ipsam etiam
 à Patre procedere Christus autor est,
 Iohan. 16. Hec aliq̄ prius assignata
 pondera rationum vidit Pareus nullo
 pacto convelli posse. Itaq̄, preterire
 maluit, quàm irritò conatu laborare
 in salvandis ijs, quæ medicam manum
 non admittunt. Atq̄, hæc sanè ex vete-
 ri Testamento producta tum in mea
 prefatione erant, quæ demonstrabam
 à Calvino in commodum Iudæorum et
 Arianorum horribiliter esse deprava-
 ta. Caterùm ut videat Pareus esse his
 longè plura: non dubitabo in ipsius
 gratiam laborem istum suscipere, &

in eludendis testimonijs Spiritus San-
cti veterariam *καθ' ἑαυτὴν* *καὶ τὸν πνεῦμα*
Calvini documentis pluribus ob oculos
statuere.

Ex verbis Psalmi 45. *Thronus
tuus, o Deus, in seculum seculi: virga
rectitudinis virga regni tui. Dilexisti
iusticiam & odisti iniquitatem. Pro-
pterea unxit te Deus, Deus tuus oleo
laetitiae supra consortes tuos &c.* Au-
tor Epistole ad Hebraeos eternam Filij
Deitatem populo Hebraeo, ad quem
scribit, demonstrat, inquit, Ad an-
gelos quidem dicit: *qui creat angelos
suos spiritus, & ministros suos flam-
mam ignis.* Ad FILIVM autem *Thro-
nus tuus, Deus, in seculum seculi,
Virga rectitudinis virga regni tui.
Dilexisti &c.* Habes luculentam ex-
plicationem eamq; à Dei spiritu pro-
fectam, haec nimirum ad FILIVM
esse dicta Quod argumentum testimo-
nio Psalmi superstructum fatiscet to-
tum imò corruet, si ad alium quam
Christum verba illa Psalmi perti-
nere

*nere contendis. At hoc non dubitat
 facere Calvinus de Salomone perico-
 pen illam Psalmi enarrans, & hunc in
 modum Iudaians: SIMPLEX
 & GENUINVS sensus est, SA-
 LOMONEM non tyrannicè do-
 minari, ut plerisque Reges, sed rectis
 & æquis legibus: ideoque solum eius
 omnibus seculis fore stabile. Et com-
 mentans in cap. 1. Hebr. ait, laten-
 dum esse quidem, de Salomone hunc
 Psalmum fuisse compositum, instar
 Epithalamij, quia illic celebratur eius
 coniugium cum filia Regis Ægy-
 pti. Hec ille. Quàmprimò verò Cal-
 vinus largitur Iudæis, Psalmistæ di-
 ctum sensu simplici suo & genuino
 non Christum spectare, sed Salomo-
 nem: protinus redditur Apostolicum
 argumentum hiulcum valde, ἡ ἀ-
 πρὸς δὲ ἰουδαίους, ut quod nec simplici nec
 genuino sensu nititur. Atque sic in cas-
 sum post laborat Calvinus, sub cypri ra-
 tione hæc ad Christum referrens. Ob-
 strepens*

30
 strepent enim Iudaei, se in eo sensu,
 quem Calvinus ipse dicat esse simpli-
 cem & genuinum, acquiescere & alie-
 rum anagogicum illum, tanquam mi-
 nimè nativum aut genuinum, Calvi-
 no relinquere. Intelligunt lectores non
 stupidi, quomodo strophis suis immum
 fundamentum labefacere sentiet Satanae,
 ut omnis ad probandum vis exspiret
 & in auram evanescat.

Iam porrò ex collatione Psalmi
 68. & Epistole ad Ephes. cap. 4. in vis-
 ctum argumentum emergit ad pro-
 bandum, Christum esse verum DE-
 VM Nam de ipso Iehova praedicat ille
 Psalmus, quod in altum ascendat, &
 captivam ducat captivitatem, & do-
 na dat hominibus. Hoc cum in Chri-
 sto impletum esse Paulus aperte con-
 firmet; nonne liquido declarat, Chri-
 stum esse illum Iehovam ibidem à
 Psalte Israelis celebratum ac decanta-
 tum? Et certum est, eiusmodi res toto
 Psalmo eo describi, quae ad Christi re-
 gnum unice quadrent. Cum igitur
 habea-

habeamus irrefragabilem ipsius Pauli
 paraphrasin, quid dubij reliquum esse
 potest, quò minus de Christo Davidem
 in Spiritu sancto vaticinatum esse
 credamus? Calvinus autem Apostolo
 Paulo, qui in tertio cælo Theologiam
 suam didicit, longè doctior & sapien-
 tior, hæc Davidis regno terreno ad-
 aptare maluit contra luculentissimam
 interpretationem Paulinam, quam
 Christo. Videamus, quomodo illustre
 vaticinium Propheta crucifigat: Ad
 Psalmi illius versiculum 19. ascendisti
 in altum, captivam duxisti captivita-
 tem &c. hæc annotat. Minimè dubi-
 um est, comparatione diversi tempo-
 ris illustrari novam gratiam, quæ sub
 Saule sepulta, Davide regnum ade-
 pro, iterum illuxerat. Subest enim ta-
 cita Antithesis inter iacere & in sub-
 lime attolli: ac si dixisset: in tristi po-
 puli dissipatione non apparuisse DEI
 gloriam, qualis olim conspicua fue-
 rat. Regnum enim Saulis sicuti à pra-
 vis & illicitis exordijs cœperat, male-
 C dict

dici oportuit, donec sub Davide gratia sua ludem Deus restitueret: quo felici successu palam factum est, Davidem legitimis auspicijs regnare, quia divinitus & lectus erat.

Ecquid verò censes, optime lector, de hoc avaritia scripturarum interprete, qui pro supercilio suo integram sibi esse putat, scripturas ex suo tractare libitum, sepositis & ab alto despectis ipsorummet Apostolorum interpretationibus Etenim quid de allegatione Paulina sentiat, inditio nobis est arrogans eius vox, qua scribit, Paulum locum hunc SVBTILIVS ad Christum DEFLEXISSE. Ne tamen tanti Apostoli autoritatem plane contemnere velle videatur, hanc clementiam ei exhibet, ut illum sub figura ratione versum Psalmi ad Christum retulisse pronunciet. Quod ipsum tamen est purum putum commentum. Sed verba ipsa recognoscamus Calvini hoc modo scribentis: Cæterum quia locum hunc Paulus SVBTILIVS ad

ad Christum DELEXIT ad Ez Paulus ar-
 phet. cap. 4. v. 8. videndum est, quàm guntur à
 benè hoc cum mente Davidis conve- Calvinò,
 niat. Certè principium illud everti qd i locus
 nullo modo potest, Davidem ea lege Psalmi sub-
 præfuisse veteri populo, vt sub figur- tilius deo
 ra illa Christus Rex æternus suum im- flexerit.
 perium inchoaret. Hec Calvinus. Pro-
 bandum incumbit supercilioso Docto-
 ri, ea, quæ secundum geminum sensum de Davide dicta falso putat, Pau-
 lum non nisi per sensum subtilius de-
 flexum interpretari de Christo. Nun-
 quam hoc, nunquam in ultimam usq;
 perpetuitatem evincet. Et an non hoc
 est flagellare sanctum Apostolum, tri-
 buere ei subtilitates & à sensu genui-
 no deflexiones in allegandis Prophetarum
 scriptis, confirmandisq; inde fidei
 Christianæ summis articulis? & con-
 scientiis hominum in re tanta super-
 ràm debile fundamentū adificandis,
 Itaque non solūm ruinam minabitur
 hac ratione argumentum illud Deitatis
 Christi super Psalmi & Pauline

παραφρασεως comparatione exedifica-
 tum: sed simul etiam Davidicus ille
 locus Psalmi ad probandam ascensio-
 nem Christi in caelos valde languidus
 erit & infirmus si verba illa (ascendisti
 in altum, captivam duxisti captivita-
 tem etc) primo & simplici accepta sen-
 su Christum nihil attineant, sed glori-
 am & victorias Davidis canant, ad
 Christum vero non nisi per sensum
 subtilius DEFLEXVM referantur. Ita
 namq; Iudaeis ex ore Calvinii responde-
 re promptum erit, si in proprio sensu
 acquiescere, nec morari eum, qui a na-
 tiva sententia non nisi per subtilitatem
 quandam deflectatur. Operis autem
 precium est & hoc attendere, quod
 Calvinus eadem Phrasi perstringat
 interpretationem Pauli, qua supra
 Scriptorum Ecclesiae sententias circa
 locum Genes. 4. & versiculum Psalmi
 33. ut subtiliores improbat. Est q; so-
 lenne prorsus huic Aristarcho, subtilita-
 vocabulum in censendis aliorum sen-
 tentijs in deterriorem usurpare par-
 tem

rem, quando illas perstringere vult us-
 minus proprias aut ad rhombum nihil
 pertinentes. Sed talia plura videbimus
 infra precipuè cum ad vaticinia de
 Christo fuerit deventum. Nunc reli-
 qua Scriptura dicta lustremus. Calvi-
 ni corruptelis commaculata, quibus a-
 liàs vel *Mysterium Trinitatis*, vel *Sal-
 vatoris Messiae* *Dieta* asserta extat.

Illustre & eximum est, quod *Mi-
 chae* quinto legitur. Et tu *Bethlehem*
Ephrata, quae parva es in milibus *Iu-
 da*: ex te mihi egredietur, qui sit *Dux*
Israelis, cuius egressus ab initio, A.
DIEBUS AETERINITATIS.
 Hoc testimonium Scriptores *Ecclesiae*
stici, veteres & neoterici haecenus ad
 aeternam *Christi* generationem & es-
 sentiam retulerunt, ut inde probatum
 redderent, *Messiam*, praeter naturam
 humanam praeditum esse oportere di-
 vina aeternaq; natura. Et pie illi, or-
 thodoxè, eruditè appositèq; common-
 strant, geminum à *Propheta* notari
 C 3. egressum

Dictum
 Mich. 5.

egressum Christi, alterum ex Bethle-
hem secundum carnem, alterum à die-
bus aeternitatis iuxta Deitatem, per ins-
effabilem generationem à patre, di-
cente Domino: egressus eius ab initio,
à diebus aeternis. Quem etiam sensum
textus simplicissimè redditus & acce-
ptus sine ulla prorsus ambiguitate sup-
peditat. Verùm ne hoc quidem intas-
ctum relinquere potuit Calvinus, quin
repudiata nostrorum hominum sen-
tentia in unum fundamentum propheti-
ci dicti lebefactaret, & aciem proba-
tionis adversum infideles obtunderet
ac hebetaret. Glossa eius haec est: Cæ-
terum adiungit Propheta, egressus
eius esse ab initio, vel à longa vetusta-
te, & à diebus seculi: hoc est, diebus
aeternis. Hic significat, non fore hoc
repentinum, quòd surget princeps,
qui populum gubernet: quia iam o-
lim hoc divinitus fuit decretum. Hic
EST SIMPLEX SENSUS.
Scio, quosdam insistere **PERTI-
NACIVS**, quòd hic loquatur Pro-
pheta

pheta de æterna essentia Christi, & quantum ad me spectat, libenter agnosco hic probari nobis Christi divinitatem. Sed quia hoc nunquam extorquebitur à ludæis, malo simpliciter accipere quod sonant Prophetæ verba, Christum non ita repente proditurum ex Bethlehem, quasi de eo nihil Deus statuisset. Egressus ergo eius sunt ab initio, inquit. Alij etiam asserunt novā ARGVTIAM, quod plurali numero Propheta Egressus vocet propter duplicem Christi naturam, sed subest absurditas, qua neque propriè neque scitè conferret Propheta naturam humanam Christi cum divinitate, quantum attinet ad æternitatem. *Hec Calvinus. Vnde satis elucet, quàm sit Christianis interpretibus iniquus, quàm petulanter illos vellicare eorum etiam pias appositasq; sententias procensoria sua severitate reprehendere gestiat. Quanquam verò nequaquam inficior, Calvinum post hæc quedam de Deitate Christi attes-*

Egregia ratio: quia

hoc nun-

quam ex-

torquebi-

tur à lu-

dæis: Ergo

interpre-

randi m-

aliter. Ne

Apostoli

quidem po-

terunt ab

ipsis extor-

quere, ut

scripturæ

crederent.

Ergo ne ad-

illum sen-

sum scri-

pturarum

erat cono-

fugiend-

um?

xere: attamen ubi nervus initio praeci-
ditur, & de aeterna essentia sermonem
à Propheta institui contra tenorē atq̄
sonum verborum negatur; quid firmi-
tatis ad redarguendos Iudaeos superesse
potest?

Vnum adhuc circa veteris testa-
menti dicta proferam specimen. Quan-
do beati Seraphin Esaiæ 6. acclamant
in Prophetica visione Domino: sanctus,
sanctus, sanctus, Dominus Deus exer-
cituum: credidit hætenus Ecclesia. &
rectè quidem credidit, terna hac ite-
ratione essentialis Epitheti DEI (san-
ctus) sine omni dubitatione indicari
mysterium Trinitatis. Calvinus verò
ut videri vult, eam Ecclesia exposi-
tionem non magnoperè improbare, ita
nunc illam ferè admittit, mox impro-
bat ut infirmam, tandem velut ad ca-
lamum, dicitur infidelibus, quid Chri-
stianis τρισωγιον illud obijcientibus ob-
murmurare possint. Veteres, inquit,
hoc testimonio usi sunt, cum vellent
adversus Arianos tres Personas in
una

una DEI essentia probare. Quorum
 ego sententiam non reiſcio. Quan-
 quam si MIHRES cum hæreticis es-
 se, malle firmioribus testimonijs u-
 ti. Nam redduntur pervicaciores, &
 secum ipsi plaudunt, cum minus aper-
 tis testimonijs oppugnantur: ut hoc
 loco facile ipsis ac promptum esset
 accipere, ternario numero perfecti-
 onem notari, ut in alijs scripturæ lo-
 cis. Quamvis ergo non dubitem, De-
 um unum in tribus personis hæc desi-
 gnari ab Angelis (nec certè laudari
 potest Deus, quin simul & patris &
 filij & Spiritus S. laudes celebrentur)
 tamen apertioribus locis potius uten-
 dum existimo, ne probando fidei no-
 stræ capite, hæreticis ridiculi simus,
 Et certè hac repetitione POTIVS
 indefessa assiduitas notatur, ac si di-
 xisset Propheta: Nullum Angelicæ
 melodiæ finem esse in canendis Dei
 laudibus: sicuti inexhaustam earum
 materiam nobis suppeditat eius san-
 ctitas.

*si non de-
 bitas, cur i-
 gitur eos
 qui hoc te-
 stimonio-
 utuntur
 adversus A-
 rianos, re-
 prehendis.
 Et cur ipse
 paulò post
 aliam sen-
 tentiam re-
 poni, sub
 qua etiam
 Ariani la-
 tere pos-
 sunt.*

CS

Aq

An verò hoc non est veterum senilem & venerandam caniciem vellicare petulantius? an non est instruere Arianos, quomodo eludere possint τριῶν ἁγίων angelorum adorandæ Trinitati sacrum? Vtrum credibilius est, velle angelos trina hac appellatione tres notare Deitatis personas, ut ex interpretatione novi Testamenti docent veteres: an verò, ut Calvinus auguratur, POTIVS inde fessam notare angelicæ melodie assiduitatem? At Iudæi ipsi, licet obstinatissimi hostes articuli huius, inficias ire nequeunt, Rabinos suos esse fassos, patrem, filiam, & Spiritum sanctum celebrari cantione beatorum spirituum. Cum enim ex regno Neapolitano eijcerentur Iudæi, in Thargum à Ionatha Vzielis filio, sic hymnus iste versus fuit. Sanctus pater, sanctus filius, sanctus Spiritus sanctus. Et à Rabbi Simeone hoc modo: Sanctus hic pater, sanctus hic filius, sanctus hic Spiritus sanctus. Cum ergo Iudæorum Rabbinus hoc agnoscant quid nobis Christianis

apud

Vide Petrum Galatinum.

opus, in re plana lucidaq; tergi versari
 & in nodo scirpum quaerere? Presertim
 cum Apostoli ipse hymnum angelicum
 istum de distinctis personis aeterna Dei
 ratis explicent. Patris ibi canis maie-
 statem, ne Arianis quidem negauerint.
 Pily decantari gloriam, testis omni ex-
 ceptione superior est Iohannes Evan-
 gelista, qui in illa Prophetica visione
 gloriam Christi ab Esaisa conspectam
 confert. Iohan. 12. Spiritus sancti laus
 des eodem cantico celebrari, Divus A-
 postolus Paulus Act. 28 luculentius as-
 serit, cum Iehouam illum, qui ab an-
 gelis isthic adoratur, & Esaisa loqui-
 tur, Spiritum sanctum fuisse palam
 asseuerat. Quoniam igitur veterum
 sententia in trisagij illius explicatio-
 ne tantorum Apostolorum autori-
 tate nititur: cur non uterentur eo ad
 revincendos Arianos, quos constat au-
 toritatem librorum Novi Testamenti
 non reijcere, ut alias Iudaei faciunt.
 Ad hac non ignotum erat Calvino, ve-
 teres scriptores huic uni testimonio,
 (quam

quantumvis ex causis iam dictis firmo satis, & invicto) non ita insistere, quin ad procacitatem Arianorum validius retundendam pluribus in medium adductis testimonijs adversus illos depugnent. Vnde manifestò patet, quàm sit inanis Calvinus metus, ne probando fidei nostrae capite haereticis ridiculi simus, & quàm ipse potius sese ineptijs istis deridendũ alijs propinet. Venio nunc ad dicta novi Testamenti: in quibus sese offert insigne & commemorabile illud Iohan. 10. Ego & Pater unum sumus. Dixerat in precedentibus Salvator, neminem posse oves suas à sua rapere manu: Addiderat, neminem illas etiam ex Patris manu posse rapere; hoc ipso parem sibi patriq; suo potestatem, adeoq; unam manum potentiamq; attribuens. His immèdiatè subjicit: Ego & Pater unum sumus, affirmati illius sui rationem ab essentia unitate demonstrans. Quia enim Pater & Filius sint unum: ideoq; etiam potentiam illorum in custodiendis æ-

ternam.

Locus
Iohan. 10.

ternum suis ovibus esse ἀδελφότητος ἀ-
 nam. Plana sunt haec, & quidem adeo
 plana & dilucida ut etiam Iudaei licet
 alias prodigiose caeci. videant, Chri-
 stum adscribere sibi laudem aeternae
 Deitatis et unitatem Essentiae cum Pa-
 tre: Ideoque lapidare illum conantur, &
 rogati, cur hoc faciant, respondent:
 Ob bonum opus non lapidamus te, sed
 ob blasphemiam, & quia tu, homo cum
 si facis te ipsum DEVM. Iam Chri-
 stus in responso suo non negat se Dei-
 tatem se im asseruisse, dicendo: Ego
 & Pater unum sumus: sed potius hanc
 dicti sui sententiam clarissime tuetur,
 & prolatis rationibus confirmat, in-
 quiens: Nonne scriptum est in lege ve-
 stra, Ego dixi: Divesus? Si illos dixit
 Deos, ad quos sermo Dei factus est, &
 non potest solvi scriptura: quem Pater
 sanctificavit & misit in mundum,
 vos dicitis me blasphemare, quia
 dixerim. FILIVS DEI SYM? Vbi
 collatio dictorum evidenter arguit,
 Christum id, quod prius dixerat (Ego
 & Pa-

& Pater unum sumus) nunc per phra-
 sin equipollentem exponere. Filius Dei
 sum, hoc ipso unitatem illam, de qua
 disseruerat, de essentia Deitatis unita-
 te nobis enarrans. Pergit verò hoc the-
 ma stabilire ab operibus Deitati pro-
 prijs: Si non facio opera Patris mei,
 nolite credere mihi (scilicet quòd cum
 Patre sim unum) sin verò facio, et si
 mihi non credatis, operibus credite, ut
 agnoscatis & credatis, quòd Ego IN
 Patre sum, & Pater IN me est. Hic
 non solum argumentum, quo Christus
 usus est ad hunc scopum dirigitur, ut
 se verum Deum, Dei Filium, & cum
 Patre unum esse comprobet: sed etiam
 commutata phrasi plenissimè docet
 Christus, sibi de unitate Essentia ser-
 monem esse. Quòd enim prius dixerat:
 Ego & pater unum sumus: id iam
 phrasi tantundem valere amplius
 explanat: Ego in Patre sum & Pater
 in me. Est verò Pater in Filio, & Fi-
 lius in Patre, non aliter quàm per in-
 separabilem essentia identitatem. Hac
 Sole

Sole ipso sunt illustriora, tot argumētis modo cumulatiè propositis, & ex ipso textu deductis irrefutabiliter ostensa. Estq; in affirmato isto Filij Dei repositum presidium adversus Arianos invictum & inexpugnabile. Quod agnoverunt orthodoxi Patres in certaminibus adversum Arianos: Idemq; vera Christi Ecclesia hodie fatetur & agnoscit absque contraversia.

Calvinus autem illustrem hanc Christi sententiam glossa verè Ariana aëra caligine maluit obfuscare, & Antitrinitariorum expositionem, de unitate non essentiae, sed consensus, suo calculo comprobare, quàm ut exposita in meridie veritati suffragium suum accommodaret. Hæc namq; sunt ipsius verba propria super istud dictum Christi:

Ego & Pater unum sumus: **AB** **V** **S** **I** sunt, inquit, hoc loco veteres, ut probarent, Christum esse Patri **omō** **or** **op**. **NEQVE** enim Christus de unitate substantiæ disputat, sed de **CONSENSU**, quem cum Patre

habet

Depravatio
verborum
Christi verè
Ariana.

habet: quicquid scilicet geritur à Christo, patris virtute confirmatum iri.

Hanc Glossam, qua lucidissimi testimonij splendorem ceu piceo obiecto fumo Calvinus ebubulare studet, aio verè esse Arianam, à mente Christi peregrinam, à textu multis modis & rationibus, ut iam ostensum est, dissentaneam, ab Ecclesie Catholico consensu planè dissonam, & à Diabolo in fraudem fidei Christianorū excogitam, quam τὰὶ ἀμφοῖν excipiunt, amplexantur, & exsculantur Franciscus Davidis, Blandrata, ceteriq; iuratis- simi perfidissimiq; hostes adorande Trinitatis. Tu Paræ, excute vires ingenij tui, & dispice, ecquid ad scelera- tam hanc corruptelam salvandam, vel in speciem saltem proferrì posse existi- mes. Ego, dum tu de his deliberas, ad alia progredior.

*Quoties in Evangelio repetit Do-
minus: Ego sum in Patre, & Pater in
me: toties illum Deum sui perhibere
testimonium censet purior Ecclesie ve-
tustas*

Locus
Ioan. 10.
& 14.

iustas, unâ cum nostræ atatis ortho-
 doxis Scriptoribus. Sic cum ait ad Iu-
 dæos: si non facio opera Patris mei, no-
 lite credere mihi. Sin verò facio, et si
 mihi non credatis, operibus credite, ut
 cognoscatis & credatis, quòd ego in
 Patre sum & Pater in me est; demon-
 stratum ex textu est, probare ipsum
 velle, quòd sit cum Patre unum, quòd
 Deus, quòd Filius Dei: quia faciat o-
 pera Patris & in ijs perficiendis ipse
 quoq; concurrat, ideoq; eadem essentia-
 li virtute operum illorum eductrice sit
 præditus. Ita cum ait ad Philippum
 & discipulos reliquos, Philippe, qui vi-
 deû me, videt & Patrem meum: &
 quomodo tu dicis: ostende nobis Pa-
 trem? non credis, quòd ego in Patre
 sum, & Pater in me? Verba, quæ ego
 loquor vobis, à me ipso non loquor. Pa-
 ter autem in me manens, ipse facit
 opera. Credite mihi, quòd ego IN PA-
 TRE sum, & Pater in me est, alioquin
 propter ipsa facta credite mihi: Valor
 ipse sermonis edocet, essentialem nõ-

vari unitatem Patris & Filij. Non enim
 aliter in Patre Filius & in Filio Pa-
 ter, nisi per indivisam essentiam $\kappa\omicron\upsilon\iota\omega\pi\iota\alpha\varsigma$,
 gratia cuius Pater in Filio manet per-
 petuo, & Filius in ipso sine Essentia
 Patris immutabiliter in omni aeterni-
 tate permanet. Atque hoc sancti Pa-
 tres aduersus flagitiosam heresim A-
 rianorum monuerunt diligenter &
 in scriptis suis identidem inculcarunt.
 Sicut Calvinus Ecclesiae Iesu Christi ca-
 tholicae expositioni nunciare remit-
 tens, hac ad illa verba Christi Redem-
 ptoris annotat. Idem repetit, quod
 supra alijs verbis dixerat, ego & Pa-
 ter unum sumus. Huc tendunt o-
 mnia, quod in sua administratione ni-
 hil à Patre diuersum habeat: Pater, in-
 quit, in me est, hoc est, diuina virtus
 se in me profert. Et ego sum in Pa-
 tre, hoc est, nihil ago, nisi auspicijs
 Dei, ita ut mutua sit inter me & Pa-
 trem coniunctio, **NEQVE**
ENIM HIC DE ESSEN-
TIAE

TIÆ VNITATE sermo habetur, sed de manifestatione potentiae in Christi persona. Vnde constabat, divinitus missum esse.

Idem Calvinus in caput 14. Iohann. super verba Christi: quod ego in Patre &c. scribit: hæc verba NON ad diuinam Christi essentiam refero, sed ad modum revelationis.

Locus
Ioh. 14.

Nos ex aduerso demonstrauimus, hunc fuisse Christo scopum præfixum, ut suam Deitatem probaret Philippo, neque in æternum alio poterit transferri reciproca ista mutue personarum in se invicem immanentie enunciatio, quam essentiam. In patre enim est Filius, non per modum reuelationis, sed per essentiam. In Filio est Pater, non per modum reuelationis, sed per essentiam.

Pertexamus autem telam inchoatam. Iohann 17. Christus in sua ad Patrem oratione precatur, ut unum

Locus
Ioh. 17.

D a sine

sint discipuli, sicut (inquit) & nos u-
 num sumus. Et mox: ut omnes unum
 sint, sicut tu Pater in me, & ego in te:
 Quae non abs re Scriptores Ecclesiastici
 testimonium esse dicunt essentialis unis-
 tatis Patris & Filij. Siquidem non
 sunt per accidens unum (quia non cae-
 dit in Deum accidens) ut nec secun-
 dum hypostasim (hypostasis enim dif-
 ferunt pater & filius) Itaque per essentia-
 m illos unum esse & τὸς ἑκτικῶς euina-
 citur. Calvinus contra tenendum
 monet, QVOTIES unum secum
 Patre esse in hoc capite pronunciat
 CHRISTVS, sermonem haberi non
 simpliciter de diuina eius essentia:
 sed unum vocari in Persona Media-
 toris, & quatenus caput nostrum est.
 Sic quidem (ait Calvinus) praecise
 multi ex Patribus interpretati sunt.
 Christum unum esse cum Patre, quia
 aeternus sit DEVS. Sed huc eos ab-
 ripuit contentio cum Arianis, ut con-
 cisas sententias IN ALIENVM
 SENSVM TORQVERENT.

Quid

Quid verò hoc verbi est, Christum
 & Patrem vocari unum in persona
 Mediatoris & item Christum esse cum
 Patre unum, quatenus est caput no-
 strum? Quam contorta & planè vio-
 lenta hæc est implicatio verius quàm
 explicatio? Itaq; quod in Patribus iste
 rigidus Aristarchus reprehendit, tor-
 quere illos verba Christi, hoc in Cen-
 sorem ipsum veracissimè quædrat. In-
 terim palmam fert expositio veterum
 de unitate nature & essentie. Nec
 tantillum aduersatur eis vocula S I C
 V T, cum ait Dominus: ut sint u-
 num, S I C V T ego & tu unum sumus
 Neq; enim quia discipulorum acciden-
 taria quedam unitas est in consensu
 animorum consistens, ideo & Patris
 filijq; unitas illa, cuius meminit oratio
 Christi, accidentaria esse putanda est.
 Sed collatio hæc estimanda est ex a-
 nalogia, quæ est inter D E V M arche-
 typum & nos, ad similitudinem eius
 effigiatos: ita quidem ut quod in no-
 bis accidentale est, sit Deo essentiale:

Matt. 5. *riales: eodem planè sensu, quo particu-*
 la (SICVT) usurpatur in his quoq;
 Luc. 6. *Estote perfecti, SICVT & Pater ve-*
 Ioan. 13. *ster perfectus est. Estote misericordes,*
 Ioan. 17. *SICVT & Pater vester misericors*
 I. Ioan. 1. *est. Diligite vos mutuo, SICVT ego*
 I. Ioan. 3. *dilexi vos, Dilexisti eos, SICVT &*
me dilexisti. Ambulemus in luce SIC-
VT & ipse in luce est. Omnis qui ha-
bet hanc spem, purificat se, SICVT
et ipse purus est. Qui exercet iniquitatem,
inustus est, SICVT & ille inustus est.
Quemadmodum igitur in his non
equalitas perfectionis ostenditur, sed
hac duntaxat prototypi & imaginis
convenientia designatur, ut quæ in
Deo in quem nullum aadi accidens,
substantialia sunt, nobis rectè & v. Be-
hnicòs attribuantur: Sic idem ad un-
quem habendum ac iudicandum est
de sermone Christi, cum orat & optat,
Apostolos esse unum sicut ipse & pater
unum sint.

Locus

1o Ioh. 5.

Sed neque luculentum illud Iohan-
 nis testimonium vel intactum vel in-

CORRU-

corruptum nobis relinquere voluit Calvinus, quando scribit Evangelista
 1. Epist. 5. Tres sunt in caelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Id namq; depravat Calvinus Ariano hoc glossemate: Quod dicit tres esse unum, ad essentiam non refertur, sed ad consentum potius. Ac si diceret, Patrem, & aeternum sermonem eius, ac Spiritum, symphonia quadam Christum pariter approbare, itaq; nonnulli codices habent, *εἰς ἓν*. Verum etsi legis, *ἐν ἑνὶ*, ut est in alijs exemplaribus: non tamen dubium est, quin Pater, Sermo & Spiritus EODEM SENSU dicantur VNUM esse, quo postea sanguis, aqua & Spiritus.

Primò quod de codicibus affert, apparet, capere ipsum, si liceret ullo aliquo pretextu codices corruptos praefere integris, tantum ut facilius instituta suo potiri, & ex Evangelista dicto consensus, non essentia unitatem obtinere posset. Deinde quis foret

Q. x

inter

interpretem, absurdè ad eò ex voto A-
 rianorum pronunciantem, Patrem,
 Verbum & Spiritum sanctum eodem
 sensu dici à Ioanne unum, quo postea
 sanguis, aqua & spiritus: Etenim sub-
 stantia personarum unitatem expri-
 mere Iohannem voluisse, cum perpetu-
 us eius in illustrando hoc mysterio co-
 natus atque scopus indicat, tum apud
 Orthodoxos extra disceparationis ale-
 am omnem est positum. Quam essen-
 tialem unitatem fundamenti loco ster-
 nit, ut ei convenientiam testimonij,
 quod Christo perhibent, Trinitatis per-
 sone, superstruat. Imitatur enim con-
 sensus ille naturam sui principij, quod
 est indivisa communio τῆς οὐσίας &
 voluntatis, quam communionem es-
 sentialem esse constat, qualem vel es-
 sentiae vel voluntatis ταυτότητα, vel
 consensus rationem eandem, quae in
 personis Deitatis est, velle de Spiritu,
 aqua & sanguine comminisci, valde
 est ἀτοπον

Quis ergò non videat, Diabolum
 per

per acutum hoc suum instrumentum
 data opera tales procudere voluisse
 strophas elusorias, quibus Antitrinita-
 rii propugnacula Christianorum non
 solum hostiliter attentare, sed etiam
 diruere valeant, quamprimum ali-
 quis in Ecclesia locus nefarijs hisce cor-
 ruptelis & depravationibus Calvinii
 concessus fuerit. Ita fiet, ut si per-
 contentur Ariani, ubinam ullum in
 scripturis dictum reperiat, quo Tri-
 nitatis persone dicantur V N V M uni-
 tate videlicet κατ' ουσίαν intellecta &
 iam nobis universa testimonia per ale-
 atoriam illam quiduis eludendi versu-
 futiam è manibus excutiantur. Ete-
 nim si Arianis obiecerimus illud Io-
 han. 10. Ego & Pater unum sumus: re-
 spondebunt ex paraphrasi Calvinii, de
 consensu, non de essentia loqui Chri-
 stum, Sin illud, quo Pater in Filio, et Fi-
 lius in Patre esse dicitur, obstrepent
 ex Calvinii commentario, de modo
 revelationis, non de essentia esse in-
 telligendum. Sin hoc ex precatatione

D 5 Christi

Christi Iohan. 17. Ego & tu Pater unum sumus, tu in me, & ego in te: de-
 nudo ex Calvini dictatis obmurmura-
 bunt, unum dici Patrem & Filium
 in persona mediatoris, & quatenus
 Christus est caput nostrum. Si de his
 presidijs ista proditoria fraude deiecti
 ad ultimum illud, 1. Iohan. 5. nos re-
 ceperimus, iterum Calvino voce et scri-
 pto praeunte clamabunt Antitrinita-
 rij, ad essentiam id non pertinere, sed
 ad consensum potius, & patrem, Ver-
 bum ac Spiritum sanctum eodem sensu
 dici unum, quo sanguis, aqua & spiritus.
 Quid mirum igitur si procaex ista libi-
 do pervertendi scripturas hac tandem
 infausta planeq; tragica terminetur
 catastrophe, ut uno post alterum testi-
 monio sic eluso, & argumento uno post
 alterum in cordibus hominum concusso
 atq; diruto, longissima latissimaq; via
 sternatur, ad Arianam haeresin plenis
 catarractis atque imbribus in orbem
 terrarum effundendam et ingurgitans-
 dam? Quod infestissimus eventus in
 locis

locis civitatibus, regionibus atque regnis Paræ non ignotis, haud absq̃ tristissimo naufragio innumerabilium animarum annis ultimis hisce nimis evidenter comprobavit.

Non prætereundus est locus Apostoli Coloss. i. quando sempiternam Domini Iesu Christi Deitatem & cum Patre ὁμοῦς ὁπαι commendaturus, scribit illum esse imaginem Dei conspicui. Et hunc sibi scopum habere Paulum isthic propositum, ut Christum verum Deum esse convincat, colligitur ex immediate connexis. Ita namq̃, cohereret eius oratio: Qui est imago Dei inconspicui, primogenitus univæ creature, quod per illum creata sint omnia, quæ in cælis sunt, & quæ in terra, visibilia & invisibilia sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates &c. Totus in hoc est Paulus, ut Deitatem æternam Salvatoris illustret. Unde nemini Christiano dubium esse potest, quin & hoc elogium eo referatur, cum illum nominat

ima-

imaginem Dei invisibilis. Planè ut &
 autor Epistole ad Hebr. 1. Deitatem
 Christi equipollentibus expressit, ita
 scribens: per quem (Christum) & se-
 cula fecit, qui est splendor glorie &
 expressa imago substantie illius. Hec
 qui clarissima esse negat, negat Solem
 lucere in meridie. Ideoq; & veteres
 absq; dubitatione huc contulerunt E-
 pistola ad Colossenses verba (qui est
 imago Dei invisibilis) ut Deitatem
 adversus Arianos hinc astruerent. Sed
 quia Calvino, tanto Theologo, sapit
 nil, cuius non ipse sit inventor & au-
 tor, intermittere non potuit, quin &
 hic senilem barbam priscorum Patrum
 vellicaret. Scio, inquit: qualiter veteres
 exponere soleant. Quia enim cer-
 tamen habeant cum Arianis, æqualita-
 tem Filij Dei cum Patre & ὁμοῦσι ἐκ-
 urgent, interea tacent, quod est præ-
 cipuum, quomodo Pater in Christo
 se nobis cognoscendum exhibeat.
 Quod in vocabulo imaginis totum
 suum præsidium constituit Chryso-
 stomus,

mus, dum contendit, creaturam non posse dici creatoris imaginem; nimis infirmum est; Imò à Paulo refellitur, cuius verba sunt, Vir est imago & gloria DEI. Ne quid ergo habeamus nisi solidum; notandum est, nomen imaginis **NON PRÆDICA-
RIDE ESSENTIA,** sed habere ad nos relationem. Ideo enim imago Dei Christus, quia Deum quodammodo nobis facit visibilem, quam inde etiam colligitur ὁμοῖα.

Sclicer, quod Calvinus solidum esse imperat, id pro adamantino sine contradictione habendum est. Quod ut infirmum extenuat, id pro tali simpliciter agnoscendum, si etiam cælorum angeli reclamant. Esse expositionem Divi Chrysostomi invictam, modo rationibus ostensis expeditum dedimus. Et nolite velut cogitur Calvinus agnoscere Pauli scopum in immediate coherentibus. Cur igitur in ijs, quæ ab his indiviso contextu dependent, tam est veteribus iniquus, tamq̃ rigidus

dus & implicabilis Censor. Fallitur
 autem magnificè, quando heteroge-
 nea admiscens, de viro, qui & ipse di-
 catur imago Dei, auguratur labefa-
 ctari axioma Chrysostomi, creaturam
 non posse dici Creatoris imaginem, &
 quasi re praclarè gesta subari: Ne quid
 ergò habeamus, nisi solidum, notan-
 dum est, nomen imaginis non præ-
 dicari de essentia, sed habere ad nos
 relationem. At verò affirmatum Chri-
 sostomi limitatum ex sententia Apo-
 stoli, perstat inconcussum, videlicet
 nullam creaturam posse dici Creatoris
 imaginem essentialem, seu, ut ad
 Hebreos explicatur, imaginem SUB-
 STANTIÆ ipsius Heb. 1. Falsissimum
 contra Dictatoris nostri pro-
 nunciatum vocabulum imaginis non
 predicari de essentia. Equidem si
 quando de nobis predicatur, haud in-
 vitus largiar, non essentiam sed quan-
 dam nostri cum Deo similitudinem
 exprimi. Secus res habet, cum ὁ λόγος
 imago DEI dicitur. Ibi enim talis de-
 scri-

scriptio vel adicitur vel sub intelligitur, quae nos ab ipsius essentia cum Deo Patre communionem spectandam deducit. Qui enim negat, imaginem **SUBSTANTIAE** patris de Christo predicari secundum essentiam: ne is fastibus emendandus potius, quam argumentis refellendus fuerit. Christus ergo hac iam dicta limitatione appellatus imago Dei inconspicui, è creatura varum omnium vulgo segregatur, & Deo Patri *ὁμοῦσι* esse palam asseritur. Certè si hoc genus argumentationis dominari debeat, quo Calvinus utitur: tum neque ex nomine Filij **DEI** *θεοῦ* sumi poterit divina Christi natura: siquidem etiam creatura, ut angeli & beati homines dicuntur filij Dei, idq. non minus, atque vir imago Dei nuncupatur. Quae admodum verò ex nomine filij Dei secundum scripturas determinato procedit argumentum de Deitate Christi: sic etiam ex nomine imaginis Dei pariratione determinato, recto pede procedit Di-

vi

vi Chrysoſtomi aliorumq; Patrum ἀπό-
δείξις

Et hæc quidem de primo genere
corruptelarum, quibus conſpurcavit
dicta Scriptura de DEO, Trinitate, di-
vina natura Chriſti, & Spiritus ſan-
cti.

CAPVT POSTE- RIVS.

Accedo ad Oracula, vaticinia &
promiſſiones ſcriptura Moſaica &
Prophetica, quibus, impulſi Spiritu ſan-
cto de Meſſia locuti ſunt ſancti Dei
homines; idq; non tantum ſub Leuitis
carum Ceremoniarum typis & figuris
implicitè, ſed etiam perſpicuis promiſ-
ſionibus & predictionibus ſine figura-
rum involucris, explicitè,

I.
Vaticini-
um de
Semine
Mulieris.

Videamus initio, quomodo vati-
cinea de Natiuitate & adventu Meſ-
ſie à Caluino tractata ſint. Promiſſio
Euangelij omnium prima eſt, quam
Dei Filius in Paradiso ſua ipſe voce
promulgauit inquitens: inimicitias
ponam

ponam inter te (serpentem antiquum)
 & mulierem: & semen tuum & se-
 men illius: ipsum conteret caput tuum,
 & tu mordebis calcaneum eius. Hanc
 promissionem fusissimè deinde expo-
 suerunt Prophetae, donec in pleni-
 tudine temporis ipso rei eventu completa
 & obfirmata est. Et ratam habuit o-
 mnium seculorum & aetatum Ecclesia
 hanc interpretationem, quod semen
 mulieris, seu promissus mundi Salva-
 tor & Messias evacuaturus sit impe-
 rium Diaboli, serpentis antiqui, ut il-
 lum Scriptura propter historiam sedu-
 ctionis primorum parentum nominat
 Apoc. 12. Ex aduerso Diabolum mor-
 surum esse Christi calcaneum, quo san-
 cta eius humanitas indicatur, idè
 tempore crucis & passionis eius adim-
 plerum esse res ipsa declaravit.

Hoc Evangelio se sustentarunt
 primi parentes, eorumq; p̄i ac fideles
 posterì, & fide in dulcissimam istam
 promissionem recumbentes salvati
 sunt. Et certè nisi verbis illis conceda-

mus Diabolo vastitatem regni, nobis
 verò gratiam ex ipsius tyrannide li-
 berationem indicere: ad hunc absurda-
 ris scopulam impingemus, ut Adamo
 quidem, & Evæ tum serpenti natura-
 li, suam cuiq; pœnam à Domino de-
 nunciatam esse Moses referat: Satana
 verò totius illius funestissima sedu-
 ctionis architecto nullam in hoc indi-
 cuario actu putemus esse pœnam infli-
 ctam. Et si sermone Dominico illo Evi-
 angelica promissio de venturo Messia
 proposita non est, sequetur amplius,
 nec protoplastos, nec primævi mundi
 Patres ullum habuisse manifestatum
 Evangelium: quod quàm sit absolum
 quisque Christianus, me etiam non
 movente, intelligit. Meritò igitur pu-
 rum & ab omnibus corruptelis probe
 castigatum retinendum est hoc Ev-
 angelium primum, ex quo tot tamq;
 preclaras conciones Spiritus sanctus
 insequentibus seculis extruxit. Consi-
 deremus autem, quomodo promissio-
 nem hanc tractet Calvinus, & quo
 sensu

sensu eam excipiat. Is enarrans istum Calvini
locum scribit: SIMPLICITER *in 3. cap.*
 interpretor, hostile semper fore dissi- *Gen.*
 dium humano generi cum serpenti-
 bus, quale hodie cernitur. Fit enim
 arcano, naturæ sensu, ut ab ipsis ab-
 horreat homo. Quod quibusdam sunt
 in delicijs, inter prodigia reputan-
 dum est: ac quoties nobis horrorem
 incutit serpentum aspectus, renova-
 tur defectiois nostræ memoria. Vno
 etiam tenore contexo, quod mox se-
 quitur: Ipsum vulnerabit caput tu-
 um, & tu vuluerabis eius calcaneum,
 Tale enim odium fore denunciat, ut
 sibi vtrò citroq; molesti sint: serpen-
 tem hominibus infestum fore, & ho-
 mines vicissim perdendis serpentibus
 fore intentos.

Iam super verba: Ipsum conteret
caput tuum, ita pergit idem Calvi-
nius: Locus hic nimis luculento docu-
 mento est, quanta fuerit in Papatu
 Doctorum omnium & inscitia & so-
 cordia, & incuria. Obrepfit foemina

E s num

num genus loco masculini & neutri
 Qui Hebraicos vel Græcos codices
 consuleret, nemo inter eos fui, vel
 qui saltem latina inter se exemplaria
 conferet. Communi igitur errore
 vitiosissima lectio recepta fuit. Dein-
 de inventa ex sacrilega expositio,
 dum sanctæ Christi matri aptarunt,
 quod de semine dictum erat. In ver-
 bis quidem Mosis nulla ex ambiguita-
 tas: de sensu verò MIHI non convenit
 cum alijs. Nam semen pro Christo
 sine controuersia accipiunt: ac si di-
 ctum foret, exoriturum est mulieris
 semine aliquem, qui serpentis caput
 vulneraret. Eorum sententiam libens-
 ter meo suffragio approbarem, nisi
 quod verbum Seminis nimis VIO-
 LENTER ab illis TORQUE-
 RI video. Quis enim concedet, no-
 men collectivum de uno tantum ho-
 mine accipi? *Obserua, Calvinum Pro-
 sevangeliion illud interpretari de na-
 turali serpente, & odio illo, quo homi-
 nes & serpentes sibi mutuo sunt infe-
 sti.*

*Si. Quanta iam obsecro, rima a Iudaeis
 aperta est elabendi, si largiaris, per
 serpentem eiusq; semen serpentes nas-
 turales, per semen vuleris posteros o-
 mnes, per inimicitias naturale illud
 odium notari? Iam certè nulla ratione
 comprehendendi se patientur, ut de Mes-
 sia quicquam hic haberi concedant, sed
 in sententia semel à Calvino concessa
 unicè volent acquiescere. Observa &
 hoc: quàm audacter pugnet Calvinus,
 semen, quia sit nomen collectivum, de
 uno homini non accipi, ideoq; sibi non
 convenire cum his, qui semen pro
 Christo sine controversia accipiunt.
 Attende, Apostole Paule Inventus post
 tot secula est in medio Christianae Eca-
 lesiae cœtu, qui tuae expositioni, qua
 collectivum nomen Seminis de unico
 homine Iesu Christo desertissimè ex-
 ponis, absurditatis notam impingat.
 Tu enim ita ex Spiritu sancto scribis:
 Porro Abrahæ dictæ sunt promissiones
 & semini eius. Non dicit, & semini-
 bus, tanquam de MULTIS, sed tan-
 quam*

quam de VNO, & in SEMINE tuo.
 QVI EST CHRISTVS. Calvinus
 autem sub ferulam suam te tuamq; ps-
 am interpretationem revocans scri-
 bit: eos, qui semen pro Christo sine
 controversia accipiunt, verbum semi-
 nis torquere violenter. Quis enim con-
 cederet, inquis, nomen collectivum de
 uno tantum homine accipi?

Deniq; postquam fundamentum
 Evangelicæ promissionis illius everit,
 simplici nimirum sensu verborum,
 longè aliò, quàm ad Christi beneficio-
 um, relato, ipsiusq; Pauli declaratione
 superbissimè reiecit: videret quisq; late-
 rem lavare Calvinum, quando sic he-
 betatum locum illum, post demum
 sensu anagogico quodam & quasi
 magis in Christum confert. Quan-
 quam ne hic quidem potest à strophis
 abstinere, quin quod uni Christo tex-
 tus Mosaicus attribuit, ipse ad totam
 Ecclesiam referat. Etsi verò Fructus
 divini huius operis, quo Diaboli caput
 quassatum & comminutum est, ad vos
 peris-

perinet, tamen opus ipsum conterendi
caput Diaboli, nunquam evincet Cal-
vinus nobis competere. Est enim so-
lus filij Dei opus, conterere caput ser-
pentis, ut qui Iohanne teste & inter-
prete, ideo apparuit, ut dissolveret
opera Diaboli: Iohann. 3. Quod si vos
let morosius τὸν δῆμιον φιλῆτιον, Sata-
ne conterendi virtutem diffundi in
homines fideles, ut ipse ex depravato
Pauli loco Rom. 16. contendit (qui non
hominibus sed Domino hanc virtu-
tem adscribit) cur ego sacrilegam ex-
positionem nominat, aptantem Sancti &
Christi matri, quod de semine dictum
fuerat: cum ipsemet contendat, sub se-
mine totam comprehendit Ecclesiam,
& per consequens, etiam Mariam
matrem Domini, ut Ecclesie membrum
apprimè nobile?

Porro quia tantopere displicet
Calvino, si Collectivum verbum Se-
minis uni Christo aptetur: nonne eà-
dem corruptelâ, qua nobis locum Ge-
nesios tertio depravavit, corrumpet

II.
Promis-
sio de se-
mine A-
brahæ
benedi-
cto.

simul omnes illas promissiones, quibus respondet DEVS, in semine Abraham benedicendus esse omnes gentes terra? Sic enim neque hic collectivum nomen uni Christo accommodari ex opinione Calvinus poterit. Et certe hoc velle videtur Calvinus, quando super tertium caput Epistole ad Galatas ad eam promissionem ibidem ex Mose repetitam annotat: Paulus Non SINGULARI NUMERO nititur, ut de VNO homine dictum hoc fuisse probet.

Miror hominis proiecctam confidentiam, quod ausus est scribere, Paulum, allegantem promissionem de Semine non niti singulari numero cum tamen singularem numerum evidenter urgeat, pluralem rejiciat, & aperitissime trahat. Dominum in ea promissione non dicere: & SEMINIBVS, tanquam de MULTIS, sed tanquam de VNO, & in SEMINE tuo, qui est Christus. Vbi ergo frons Calvinus, negantis id, quod affirmat Paulus, &

lus. & affirmantis id, cui Paulus plenis tibijs reclamat?

Porro ad vaticinia natiuitatis Messia pertinet etiam illud Ieremiae cap 31. Novum creabit Dominus super terram, foemina circumdabit virum: quemadmodum ipso fatente Calvino, Scriptores Ecclesiae unanimiter haec Natiuitati Christi accommodant. Quam verò hoc est magno illi Theologo Theologorum omnium ridiculum? quàm id scepticè exagitat & Iudeorum risui exponit? Referamus huc verba commentarij eius: Christiani, inquit, ferè uno consensu hoc interpretati sunt de Maria virgine: & mouit eos nomen Miraculi: deinde fortè nimis cupidè arripuerunt, quæ visa sunt facere ad mysterium salutis nostræ. Dicunt igitur hanc esse rem novam, de qua loquitur Propheta, quòd virgo gestaverit utero suo Christum infantem, sed simul virum, quia scilicet plenus fuit divina fortitudine, quamvis secundum carnem creverit

III.
Vaticinium.
Ier. 31.

E 5 " &

& staturâ, & sapientia & virtute,
MERITO HOC RIDE
TVR à Iudæis. Rideat Calvinus,
 quantum & quandiu volet. Certè sensus
 iste quàm aptissimè quadrat ad
 titulum capituli $\pi\epsilon\tau\iota\sigma\alpha\sigma\iota\mu$. Vaticinatur
 Dominus de oratio illo tempore, quo fu-
 turus sit propitius Deus totius Israelis,
 quo reducere velit populum suum, ut
 letantes & cum iubilo redeant in Zi-
 on: Quod iuxta pervulgatum morem
 Prophetarum de Spirituali reductione
 ad communionem Ecclesie Novi Te-
 stamenti est accipiendum. Quodq;
 de huiusmodi rebus loquatur, quæ sub
 adventum Christi futura essent, dilu-
 cidius eis indicat, addita notatione
 querimonie, Luctus & planctus Ra-
 belis super filios suos: quod ad trage-
 diam infanticidij & miserrima truci-
 dationis puerorum Bethleemitarum
 pertinere, Matthæus Evangelista
 perhibet. Post hæc consolatur Dominus
 populum suum, & consolationi inserit
 vaticinium de Nativitate Messie et
 stis

*ificans, se novum quid creaturum in
 terra, nimirum ut foemina circundet
 virum, futurum esse tunc, ut Dominus
 inebriet animam lassam, & omnem
 animam esurentem satures: imò ut
 Dominus feriat domus Israel & do-
 mui Iuda foedus novum, sublato vete-
 ri, ut eam pericopen vaticiniij Epistola
 ad Hebraeos interpretatur, & ad
 tempus exhibiti Messiae spectare, pro-
 nunciat. Compendio dicam, nihil
 aliud habet caput illud: quam res cum
 adventu Christi, eiusq; regno conne-
 xio.*

*Quoniam autem Calvino hanc pie-
 tatem Christianorum videre visum
 est, dispiciamus, ecquam ipse profe-
 rat ex transmarina sua sapientia a-
 dytis explicationem, filijs Dei hucusq;
 incognitam. Textus habet: Novum
 creabit Dominus super terram: foemi-
 na circumdabit virum. Calvini glossa
 est haec: Perinde est, ac si dixisset Pro-
 pheta: Redigent foeminae viros in
 angustias, ita ut ipsos captivos tene-
 ant.*

ant. Sed vtitur singulari numero, quasi diceret; fœmina una præstabit multis viris, hoc est, singuli ludæi præstabunt singulis Chaldæis: ita ludæi superiores erunt, quamvis magnum & terribile sit robur hostium.

Vt Calvinus glossæmati suo verisimilitudinis pallium induat, necesse erat initio singulare transformare in plurale, ut pro fœmina substituatur fœmina, que viros in angustias redigant. Deinde ut nomen alterum quoque singularis numeri (Virum) in pluralem numerum abiret Tertiò, ut fœmina vox rursus de una explicaretur: dicit enim: fœmina V N A præstabit multis viris. Quibus ita præmissis, si divinando nondum assequi vales, que tandem hinc sit emersura paraphrasis: attende iam, quid tanto dignum hiatu proferat ille Doctor magnus, cæterorum omnium Censor & Aristarchus. Per fœminas intellige Iudeos (habes unum) per viros intellige Chaldæos, En tibi alterum. Hæc ita connecte,

de,

De, quod Iudæi qui respectu Chaldeorum pro feminis haberi queant, sint ad angustias adacturi Chaldeos. Et hoc est illud: *fœmina circumdabit virum*

Primum autem cuperem ex te, Paræe, discere, quis Calvino hanc licentiam dederit, per Metamorphosin, quæ penè Ovidianas illas superet, quidvis fingendi ex quolibet, & fœminam in fœminas fœminas in Iudæos transformandi & faciendi ex viro viros, nempe Chaldeos?

Deinde si sensum Calvinii spectes, qui est, Iudæos superiores fore Chaldeis: rursus edoceri cupio, an hoc sit quiddam novum in terra? an non antehac quoque Iudæi parva sepe manu innumerabiles copias potentissimorum hostium profugarunt? Iam verò Dominus rem novam cunctisq; seculis inauditam promittit populo suo: quam ut præter rerum seriem venturam cognoscerent $\mu\phi\alpha\tau\iota\kappa\omega\tau\acute{\alpha}\tau\omega$ verbo CRE-
ANDI uti voluit, mentes fidelium

Christus
Vir pas-
sim ap-
pellatur
in v ti-
cinijs
Prophe-
tarum.

in expectationem novi miraculi eri-
gens, quo femina virgo supra naturam
legem omnem in utero conceptura,
ambitura, tandemq[ue] in hanc lucem
editura sit virum illum tot seculis ex-
pectatum, tot piorum omnium votis,
gemitibus ac desiderijs expetitur: sub
quo fœdus novum è medio sublato
veteri sanciat[ur]. Adhuc Propheta Je-
remias data opera singulari numero
est usus cum in designanda κατ' ἐξοχλῶ
femina insigni illa DEI genetrice:
tum in demonstrando κατ' ἐξοχλῶ viro
eximio illo Christo Domino, qui divi-
na virtutis robore pollēs arduum opus
æterna nostræ redemptionis sit confe-
cturus, quemadmodum passim Vir ap-
pellatur in scripturis Esa. 53. Zach.
6. & 13. Actor. 2. & 17.

IIII.
Vaticini-
um Hag-
gæi 2.

Transeo ad Haggæi Propheta va-
ticinium de adventu Messie amabile
& consolatione plenum, his compre-
hensum verbis: Adhuc modicum est,
& ego commovebo cælum & terram,
& mare & aridam, & movebo omnes
gentes.

gentes. ET VENIET DESIDERATVS cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissima, plus quam prima, dicit Dominus exercituum. Per desiderium omnium gentium intelligunt interpretes pie & recte Christum, quod magna cum applausu gentium ac populorum esset in mundo per fidem Evangelij recipiendus. Et quanquam Calvinus hanc interpretationem attingit, agnoscens, posse sic explicari, tamen mox in priores tenebras evanescebat, per desiderium gentium divitias illarum intelligit. Quae glossa ex Iudaorum libris hausta est, & à Lutherò graviter refutata.

Porro commentum Calvini, sic habet; Postea adiungit, desiderium omnium gentium potest hoc duobus modis exponi, vel quod gentes accedent, & simul afferent, quicquid preciosum

Lu th. in
lib. de
Iud. &
illorum
mendacijs.

ociosum est, ut consecrent ad cultum Dei. Nam Hebræi desiderium vocant quicquid habetur in precio: ita hoc nomine comprehendunt omnes divitias, honores, & delicias, & quicquid tale est. Ideo quidam sic contemxunt, Concutiam omnes gentes, & veniet desiderium: ut sit mutatio numeri. Alij subaudiunt particulam γ , vel, ψ h. e. veniet cum desiderio, vel venient in desiderio, id est, non venient gentes vacuæ, sed colligent omnes suos thesauros, ut sacra sit Deo oblatio. Sed possumus etiam intelligere de Christo, quod dicit, Desiderium omnium gentium & implebo domum hanc gloria. Scimus enim Christum fuisse expectationem totius mundi: sicut etiam apud Iesaiam dicitur. Et optimè quadrabit hæc locutio, ubi desiderium gentium advenierit, hoc est, ubi patebit Christus, ad quem respicere debent omnium vota, tunc illustrem fore secundi templi gloriam. Sed quia statim subiungitur:

meum

Meum argentum, & meum aurum
ideo SIMPLICIOR erit sensus
ille, quem iam retuli; nempe venturas
gentes & quidem instructas omnibus
divitijs; ut se, & sua omnia offerant
Deo in sacrificium. Optimè enim
convenit, quod sequitur, si expositivè
legamus, meum argentum, meum
aurum dici Iehova, hoc est. Ego non
inopia hactenus distuli plenam Tem-
pli ædificationem.

*Frivola ratio est, qua se à priorè
sensu, qui Christianorum est, ad Iudaeum istum patitur transversum
abripit. Quod enim de auro & argen-
to subijcitur, hanc habet sententiam,
Nolite cogitare, hoc posterius Tem-
plum fore priorè illo Salomonis igno-
bilis, propterea quod non fulget auro,
nec thesauris adeò ditatum est, ut
prius erat; meum enim alioquin est
omne aurum & argentum, nec coram
me quicquam decoris affert Templò
Argentum & aurum. Est verò aliud;*

F quod

quod magnificentiam Templi huius
 secundi supra gloriam primi in im-
 mensum attollet, videlicet quod Chris-
 tus ipse in eo docturus est, suaq; præ-
 sentia, doctrina & miraculis ita collu-
 straturus, ut omne aurum & argen-
 tum, cunctiq; thesauri, quibus dota-
 tum erat prius illud, cum gloria secun-
 da domus in æternum comparari ne-
 queant. Hunc simplicissimum & ve-
 rissimum esse sensum, quivis non pla-
 nè stupidus agnoscit & intelligit. Et
 constat nihilominus id, quod de auro
 & argento adiicit Propheta, hoc, quo-
 iam dictum est, sensu.

V. Verum ut ad alia transeamus: vo-
 luit Dominus sui Filij in carne presen-
 tiam non esse occultam, sed manifestam
 Vaticini-
 nium E-
 saie 40. ri Israel. Atq; ob hoc excitavit Io-
 de Mes- hannem Boptistam præcursorem Mes-
 siae præ-
 cursore. Baptismi ritu viam pararet Christo
 Domino. Hoc aliquot seculis antè
 prodiderunt sancti, Propheta diversis
 de

de praecursore Messiae vaticinijs. Cum primis autem Esaias capite 40. habet annunciaturus hortatur Novi Testamenti Doctores, ut blandè loquantur ad cor Ierusalem, eiq; predicent Evangelium gratiae Dei & remissionis peccatorum, quòdq; dimissa sit iniquitas eius, quòdq; loco peccatorum suorum, quibus alias pœna debebatur, duplicia contingunt ei beneficia de liberali manu misericordiae Domini, nimirum & peccati venia, & iusticiae imputatio: idq; per & propter adventantem Messiam, cuius gloria futura sit omni carni conspicua.

Porro quo signo cognosci debeat, quando Messias ad sui muneris functionem proditurus sit, disertè Dominus desinit, signi voce constituens predicationem Iohannis Baptistae in deserto Iudaeæ. Idcirco pergit Propheeta: Vox clamantis in deserto, parate viam Domini. Rectas facite semitas Dei nostri: omnis vallis exaltabitur,

& omnis mons & collis humiliabitur
 &c. Et sane, quæ sit horum verborum
 mens, opus nobis non est vel statu con-
 iecturali vel divinationum libris. Ev-
 angelista simul omnes hæc impleta
 referunt, Iohanne exordiente Bap-
 tismum & concionem suam in deserto.
 Nam hic est ille, dicit Mattheus, de
 quo dixit Esaias Propheta, qui ait vox
 clamantis in deserto, parate viam
 Domini, rectas facite semitas eius.
 Marcus à complemento huius vaticini-
 ij suum orditur Evangelium hoc pa-
 tulo: Initium Evangelij Iesu Christi fi-
 lij DEI, sicut scriptum est in Prophe-
 tis: Ecce ego mitto nuncium meum an-
 te faciem tuam, qui preparabit viam
 tuam ante te. Vox clamantis in de-
 serto: Parate viam Domini, rectas
 facite semitas eius. Baptizabat
 autem Iohannes in deserto Iudææ, &c.
 Lucas non dubitavit integrum vati-
 cinium Esaiæ referre: Venit Iohan-
 nes in omnem regionem finitimam
 Iordanis

Jordanis: predicans Baptismum pe-
 nitentiae in remissionem peccatorum,
 sicut scriptum est in libro sermonum
 Esaiæ Prophetae dicentis: Vox claman-
 tis in deserto, parate viam Domini,
 rectas facite semitas eius. Omnis val-
 lis imphebitur, & omnis mons & col-
 lis reddetur humilis, Et fient, quae obli-
 quae sunt, directae, & aspera vertentur
 in vias planis, & videbit omnis caro
 salutare Dei. Evangelista Iohannes
 inducit ipsummet Baptistam de sese
 ad legatos Iudeorum aperte citans.
 Urgentibus enim: quis es & ut respon-
 sumdemus his, qui miserunt nos? Quid
 dicis de teipso? Ait: Ego vox claman-
 tis in deserto dirigite viam Domini:
 sicut dixit Esaias Propheta. Age habe-
 mus indubium Prophetae sensum, rei-
 siderum, omniq; humana exceptione
 maiorum, testium approbatione soli-
 dissimè constabilem. Ad hanc unani-
 mem expositionem beatorum Evange-
 starum confer nunc eam, quam Cal-

vino proferre libuit, Commentatio eius est hæc: prosequitur (Dominus) argumentum, quod exorsus erat, atque expressius declarat, se missurum populo, quamvis in specie desperato, **MINISTROS** consolationis. Simul prævenit obiectionem, quæ afferri poterat. Tu quidem promittis consolationem, sed ubi erunt **PROPHETÆ**? nam in deserto futuri sumus. Unde perveniet ad nos hæc consolatio? Testatur ergò, desertum impedimento non fore, quò minus ista consolatione fruantur. Et **DESERTVM METAPHORICE** capitur pro vastitate illa, quæ fututa erat, non tamen nego, quin ad iter intermedium alludat Propheta. Videbatur enim deserti asperitas reditum intercludere. Promittit ergò, tametsi obstructæ essent viæ omnes, nec ulla rima pateret, Dominum sibi ac suis exitum per invia facile patefacturum. **Alj** coniungunt particulam hanc,
In

in deserto, cum membro sequenti, atque ita exponunt, Parate viam Iehovæ in deserto. Sed videtur potius vocem inducere Propheta, quæ palatos & quasi ab orbe habitabili expulsos colligat. Tametsi nihil præter horrendam solitudinem conspiciatis, tamen hæc vox consolationis ex **P R O P H E T A R V M** ore audietur. Hæc enim ad duram illam servitutem referuntur, quam **I N B A B Y L O N E** lubituri erant. Quos verò compellat ista vox? an fideles? **M I N I M E**: Sed Cyrum, Persas & Medos, qui captivum hunc populum tenebant. Hi cum alieni essent ab obsequio Dei, coguntur populum liberare, lubentur ergo parare ac sternere viam, ut populus **D E I** in Iudæam reducatur, ac si dictum esset, ex insidijs pervia facite.

Observe hic, Calvinum per vocem clamantis non unum aliquem Concionatorem, ut Baptistam, sed in-

definitè quoslibet Prophetas intelligere, per Enallagen numeri, qua etiam configere solet alia vaticinia, ut in progressu docebitur. At Evangelista unum & solum Baptistam notari, consuntis suffragijs decernunt.

Deinde cum Evangelista per desertum ἡ τὸ ἔρημον intelligant desertum Iudaeae, Calvinus alius sese efferens desertum Metaphoricè caput pro vastitate illa, quae futura erat tempore captiuitatis Babylonica: & eludit deserti vocem per Metaphoram, quo tropo alia quoq; divini Spiritus oracula non pauca depravavit.

Tertio Evangelista partem vaticinii hanc (parate viam Domini &c.) eò referunt, quòd homines ad concionem Iohannis pœnitentiam agentes viam adornent adventanti Messiae. Calvinus autem ex sua Metaphora Paraphrasin astringit sensu diversissimam, nimiram hanc: tametsi captivis Iudæis obstructæ essent viæ omnes,
 nec

neq[ue] ulla rima pateret: tamen Domi-
num sibi & suis exitum per inuia fa-
cile patefacturum

*Quarto Evangeliste compleri do-
cent Esaiæ vaticinium demum Iohan-
ne prodeunte ad docendum. Calvinus
ogganuit, id ad duram illam servitu-
tem referri, quam in Babylone subitua-
ri erant Hebræi.*

*Quinto Evangeliste perhibent, Io-
hannem concionem ~~isagogicam~~ illam
dirigere ad populum Iudaicum, qui
temporibus ijs erat & dicebatur DEI
populus. Calvinus longè sapit & sen-
tit aliter, scribens: quos verò compel-
pelat hæc vox (scilicet in deserto cla-
mans) an fideles, minimè: sed Cyrum,
Persas & Medos, QVI CAPTI-
VVM HVNC POPVLVM
TENEbant. Hos aut Calvinus
inberi, parare & sternere viam, ut po-
pulus Dei in Iudæam reducatur.*

*Quis pie mentis hæc legens & au-
diens, temperare sibi potest, quin per-*

fecto odio. ut Propheta loquitur, oderit
 & auersetur hunc prestigiarum Iu-
 daicarum architectum? quod haud
 veretur Evangelistarum interpreta-
 tioni medium digitum ostendere, si-
 biq; glossam fabricare aliam, quae tes-
 xtu (si Dis. placet) magis congruat.
 Eam enim, quam Evangelistae nobis
 assignant, declarationem, analogiam
 typi iudaxat niti censea, quatenus il-
 la è Babylone redemptio typus tantum
 modo fuerit redemptionis nostrae ann-
 nunciata per Iohannem, tanquam prio-
 rarium inter precoces eius redem-
 ptiois, ut qui digito Christum ostende-
 rit. Sed allegatio S Evangelistarum
 multo clarior est, quam ut his verbor-
 rum prestigijs elidi vel eludi sese pa-
 tiantur. Et docet unanimes Evange-
 listarum omnium consensus, Esaiæ va-
 ticinium iuxta proprium, nativum &
 genuinum sensum non ad quenquam
 aliam vel Prophetam vel Doctorem,
 quam Messiae $\text{m}^{\text{d}}\text{p}^{\text{m}}\text{p}$, nec ad aliud
 aliquid

quod ante gressum tempus extendi, sed ad Novi Testamenti seculum unice restringendum esse.

Procediamur. Prænunderunt Vaticani sancti Prophetæ, Christum, præter ar-
 duum illud opus redemptionis, functu- officio
 rum insuper esse munere docendi. Hoc docendi
 DE Iussu atque nomine promulgat assigna-
 Moses Deut 18. Prophetam suscitabo to Mes-
 eis ac medio fratrum suorum, similem sia Deut
 tui, & ponam verba mea in ore eius, 18.
 loqueturq; ad eos omnia, quæ præcepero
 illi: qui autem verba eius, quæ loque-
 tur in nomine meo, audire noluerit,
 ego ultor existam.

Hoc cæleste oraculum ad unicam
 & solum Iesum Christum esse referenda-
 dum, docet Stephanus Act. 7. multoq;
 clarius exponit Petrus Act. 3. Calvi-
 nus, etsi concedit ad Christum etiam
 pertinere, ideoq; rectè à Petro in Chri-
 stum conferri: tamen quod de SOLO
 Christo sit intelligendum, pervicacissi-
 mè negat. Verba eius sunt hæc: Colligimus

calvinus
in Deut.
18.

gimus in nomine Prophetæ esse enal-
lagen numeri. Nam quòd nonnulli ad
Iosiam, alij ad Ieremiam restringunt,
prorsus infulsum est, quando hic de
continuo regendæ Ecclesiæ tenore
differit Moles, non autem recitat,
quid factururus sit DEVS ad breve
tempus. NIHILO RECTIOR
est eorum sententia, qui præcisè de
solo Christo accipiunt. Nam illud,
quod dixi, Dei consilium tenere con-
venit, non relinqui Iudæis excusatio-
nem, si ad pythones vel magos de-
clinent, quia Deus nunquam eos de-
stituet Prophetis & Doctoribus.
Quod si ad solum Christum eos ab-
legasset, in promptu erat exceptio,
durum esse, per duo annorum millia
carere Prophetis & revelationibus.
Hæc ille.

*At verò, Petrus de SOLO Christo
hec enarrat, Act. 3. quando de hoc
(Christo) omnes cæteros Prophetas
ipsumq; adeo Moſen concionatus re-
fert.*

feri. Quin restringit Petrus comple-
mentum, ut ceterorum vaticiniorum
Propheticorum, ita singulatim huius
Mosatici oraculi, ad Christi tempora,
non ad antecessa secula, ut Calvinus
opinatur. At enim: Quem oportet cœ-
lum accipere usque in tempora resti-
tutionis omnium, quæ (tempora) locu-
tus est Deus per eos omnium Sancto-
rum à seculo Prophetarum. Moses qui-
dem ad Patres dixit: Prophetam sus-
ciet vobis Dominus Deus vester de
fratribus vestris mei similem. Audie-
ris eum iuxta omnia quæcumq; locutus
fuerit vobis. Futurum est autem, ut
omnis anima ἡτις ἄρ μὴ ἀκούσῃ τοὺς προ-
φήτας ἐκείνους, quæ non audierit **P R O-
P H E T A M I L L V M**, exterminet-
ur è populo. Quin & omnes Prophetae,
à Samuele, ac deinceps quorquor locuti
sunt, annuntiaverunt **D I E S H O S**.

En tibi Divi Apostoli Petri con-
clusionem, quæ vaticiniam Mosi ad hæc
tempora, & dies hos, Messie scilicet
per.

perस्पicuè restringitur. Audis etiam, quam emphatice Petrus urgeat singularem numerum, ut de uno quodam eximio Propheta, nempe Christo sermone institui declaret, Evallagen illam numeri, quam Calvinus urget, radicitus evellens. In qua enim Grammatica ὁ προφήτης ἐκεῖνος, Propheta ILLE, equipollet plurali numero, cum & articulus, ὁ, & insuper additum pronomem, ἐκεῖνος, δεκτικῶς, ad unum planè singularem, eumq; eximium Doctorem, Christum videlicet restringat? Quod nemo nisi vel Græcæ lingue rudis, vel enormiter impudens, negaverit. Et umbis igitur est Calvinii ratio de Pythonibus & Magis, quam suæ prætexit interpretationi. Solenne enim est Domino in Mose, nunc præcepta dare: mox subjicere promissionem: vel comminationem, vel etiam comminationem. Quæ omnia diversa cum sint, sub easdem cogere velle circumstantiæ, præposteri foret interpretis.

Prædi-

Prædixerat Dominus, non tantum fore Messie officium, ut sit Propheta & Doctor populi: sed ipsum quoque genus doctrinae speciatim expressit, quod sit è sinu Dei prolaturus Evangelium salutis, & liberationem annumque, vere Iubilæum gratiae Dei sua voce prædicaturus. Sic enim hac de re iam olim vaticinatus erat. Esaias Propheta cap. 61. imò sic Messias ipse loquitur: Spiritus Domini super me, eò quod unxerit me, ad annuntiandum mansuetis misit me, ut viderer contritis corde, & predicarem captivis indulgentiam, & clausis aperitionem, ut predicarem annum placabilem Domino. Hunc locum Christus Capernai in Synagoga publicè de se interpretatus est, testificans ac dicens: HODIE impleta est hæc Scriptura in auribus vestris, Luca 4. Calvinus autem nil moratus expositionem Christi, ad Esaiæ locum hæc annotat: Quoniam Christus hunc locum de seipso expre-

VII.
Vaticinia
um Esa.
61. de
Euange-
lio per
Christum
promul-
gando.

Et in se-
quentibus
Calvinus
suum
cachinnum
cum Iu-
daeorum
visu con-
iungit.

nit Luc. 4. Ideo inter pretes sine con-
troversia ad ipsum hæc constringunt.
Sumunt autem hoc principium, in-
duci Christum loquentem, quasi ipsi
soli hæc omnia conveniant. Hoc ri-
dent Iudæi, quod consideratè trahan-
tur ad Christum, quæ alijs quoque
Prophetis congruunt. Sic itaque sen-
tio: hoc caput veluti sigillum addi
superioribus, ut quæ hæctenus dicta
fuerant de restituenda Ecclesia Chri-
sti, confirmentur: atque in hunc fi-
nem testari Christum, se à DEO un-
ctum esse: quo fit, ut sibi hoc vatici-
nium meritò accommodet. Nam quæ
alijs obscure tradiderunt, clarè & aper-
tè exhibuit. Sed hoc non repugnat,
quin alijs quoq; Prophetis, qui à Do-
mino uncti sunt, conveniet hæc sen-
tentia.

*Idcirco Calvinus id, quod additur
(ad predicandum mansuetis misit
me) manifestè ad Prophetam referè
hac apposita notatione: AD PRÆ-
DICAND.*

DICANDUM: Non prius vendicet sibi **PROPHETA** ius & auctoritatem docendi, quam ostenderit se à Domino missum esse. Auctoritas in eo fundata est, quòd unctus, hoc est, necessarijs donis à Deo instructus sit. A nobis igitur non tanquam privatus homo, sed tanquam publicus minister è cœlo præfectus audiri debet.

Judicent pie mentes, quia sentiendum sit de hoc genere commentationum, quo tam audacter expositio Salvatoris, si non planè rejicitur, at certe plurimum debilitatur: indicet quanta sit protervia, vaticinia ea, quibus officium filij sui unice describit Deus, ac commodare alijs, atque sic incertitudinis, ac dubitationis aculeum quendam legentium animis insigere.

Iam Zacharia vaticinium de ingressu Christi in urbem Ierosolymam, concedit quidem in Christo suam esse partem complementum. Nec tamen temperare sibi per omnia potest ab illo

VIII.

Vaticinium
Zachariae de
ingressu

vite-

Christi
in ur-
bem Ie-
rosoly-
mam.

*veteratorio lusu, & studio perverso
scripturas à proprio sensu flectendi ad
peregrinam. Evangelista in verbis
Zachariae dicentis (Ecce, rex tuus ve-
nit tibi sedens super asinam & super
pullum filium asinae) vocabulum asinae
& pulli in propria significatione su-
munt, absq; ulla prorsus ambiguitate,
nec quisquam aliud intelligunt, quàm
ipsam illam asinam mutaticiam cui
Dominus Iesus inseat, unà cum illius
pullo. Sed quia Calvino hoc fortè ni-
mis videtur abiectum & humile: ideo
glossam aliam proferre libuit: Ver-
rum quidem est, ait, Prophetæ ver-
ba esse METAPHORICA:
quum dicit, veniet Rex equitans sur-
per asinum, FIGVRATVS est
sermo. Nam Propheta intelligit, Chris-
tum fore quasi obscurum hominem,
qui sese non extollet supra communè
vulgi modum: HIC EST GE-
NVINVS SENSVS: verum est,
sed tamen hoc non obstat, quò minus
Christi*

Si hic est ge-
nuinus sen-
sus, quem
Calvinus ex
præcon-
cepta

Christus etiam ediderit huius rei spe- *metaphora*
 cimen, ubi asinum illum concendat. *exiit, a.*
 Proferam simile exemplum: Cum *pastoli ergo*
 Psalmo 22. dicitur: Miserunt sortem *a genuino*
 super vestes meas, certè etiam meta- *serju ab-*
 phora illic satis apparet, quòd hostes *errant.*
 Davidis partiti fuerint eius spolia.
 Conqueritur ergò, prædones illos,
 à quibus iniuste deiectus fuerat, di-
 ripiisse suos honores, suas copias: *Nugatori-*
 & interim completum hoc fuit visis *um est Da-*
 bili modo, nempe ut crassissimi eti- *dem ibi lo-*
 am quique agnoscerent, non frustra *qui meta-*
 hoc totum fuisse prædictum. Nunc *phoricè:*
 ergò intelligimus, quàm benè inter *quod infra*
 se hæc conveniant. **METAPHO-** *decebitur.*
RICE Prophetam loqui de con-
 temptibili Christi specie: & tamen
 visibile Symbolum optimè quadra-
 re, ut rudissimi quicq; agnoscerent,
 non alium sperandum esse Christum, *Asinus, id*
 quàm eum, qui apparuit tunc. *Usque est, con-*
adeò Calvino penitus innata vide-
tur illa prurigo torquendi verbum species.

DE I, ut tropis suis, Metaphora cum primis, in re tam gravi & ardua, nibilo sanctiore mente ludat, quam aegyria ludunt suis prestigijs & offucijs

Vaticinia Vet. Test. de passione Christi. SEQUUNTUR vaticinia de passione & morte Christi. Atque hic observandum ante omnia venit, Spiritum sanctum non modo typis sacrificiorum, serpentis aenei, & figuris alijs adumbrasse venturi Messiae passionem: sed etiam in super vaticinijs, & omnino ad Christum ceu principalem scripturae Propheticae scopum, in toto veteri Testamento collimasse: cuius divini Spiritum afflatu sancti Prophetae de ventura in nos gratia vaticinati sunt, inquit Petrus, scrutantes, ad quem aut cuiusmodi temporis articulum significaret, qui in illis erat Spiritus Christi, qui priusquam acciderent, testabatur venturas in Christum afflictiones 1. Pet. 1. à Christo certe omnes Prophetae testimoniū perhibent.

Act.

Act. 10. & ut paulo prius ex ore Apo-
 stoli Petri didicimus, omnes Propheta
 annuntiaverunt dies hos Messia, &
 que in illo essent eventura. Act. 3. In
 capite namq. libri scriptum est de illo,
 ut faciat voluntatem Dei Psalm. 50.
 subeundo videlicet passionem & mor-
 tem crucis. Unde de veniura sua pas-
 sione & morte testificans Apostolus,
 ait, Hierosolymis impletum iri ea om-
 nia, que pradieta sint per Prophetas
 de filio hominis Luc. 18. Et in horto
 iubet Petrum recondere gladium in
 vaginam; posse enim se, si expediat,
 orare Patrem ut mittat duodecim le-
 giones angelorū, ne tradatur Iudais.
 Sed oportere impleri Scripturas Luc.
 22. Et post resurrectionem ostendit
 discipulis ex Mose, Psalmis & Prophe-
 tis oportuisse Christum sic pati & in-
 trare in gloriam suam Luc. 24. aperi-
 ens eis scripturas, que scripta erant de
 se, ibid. Quin Apostoli quoq. in Actis
 ex scriptura Prophetarum Iudais mon-

strant Iesum illum crucifixum esse Christum. Hac in arce memorie locentur, ut firmum fixum statuamus, Prophetas vaticinijs suis cum perspicuitate claris, tum numero bene multis, non obiter aut *παρρησιας*, sed studio supremo & ex professo plane differuisse de passione & morte venturi Messia. Quod cum ex his iam dictis indubitato constet: damnandum merito est maleferiatum studium Calvinum, quo caliginem Iudaicarum tenebrarum sacrosanctis ijs oraculis offundere totis viribus enititur,

I.
Vaticinium de
passione
Christi
Gen. 3.

In prima statim promissione Evangelica Genes. 3. vaticinium extare de passione Domini, cum dicitur ad antiquum Serpentem Diabolum: Et tu vulnerabis calcaneam eius, indicatum supra est. Quibus vero nebulis id obtegetur elusoria *παρρησιας* Calvinum, itidem est demonstratum.

II.
Vaticinium
Za-

Ut autem in excutiendis sanctorum Prophetarum vaticinijs concionibus

bui ordine procedamus; sequemur se-
riem ipsius historia passionis, ut eam
spiritus sanctus per Evangelistas in
Novo Testamento curavit describen-
dam.

char. 13.
de fuga
discipu-
lorum.

Principio Salvator clarissimis ver-
bis denunciatis Apostolis, futurum,
ut ea nocte, qua passionem proximè
precedebat, ab ipsis deseratur, allegat
Scripturam Propheticam: Scriptum est
enim, inquit, percutiam Pastorem,
& oves dispergentur: non obscure do-
cens, Prophetam Zachariam in Spiri-
tu illam discipulorum fugam ac deser-
tionem Domini sui prænunciasse, ideo-
que certò in eis completum hoc iri, quic-
quid tandem Petrus & reliqui contra-
dicant. Et certè si verba Prophetæ per-
sistentur, obvium est cognoscere, ad un-
guem ea cum ipso rerum eventu con-
gruere. Concio Zacharia talis est: Ex-
pergiscere, gladiæ, super pastorem, &
super virum mihi coherentem; percu-
te pastorem, & dispergentur oves. Ni-

mirum agit de Pastore non pastoribus quod etiam adiectum nomen (uisurum) indicat, unum quendam, eumque minimè valdè arem Pastorem quasi digito Propheta connotans: & quidem Pastorem singulatim eum, qui Deo intimè cohereat, ei que proximus sit; qua luculenta periphrasis est non gregarij Pastoris, sed eius solius, ut $\epsilon\chi\alpha\lambda\omega$ Pastor in Scriptura nominatur, qui est filius Dei, Dominus Iesus Christus.

Hac nulla sophisticam quàmlibet ingeniosa possunt eludi. Et debuit urgentissima hac ratio, emphatica notatio, planeque demonstratoria periphrasis, ut & Salvatoris irrefragabilis exegesis, monere Calvinum, ne aliò quàm ad principem Pastorum Dominum Iesum, Zachariae verba transferret.

Sed ille nec Prophetam sui ipsius interpretem, nec Christum moratus quicquam, ita scribit in suo commentario: Nostri ferè omnes restringunt hunc locum ad personam Christi, quia
Matth.

Matth. 26. citatur sententia illa, Percutiam pastorem, & dispergentur oves. Sed non videtur solida esse ratio, quia quod de pastore dicitur, potius extendi probabile est ad ipsum ordinem totum: quemadmodum ubi dicit DEVS Prophetam excitabo, vobis est in medio vestrum, certè illic non fit mentio unius Prophetæ solùm, sed complectitur DEVS omnes Prophetas: ac si diceret, Nunquam destituam vos salutis doctrinam, & singulis ætatibus ostendam, me gerere curam vestri; quia semper aderunt Prophetæ, quorum ore declarem, me vobis esse propinquum.

Nimiram quale Thema est, talis est eius quoque probatio. Thema notoriè falsum est, (verba Zaccharie ad totum ordinem Pastorum esse extendenda) argumentis immotis & in æternum irrefutabilibus modò ingulatum.

Probatio porrò Calvinii petitur ex

G 5

aque

quæ falsa hypothefi, qua vaticinium
Mosis (Propheciam suscitabo vobis) pa-
rimo non ad Christum solum refer-
ri, sed ad omnes Propheciâs extendi
somnia: quod commentum Petrus
Apostolus paulò antè concione sua pro-
trivit & comminuit.

Quamquam autem velit Calvis-
nus dictum Zacharie primò de Chri-
sto intellectum, de ceteris Doctõribus
secundariò: tamen ad fidem nostram
contra Iudeorum blasphemias firmans
dam precipuum robur infringitur,
quàm primum non unicè aptatur Chri-
sto sed ad totum ordinem glossa nimis
generalis porrigitur.

III.
Vaticini-
um Za-
char. II.
de tri-
ginta ar-
genteis.

Iam quomodo triginta argenteo-
rum precio tradendus esset Dominus,
Zacharias illustrissima concione sic
per circumstantias expressit, ut eius
rei non vares, sed ^{autòntus} fuisse vi-
deatur. Concio Propheta sic habet: Et
dixi ad eos: si bonum est in oculis veo-
stris, afferte precium meum: sin mi-

nis quiescite. Et appenderunt precium
 triginta argenteos. Et dixit Dominus
 ad me: projice illud ad figulum. Egre-
 gium precium, quo appreciatus sum
 ab eis. Et tuli argenteos triginta, &
 proieci illos in domum Domini, ad fi-
 gulum. Hac & clara sunt per se: &
 Mattheus Evangelista cap. 26 huius
 prophete luculentus interpretes est, tum
 illam impletam referens, quando Ju-
 das triginta argenteos, precium ven-
 ditionis Christi, proiecit in domum
 Domini, qui postea figulo pro emptio-
 ne agri ad sepulturam peregrinorum
 sunt tradita.

Operaprecium autem est audire
 & Calvinum, quo pacto is Prophete
 sensum reddiderit. Is paraphrasin af-
 fert totam oppletam atra fuligine &
 caligine cecitatis & amentie Iudai-
 cae. Sic enim spiritus soporis inebriatus
 incessitat: iam addit aliud crimen
 Deus, quo detegit populi malitiam,
 quoniam ferè unius festucæ precio æ-
 stima-

stimaverint, quicquid insumserat laboris. Prius conquestus est de ingratitude; sed hinc melius detecta fuit improbitas populi & flagitium, quod ita vili penderint inæstimabilem Dei gratiam erga ipsos. Huc ergo pertinet, quod nunc dicit Propheta, Deum postremo tentasse, an sua beneficia pretij aliquid haberent apud Iudæos; sed fuisse tunc palam compertum, quicquid impenderat operæ & laboris, fuisse male locatum & perditum. Quod autem nunc in sua persona loquitur Zacharias, nunc verò Deum loquentem inducit, heri diximus, hoc ad rem parum facere, quoniam hic describit duntaxat quam turpiter abusi fuerint Dei gratia Iudæi, & quam iniuste eam contempserint. Interea autem loquitur ipse quasi Dei minister: quoniam non modò per se gubernavit Deus populum illum, sed instruxit virtute Spiritus sui multos ministros, qui obirent pastorum

rum

rum minus. Dicit ergò se venisse,
 (& hic sermo propriè in Deum com-
 petit) ad populum, & flagitasse mer-
 cedem: **DA I E**, inquit, si ita videtur,
 mihi mercedem: sin minus, desistite,
 hic exprimit summam indignatio-
 nem: quemadmodum si quis expo-
 bret malitiam & ingratitude[m] pro-
 ximo suo: Agnosce beneficium si vo-
 les: Sin minus, mihi perierit: ego non
 curo: ego video te esse nebulonem,
 qui indignus fueras, quem ego tam
 liberaliter tractarem. Ego igitur nihil
 moror tuas compensationes: sed in-
 terea tuum erat videre, quid mihi de-
 beres. Sic etiam stomachosè loquitur
DEVS hoc loco: Date saltem mer-
 cedem ne gratis vobis servierim, abusi
 estis meo labore: ego sustinui multas
 iniurias & molestias in vobis regen-
 dis: quæ erit compensatio sollicitudi-
 nis: nempe qualis decet Hypocritas
 & ingratos, qui erga benemeritos
 contumeliosi sunt. Equidem non mor-

tor mercedem, quia etiam non sum mercenarius. Postea addit, dedisse triginta argenteos. Non dubium est, quin hoc commemoret pretium quasi vile, ac si vellent tot & tam inestimabiles Dei gratias compensare vili pretio: quemadmodum si quis conduxerit subulcum aut colonum aliquem, dabit vile precium: Sic etiam dicit Propheta, Iudæos egisse cum Deo. Interea per vile precium, quod bubulco dignum esset, intelligit frivolas nugas, quibus putabant Iudæi se posse satisfacere Deo. Scimus enim, fuisse admodum sedulos in suis Ceremoniis. Quasi verò hæc compensatio apud Deum quicquam valeat. Requirit cordis integritatem: & ideo se addicit, ut vicissim nos possideat. Hoc igitur erat precium laboris, quod Dominus fuerat meritis: hæc erat iusta merces, si se in obsequium totos. Iudæi addicerent eius verbo. Quid autem? nempe defuncti sunt Ceremoniis

*Mercedem
triginta
argenteo-
rum planè
firmatè
exponit.*

nis & alijs frivolis rebus. Fuit igitur
 hoc sordidum munus, quasi vellent
 rependere mercedem alicui subulco.
 Ideo adiungit: Dixit mihi Iehoua,
 proijce hoc ad figulum: Hæc scilicet
 digna est mea merces? Proijce ad fi-
 gulum, ut emat sibi lateres vel tegu-
 las ad reficiendum templum: si quæ
 sint ruinae in templo, emat sibi tegu-
 las inde figulus, aut quispiam alius
 artifex ignobilis habeat sibi tale pre-
 cium. Nam Ironice postea vocat ma-
 gnificentiam & gloriam pretij, quo
 aestimatus est: hæc scilicet gloria est mei
 pretij? cum ego tot molestias pertule-
 rim, iam agunt mecum, perinde ac
 cum aliquo sordido bubulco. Ego ta-
 men eram ipsorum Dominus & Pa-
 stor. Ergo cum velint ita fucosè mihi
 satisfacere, hic etiam per contumeliam
 am obtrudunt mihi vile precium, quæ-
 si deijcerent meam gloriam, vel cons-
 puerent in faciem meam: proijce,
 proijce ad figulum inquit: hoc est,
 reijce

*Hæc de sta-
 lo ex ente
 lateres ad
 templum,
 ubi legit
 Calvinus?
 forte in
 Iudæorum
 Thalmud.
 Quam hæc
 sunt omnia
 cont. rt. 4.*

*Hocine
est tenere
consilium
Prophetae?*

reficiant templum Dei, in quo perinde sibi placent, ac si essent in caelo. Sed templum illis est Idololum: quia Deus nunquam propinquus erit, dum ita hypocriticè cum ipso agent. Reficiant igitur ruinas templi sui, & solvant figulo precium, quia ego non patiar, tam contumeliosè mihi precium mea maiestate indignum obtrudi. Nunc tenemus consilium Prophetæ: ac primò illud, quod dixi, memoria tenendum est, hic narrari, quam desperata fuerit populi improbitas, quòd reiecti à Deo, & contracta eius virga, tamen pro nihilo duxerint, quas experti fuerant, eius gratias. Quare? putarunt enim Deo satis superq; præstari, si eum colerent externis nugis: quoniam Ceremoniæ sine pietatis sensu duntaxat frivole nugæ sunt coram Deo. Hoc ergò nunc urget Propheta, quòd Iudæi malignè sepelierint Dei beneficia, quibus tamen eos ita obstrinxerat sibi, ut non essent solvendi.

vendo, & eadem etiam ratione subi-
 cit: proijce ad figulum. Testatur
 enim sibi hæc nullius precij esse, imò
 se abominari mercedem, quam vo-
 lunt rependere homines, vbi scilicet
 tam contumeliosè cum ipso agunt, si-
 cuti alibi dicit, sibi esse fastidio apud
 Esaïam, Ego nauseo ad vestros festos
 dies: quid calcatis quotidie pavimen-
 tum templi mei? Deinde perinde est,
 qui bouem mactat, ac si occideret
 hominem, Deus enim omnibus illis
 locis ostendit, quæ admodum nunc
 apud Zachariam sibi summæ abo-
 minationi esse sacrificia, quæ offe-
 runt impij homines, & Hypocritæ
 sine aliquo affectu pietatis. Quare
 nam hæc est summa contumelia, quam
 inurunt reprobi, quasi sputis foeda-
 rent eius faciem, ubi scilicet eum
 comparant vel figulo vel bubulco, &
 non cogitant, quid pretij mereatur,
 nempe ut se totos illi consecrent &
 verè addicant absq; simulatione. Vbi

H igitur

igitur ludunt homines cum Deo, & putant ipsum oblectari frivolis nugis, comparant eum, quemadmodum dixi, vel hūbulco vel opifici gregario & ignobili. Hoc autem opprobrium non potest ferre, & meritò tam graviter hic stomachatur per Prophetam suum. *Hactenus Calvinus.*

Triginta argenteos intelligit ipse de mercede hypocritica, qua populus voluerit Domini labores & gratias compensare. Hanc rursus dicit esse externas ceremonias, sacrificia &c. Quo autem argumento fidem facit huic sua glossa tam violenta & Nimirum αὐτὸς ἔφα. Pro authentico igitur habendum ipsius essatum, quicquid reclamet Evangelista Matthæus. Iam que affert de figulo suo, & subulco, & opifice ignobili & gregario, quàm non spirant propheticam huius loci intelligentiam, sed finetum olent planè Iudaicum? Cum primis autem observatu dignum est, quod 30. argen.

argentos, quos tamen metaphoricè dicit esse Ceremoniarum nugas, fingit ad figulum proyici debuisse, ut is emat inde sibi lateres vel tegulas ad reficiendum templum. O Iudaicam cæcitatem, ò tenebras plus quàm Aegyptiacas Scriptura Novi Testamenti, citans hæc, ait datum esse precium 30. argenteorum figulo pro venditione agri ad sepulturam peregrinorum. Sed hæc expositio Evangelistæ nimis est usu irrita. Cudenda igitur fuit nova, de figulo emente tegulas ad Templi ruinas instaurendas, & quidem ex 30. argenteis, non propriè, sed metaphoricè, aut si mavis, allegoricè acceptis.

Dices forte mihi, in sequentibus tamen sui Commentarij Calvinum apud probare Matthæi Evangelistæ ἐξήγησε ἡ; Respondeo, hæc est, quod diximus aliquoties, Calvinum hunc servare ordinem in explicantis prophetis, ut eorum varicinia primò iudaicis glossis probè retardat, & aciem illorum he-

H 2 betet,

betet, & nervum argumentationis
adversus infideles incidat, & inum
fundamentum labefaciat, per stro
phas mirabiles, & mille spinis obsitas
& intricatas detorsiones, id est, per
troporum & figurarum cum primis au
tem adamate metaphora sue presti
gias. Cumq; iam pristinus ille Prophe
ticorum oraculorum vigor atq; robur
ad redarguendos Iudeos emarcuit:
tum demum admiscet aliquid de eo
sensu, quem assignatum videt ab Eva
ngelistis & Apostolis; ita tamen,
ut regnet & eminant tanquam princi
paliore magisq; proprius is, quem Calvi
nus iubet esse proprium. Sensus vero ab
Apostolis redditus, sit quasi $\pi\acute{\alpha}\rho\epsilon\sigma\gamma\epsilon\gamma$.

Videamus autem, quomodo Cal
vinus approbet Evangelista citatio
nem illam. Totum summa huc redit,
quod hactenus congruat illud Zache
rie cum Mattheo, quatenus Deus in
Christi persona voluerit exhibere vi
sibile specimen & symbolum eius,
quod

quod Propheta figuratè sub lege factum esse docuerit. *Sed respondeo:* primò Calvinus pro confesso sumit id, quod Matthæus Evangelista non lausatur, nimirum figuratè ibi loqui Dominum, & per 30. argenteos notare hypocriticos Hebræorum cultus, quibus Domino sua voluerint probare obsequia.

Deinde si huius rei, quam Zacharias refert, oportuit visibile extare symbolum in Christi persona: cur non reliquarum etiam, quæ unquam uspiam in Veteri Testamento inter Dominum eiusq; populum evenerunt? Et quàm pulchrè incedit applicatio Calvinii, his concepta verbis: Postea adiungit Matthæus: dederunt in agrum figuli, sicut mihi Dominus præceperat. Hæc etiam pars optimè respondet vaticinio, quoniam certum est, non fuisse data opera vel consultò pecuniam illam locatam in agro emendo, ut Iudæi parerent mandato Dei.

Sed scimus, Deum exequi sua decreta per impios, etiamsi nihil tale aut velint aut cogitent. Quid autem Zacharias noster: proſce, inquit, ad figulum. NON dicit; AD AGRVM figuli. sed exposuimus, quo sensu ius beat Deus triginta argenteos proſci ad figulum, nempe ut emanent lateres vel tegulae ad ruinas Templi obtegentas. Et hoc contemptum ac per ludibriũ dicitur. Sic etiam visibile huius rei symbolum fuit in emptione agri.

Hic te per Deum quaeso, Lector Christiane, ut, quae monebo, diligenter apud animum, expendas tuum. Personatus ille figulus, qui tegulas & lateres emere fingitur ad instauracionem Templi, ignotus est Zachariae vaticinanti, ignotus etiam Evangelistae Matthaeo interpretanti ista. Zacharias, teste Matthaeo, loquitur de figulo, vendente agrum Sacerdotibus, pro 30 argenteis, à Iuda in domum Domini

Domini proiectis. Hunc figulum reijcit
 Calvinus & in eius locum substituit
 alterum suum larvatum, qui tegulas
 emat. Sic enim scribit impudentissi-
 me: quid autem Zacharias noster?
 pronce, inquit, ad figulum. NON
 dicit ADA GRVM figuli (audi,
 beatissime Evangelista, tibi in os ob-
 loquentem Calvinum) sed exposui-
 mus (ait hic Aristarchus) quo sensu
 iubeat Deus triginta argenteos pro-
 cici ad figulum: NEMPE VT
 EMANTVR LATRES VEL
 TEGVLÆ ad ruinas templi ob-
 tegendas.

*Et quia hic quoque circa mentio-
 nem figuli sui scribit Calvinus de vi-
 sibili imagine, quam Deus extare vo-
 luerit, respondeat ipsius loco Pareus,
 qua in re Calvinus figulus, tegulas
 emens ad reficiendum Templum, sit
 imago alterius illius, cuius Euange-
 lista Matthæus meminit? Quid enim
 agro commune vel cum tegulis vel*

Cum templo? quid venditioni agri cum
 reparatione templi? Adhuc persona-
 tus ille Calvinus figulus facit contra
 morem ceterorum figulorum. Figuli
 enim non solent emere vel lateres vel
 regulas, sed conficere & confectos di-
 vendere. Hic verò, ex argilla & luto
 factus & factus figulus Iudaicus, non
 conficit regulas, ut vendat, sed emit
 illas, pro triginta argenteis. Aut num-
 putabimus, Calvinum voce figuli de-
 signare opificem à laterario diver-
 sum, ita ut figulus, qui aliàs circa ol-
 las, urceos & amphoras, & non circa
 lateres & regulas occupatus erat, iue-
 rit ad laterarium, eiq; triginta argen-
 teos numerarit pro regulis illis & late-
 ribus? Atqui hoc commentò persona in-
 proscenium erit producenda nova,
 laterarij videlicet, ut compleantur
 actus & scena huius fabule. Sed de
 hac corruptela Calvinus satis.

Descendo ad ea, quæ in Palatio
 Pontificis & pratorio Pilati perpeffus
 Domi-

Dominus noster: puta quòd illusus, IIII.
 contumelijs affectus, consputus & fla- Vaticini-
 gellis casus est. Hec Esaias cap. 50. nium
 perspicuo vaticinio complexus est: Do- Esa. 50.
 minus Deus aperuit mihi aurem. Ego
 autem non contradico, retrorsum non
 abij. Corpus meum dedi percutientibus,
 & genas meas vellentibus faciem
 meam non averti ab increpantibus &
 conspuentibus in me. Dominus, Deus
 auxiliator meus. Ideò non sum confusus.
 Ideo posui faciem meam ut petram
 durissimam, & scio, quoniam
 non confundar. Ad hoc vaticinium
 absq. dubio respexit Dominus cum ait,
 de filio hominis prædictum esse fore, ut
 illudatur, contumelijs afficiatur, con-
 spuat & flagelletur. Hec autem Cal-
 vinus ad Esaiam ipsum, quàm ad
 Christum applicare maluit, scribens:
 simulatq. Elaias se mandato Dei ob-
 temperasse dicit, adiungit, etiam cor-
 dus suum percutientibus expositum
 fuisse. Ita mavult hic quoq. cum Raba-
 binis

binis יִסְדָּאֵרֶן, quàm sentire & face-
re cum domesticis Ecclesie Scriptori-
bus.

III.

Vaticini-

um Psalmi

octavi de

exinanitio-

ne Christi

tempore

Passionis.

Ad passionem Domini Iesu præ-
muniendam spectat etiam quintus &
sexus octavi Psalmi versiculus, de-
scribens nobis Christi ad mortem cruce
cis usque exinanitionem: Quid est ho-
mo, quod memores eius, & filius ho-
minis, quod visitas eum? Quia minus
st illum paulo minus ab angelis. Quo-
de sensu tantò minus ambigitur, quod
que sequitur Exaltationis descriptio
(Gloria & honore coronasti eum, con-
stituisti eum super opera manuum
tuarum, omnia subiecisti sub pedibus
eius) per allegationem beatorum Apo-
stolorum in Christum liquidissimè con-
fertur 1. Cor. 5. Eph. 1. & Heb. 2. Un-
de precedens quoque status exinanitio-
nis ei adscribatur necesse est. Estque
Christus tempore passionis sue dimi-
nutus infra angelos, adeò, ut etiam
angelorum ope ad consolationem sui
egeret in horto, Luc. 22. & in cruce
claus

clamaret: Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti? Ideoq; Auctor Epistolae ad Hebraeos cap. 2. hac docet in christi personam & passionem competere. Dicit enim: Non angelis subiecit orbem terra futurum, de quo loquimur. Testatus est autem alicubi quidam, dicens: Quid est homo, quod memores eius, aut filius hominis quod invisis illum & fecisti illum paulisper inferiorem angelis &c. Et paucis interpositis: Eum verò qui paulisper diminutus fuerat infra angelos, cernimus Iesum gloria & honore coronatū.

Hanc Apostoli allegationem quanti aestimet Calvinus, apparet ex ipsius sive commentario sive commento super istum versiculum: Nam ut omittam, quòd pro angelorum vocabulo substituit nomen Dei: certè hoc flagitium in aeternum excusari nequit: quòd contra scopum Psalmistae, contraq; allegationem Apostolicam Epistolae ad Hebraeos, audeat ad praestanti-

am

am hominum torquere, quod Aposto-
lus non ad praestantiam sed imam exi-
nitionem, non hominum, tanquam
plurium, sed unius hominis Iesu Chri-
sti palam refert.

Calvini glossema hoc est: ac pri-
mò quidem tot decoribus ornatos
(homines) esse dicit, ut eorum condi-
tio divina & caelesti gloria non longè
sit inferior. Nimirum paululum mi-
nui à Deo, Calvino est idem quod non
longè esse inferiorem divina caelestiq;
gloria. Quod de hominibus ex senten-
tia Calvini generatim intellectum ut
ad scopum verborum Davidicorum
quadrat nihil, sic est per se etiam no-
torie falsum & impium, nedum ut
sancto Propheta talis impingatur as-
sertio. Siquidem hominum conditio-
nem non longè esse divina inferio-
rem nullus omnium Prophetarum con-
cesserit: qui potius tradunt, omnes has
bitatores terræ apud Deum ut nihil aliud
reputari, Dan. 4. omnesq; gentes quasi

NON

NON SINT, sic esse coram eo, & quasi NIHILVM & inane reputas esse, Esa. 40.

Eiusdem farinae sunt, quae nonnullis interiectis subiungit: In nodo inquit, altero solvendo plus est difficultatis. Nam cum hic de praestantia HOMINVM differat Propheta, & dicat EOS AD DEVM PROPE ACCEDERE: Apostolus ad Christi exinanitionem TRAHIT. Primò videndum est, qui conveniat, quod de TOTO HVMA- NO GENERE dictum est, Christi personae aptari.

Nota
verbum
TRA-
HIT.

Paulò post etiam canino dente arrodit Apostoli allegationem, scribas: Quod de brevi abiectioe deinde tractat Apostolus, NON est exegeticum, sed κατ' ἐπισημῶσιν ad suum institutum DEFLECTIT, quod ALIO SENSU dictum fuerat. Neque enim dubitavit Paulus hoc modo PER AMPLIFICATIONEM

NEM

NEM ornare Moſis verba, ubi dicit, quis aſcendit in cœlum &c. Non ergo tantum ſpectavit Apoſtolus, **QVID DAVID SENSISSET**, verùm ad nomen diminutionis & decoris **ALLVDENS** illum in morte Chriſti, hoc in reſurrectione conſtituit. Eodem fere accedit expoſitio illa pauli ad Ephes. 4. b. 8. qua locum Psalmi 68. d. 19. **NON** tam **INTERPRETATUR**, quàm pia **DEFLEXIONE** ad Chriſti Perſonam accommodat.

Hic vero ruruſum ille Doct̃or Doct̃orum, nugatoriam ſuam & impiam gloſſam præferre audent Apoſtolice declarationi, & quod Apoſtolus uni Chriſto accomodari, porrigere non veretur ad totum genus humanum: quod de exinanitione dixit Apoſtolus, geſtu Ariſtarchus noſter in contrarium planè ſenſum rapere & interpretari de præſtantia.

Conſiderent piæ mentes, quæ tandem

dem reliqua mansura sit Scriptura sacra certitudo, si in investigando scriptorum Prophetarum sensu fuerit Calvinus potius standum iudicio, quam Apostolorum? Si tum etiam, quando ex prophetis aliquem Articulum fidei Christiane fundare volunt Apostoli, putandi erunt non explicare prophetas, sed illorum dicta vox ἐπιεργασίας ad suum institutum DEFLECTERE, que tamen in prophetis ALIO dicantur SENSU? Si in allegandis prophetis PER AMPLIFICATIONEM ornare illorum verba putantur: Si non tantum spectant, quid propheta senserint, sed quomodo interdum ad certas illorum voces ALLVDI possit: Si denique putandi sunt non tam interpretari prophetarum verba, quam ea per viam DEFLECTIONEM ad aliquid aliud accommodare? Sic enim non Iudeis tantum mille patebunt rime ad effugia: sed lata quoque sternetur via ad invehendum orbem Christi.

Christiano sceleratas Epicuraorum
 opiniones, quibus, an aliqua sit Scriptura
 re certitudo, disceptetur impiè, præser-
 tim in hoc divorzio sententiarum, quo
 ab Apostolis Propheta, & ab his rura-
 sum Apostoli, si Calvino fides habeas-
 tur, sensu deflectant & dissideant.
 Porro quid de corruptela Psalmo 68.
 aspersa à Calvino, sentiendum sit;
 non hic laboro, sed paulò post dispi-
 ciam.

V I.
 Vaticini-
 um
 Psalmi
 22.

Nullum extat vaticinium de Pas-
 sione Christi luculentius in toto veteri
 Testamento, quam est Psalmus 22. Ex
 quo citra controversiam evicit Domi-
 nus apud Apostolos, oportuisse se ita
 pati. Scribitur enim non tantum ex
 Mose & Prophetis, sed etiam ex Psal-
 mis restatum reddidisse, fuisse passio-
 nes illas à Deo sic decretas & prænun-
 ciatas Luc. 24.

Certè David Christum in cruce
 pendentem adeò graphicè depingit, ut
 vix Evangelistæ in narratione eveni-

tus agent de tantis rebus illustrius.
 Memoratur initio vox Domini Iesu,
 quam expressit ei tentationum, terro-
 rum & angustiarum infernalium
 sensus & magnitudo, cum tam ferè
 morti vicinus exclamat: Deus meus,
 Deus meus, quare me dereliquisti? qui
 primus est Psalmi huius versiculus.
 Exprimitur ipsius in cruce suspensè
 abiectissima facies: Ego autem ver-
 mis sum & non homo, Vermem se vo-
 cans, anei serpentis à ligno suspensè
 similitudine prefiguratum. Notatur
 extremus ipsius contemptus: factus
 sum opprobrium hominum & abie-
 ctio plebis. Omnes videntes me, derise-
 runt me; locuti sunt labijs, & moveo-
 runt caput. Recensentur voces Sacer-
 dotum ceterorumq; hostium eius, qui-
 bus ei cum morte luctandi insultarunt
 acerbissime; Speravit in Domino, eri-
 piat eum, salvum faciat eum, si vult
 eum. Designatur ipsum genus supplicij
 nempe crucifixio, in qua manus & pe-
 des

des clavis transverberari solebant & totumq; corpus alicuius sic expendebatur, ut omnia eius ossa numerari possent. De hoc ait in Psalmo Filius Dei: Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea. Imò divisionem illam vestium Christi, Prophetæ regius in Spiritu non velut eminens prædicit, sed quasi cominus intuetur. Ideoq; Messiam introdit de his ita conquerentem: Ipsi consideraverunt & aspexerunt me (scilicet in cruce pendentem) diviserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Quam scripturam Matthæus & Iohannes tum impletam asserunt, cum milites, qui crucifixerunt Dominum Iesum, vestimenta eius inter se partiti sunt, & super tunicam inconsutilem eius sortem nefarie miserunt. Autor etiam Epistola ad Hebræos Psalmi huiusce versiculum 23. (narrabo nomen tuum fratribus meis in medio Ecclesie laudabo te)

citra

1. 2. 3. 4.

citra cunctationem enarrat de Christo, hoc modo: Qui sanctificat & qui sanctificantur, ex uno sunt omnes. Quam ob causam non erubescit fratres illos vocare, dicens: Annunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesie laudabo te.

Debat igitur ex allatis tot argumentis apud omnes Christianos extra controversiam esse positum, Psalmum istum non alio spectare, quam ad predicandam passionem, crucifixionem & mortem Messiae. At verò Calvinus his omnibus superbissime spreto, proprie de Davide, non de Christo exponit & postea demum, cum imam basin vaticinij lubricis suis ac tropicis elusionibus concussit παρέρως refert ad Christum, sacra sancti oraculi veritatem hostibus deploratissimis Domini nostri Iesu Christi, Iudeis, ita prodens, sic ἐλεγκτικῶς huius Psalmi δλωαμip enervans, ut nobis Christianis, ad Iudeos refellendos, tanti per-

usui esse nequeat, donec Calvinii per-
versiones ex Ecclesia agro proscripta,
& ad primum illarum autorem rele-
gata fuerint.

Attendamus queso, ut torqueat
sese, & in gyros convolvat coluber
iste. Versiculo: Foderunt manus meas.
& pedes meos, dinumeraverunt o-
mnia ossa mea; hoc assuit glossema: Si
Davidem obijciant nunquam fuisse
cruci affixum, facilis solutio est, ME-
TAPHORICE conquestum esse
se, non secus se astringi ab hostibus,
quàm qui perfossis manibus & pedibus
ad lignum affigitur: quales etiam
am, inquit, METAPHORÆ
paulò post occurrent *Ad versiculum:*
Diviserunt sibi vestimenta mea &
super vestem meam miserunt sortem,
hec allinere ei visum est; Quod pro-
ximo versu de vestibus sequitur,
TRANSLATIVUM est.
Perinde enim ac si dixisset, fortunas
omnes suas in prædam esse expositas

Apagēsis
cum tua
Meta-
phora.

ut solent victores, vel spolia dividere,
et inter sese sortiri, quod cuique ob-
tingat.

*Hocine verò humanum factum
aut inceptum? Hocine officium Chri-
stiani interpretis? audere scilicet san-
ctorum Evangelistarum & Apostolo-
rum explicationem ocioso animo negli-
gere, & effingere talem, quam iu-
res, à cæcis Iudeorum Rabbinis in odi-
um crucifixi nuper excogitatam ad
debilitandum robur iam invicti testi-
monij, ne posthac eius impetum refors-
midare ausint. Summa, quicquid di-
cant Evangelistæ, ipse suam Metas-
phoram sensui Davidis congruentio-
rem statuit, quàm Evangelistarum
interpretationem. De illorum igitur
allegatis sic censet: Locus tamen,
quem adducunt (Evangelistæ) ex
Psal. 22. videtur I N T E M P E S T I
V E ad præsentem causam TRAHI,
Nam cum illic queratur D A V I D,
se hostibus prædæ fuisse, M E T A*

*Calvinus
super 19.
cap. Ioh.*

PHORICĒ sub nomine vestium
sua omnia designat, ac si uno verbo
dixisset, spoliatum se ac nudatum ab
improbis fuisse. Quam figuram dum
NEGLIGVNT Evangelistæ, &
NATIVO sensu DISCEDVNT.

*Nolo multis exaggerare hominis
extremam impietatem cum intolerabi-
bili fastu coniunctam, quo sese supra
sanctissimos Dei servos, Evangelistas
& Apostolos, quasi illorum censor es-
fere, suarumq; metaphoricarum ar-
gutiaram nebulis, Soli veritatis æter-
nam noctem offundere nihil extime-
scit.*

*Apertè dicam quod sentio, si Psal-
mus hic nativo suo & ad textum con-
gruente sensu miserias Davidis enar-
rat, ad Christum verò nō nisi per ana-
logiam typi refertur, quatenus (ut Cal-
vinus ait) eorum, quæ adumbrata
sunt in Davide, visibile complemen-
tum cœlestis Pater in persona filij sui
extare voluit: actum est de propugna-
culo,*

culo, quo hactenus demonstratum contra Iudeos est, Davidem hoc toto Psalmo non de se, sed de Messia passionibus in Spiritu vaticinari. Arripient ergo posthac Iudei sensum, quem Calvinus nativum nominat: ad alterum verò de Christo, tanquam impropiam & à genuino sensu deflexum astringi nullis argumentis poterunt, praesertim si audiant, Evangelistas ipsos in nostris Ecclesijs hoc nomine perstringi, quòd neglecta prophetae Davidis figura à nativo sensu deflectant. Tu Parae mi, experire, quid hinc respondeas. Interim ad alia progredior.

Elegans extat Prophetia Esa. 63. de passione Domini. Ibi namq, sub forma Dialogijmi Propheta in Spiritu cum Christo sermocinatur; Quis inquit, est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suae? (Respondet Filius Dei) Ego, qui loquor Iustitiam, & propus

VI.
Vaticinium
um Esa.
63.

I 4 gnotor

gnatorum ad salvandū. (Quarta Pro-
pheta) Quare ergo rubrum est indus-
mentum tuum, & vestimenta tua
sicut calcantium in torculari? (Re-
spondet Messias) Torcular calcavi so-
lus, & de gentibus non est vir mecum.
Calcavi eos in furore meo, & concu-
cavi eos in ira mea, & aspersus est
sanguis eorum super vestimenta mea,
& omnia indumenta mea inquinavi.

Hac non tantum pii interpretes, sed
ipse Iohannes in Apocalypsi manife-
stissime refert ad Christum. Introdu-
citur enim capite 19. Apocal. is, cuius
nomen est λόγος Dei, vestitus **V E-
S T E T I N C T A S A N G V I N E**, &
cuius ore procedit gladius ex utraque
parte acutus, ut eo **P E R C V T I A T
G E N T E S**. Et ipse, inquit Apocalypsis,
regat eas virga ferrea, & ipse **C A L-
C A T T O R C V L A R** vini furoris &
ira Dei omnipotentis. Palam est, quod
veste sanguine conspersa cernitur in-
dutus, quodq; torcular ira Dei calcare
memo-

memoratur, non aliunde quam ex
hac Prophetia capitis 63. Esaiæ peti-
rum esse.

His autem è conspectu longissimè
scemotis, Calvinus super Esaiæ verba
longè secus scriptitat, nimirum: Hoc
caput **VIOLENTER TOR-**
SERVNT Christiani, quasi ad
Christum hæc pertinerent: cum
Propheta simpliciter de ipso **DEO**
pronunciet: atq; **FINXERVNT**
hic rubicundum Christum, quod san-
guine proprio madidus esset, quem in
cruce fuderit. Atqui **NIHIL** tale
vult Propheta. Porro id quod de Cala-
cato torculari proponit Esaias, idq;
Apocalypsis adscribit Filio Dei, Calvi-
nus ait **RIDICVLVM** esse referre
ad Christum: hoc pacto non tantum
irridens Christianos, sed per illorum
latus ipsius Iohannis auctoritatem la-
dibrijs exponens.

Calvia-
nus ma-
nifestus
irrisor
Chri-
stiano-
rum in-
terpretū

Pari impietate reprobat eorum
sententiam, qui verba Esa. 34. ceni-

VII. sent esse testimonium de fructu passionis Christi. Audiamus ipsummet loquentem Dominum: Servire me fecisti in peccatis tuis, laborare fecisti me in iniquitatibus tuis. Ego, Ego sum, qui deleo peccata tua PROPTER ME, & peccatorum tuorum non recordabor. Hic ante omnia observes velim loquentem introduci eum PROPTER QUEM peccata nostra delentur. Propter solam autem Christum delentur peccata universa, scriptura teste. His indubitato presuppositis queritur, equis ille sit labor, que servitus, cuius obtutu nobis obtingat peccatorum venia? Expedita responsio assignatur in ipsis verbis Domini. Servitus est ea, qua servivit in peccatis nostris, laboris, quo laboravit in iniquitatibus nostris. Quando servitutem istam subiit, & laborem illum exantlavit? Hoc explicat idem hic Propheta cap. 53. ubi de passione Christi commentans ait: *Vulneratus est propter iniquitates*

tes nostras, attritus est propter scelera
nostra. Et paulò post; Pro eo quod L A-
B O R A V I T anima eius, videbitur &
saturabitur. Infinitum foret, huc
omnia referre. quæ cumulatiè probant,
tunc servivisse & laborasse Christum in
peccatis nostris, quando servi forma
sumpta Patri obædiens factus est ad
mortem usq; crucis, venitq; non ut sibi
ministraretur sed ut ipse ministraret,
daretq; animam suam redemptionem
pro multis. Ergò simplicissima sententia
est, Christum servitute sua exinan-
itionis & obædientia, laboreq; passio-
num, crucis & mortis impetrasse, ut
propter ipsum peccata nostra delean-
tur obliuione sempiterna.

Calvinus ex professo sese huic sen-
tentia opponens, scribit: Qui hunc
locum de Christo exponunt, sensum
Prophetæ T O R Q V E N T. Qua-
re simplicior M H I videtur hæc in-
terpretatio. Conqueritur enim Do-
minus, quòd homines cum peccatis
suis

Rursum
sua scele-
rata me-
taphora
pervertit
Scriptu-
ras.

suis molestum onus subire coegerint, qui tamen reverenter se ei subijcere debuissent. Nam cum insurgimus ad-
versus DEVM, eum quasi servum protervia & petulantia nostra reddimus. Hoc autem melius exponit, cum ait, se laborasse, id est, varia tædia devorasse ob nequitiam populi sui. Ipsum enim quodammodo vulneramus, & configimus, ut inquit Propheta, cum respuimus ipsius vocem, neq; ab eo regi nos patimur. Alludere autem videtur ad id, quod prius dixerat de tædio vel molestia populi in colendo Deo. Nam ex adverso testatur Deus, multas sibi à populo molestias exhibitas fuisse.

Temeritas erat, absq; causa discedere à communi sententia, suis rationum columnis firmissimè constabilità. Audacia non excusanda est, Doctores alio rectius interpretantes scripturas, incivilliter ad eà reprehendere; rejicere illorum veras & textui maximè pros

proprias explicationes: supponere verò
notas, adulterinas, contortas, & à
genuino sensu textus $\delta\iota\varsigma \delta\iota\alpha \pi\alpha\sigma\omega\upsilon\mu$
discrepantes,

Deniq; excutiendum venit præcla-
rum illud vaticinium de fructu passi-
onis & effusionis sanguinis Christi,
quod Zachario 9. his refertur: Tu
quoq; in sanguine testamenti tui emi-
sisti vinctos tuos de lacu, in quo non
est aqua. Quæ immediatè procedunt
(Ecce rex tuus veniet tibi iustus, &
Salvatur: ipse pauper & ascendens
super asinam & super pullum filium
asine) Matthæus in Christo dicit esse
completa. Quæ coherent (dispergam
quadrigam ex Ephraim & equum de
Ierusalem, & dissipabitur arcus belli,
& loquetur pacem gentibus, & Pote-
stas eius amari usque ad mare, & à
fluminibus usq; ad fines terra) non ob-
scure sonant de pace spirituali, quæ
per predicationem Evangelij exortitu-
ra erat, dum de amplitudine regni
Christi

VIII.
Vatici-
nium Za-
char. 9.

Christi eundem planè in modum, quò
 & Psalmus 72. regni Messie amplitudi-
 nem totidem penè verbis exponit.
 His nunc immediatè subiungitur: Tu
 quoq; in sanguine Testamenti tui emi-
 sisti vinc̃tos tuos de lacu, in quo non
 est aqua.

Itaque coherentia textus, ipsiusq;
 materia, qua de agitur, conditio &
 circumstantie poterant edocere Cal-
 vinum, Zachariam predicare benefi-
 cium Messie, quòd sanguine SVI fœ-
 deris, fœderis videlicet ac testamenti
 NOVI, emittat vinc̃tos suos, creden-
 tes in ipsum, è lacu infernali liberet à
 peccatis damnatione & inferno Dis-
 plicent hæc & sordent Calvino. Is Itaq;
 pro sua sapientia sic exponit: Latini
 & Græci fuerunt decepti ambigua
 loquendi forma, & putarunt hæc ver-
 ba dirigi ad Christum, quasi eduxerit
 vinc̃tos suos è puteo profundo. Sed
 DEVS ECCLESIAM suam
 alloquitur: quasi diceret: Heus tu.
 Et

Et particula \square emphatica est, quasi diceret: video non multum me proficere apud vos, quia estis quodammodo atroniti malis vestris; deinde nulla spes vos recreat, quoniam putatis vos esse quasi centum mortibus obrutos. Ergo atque hæc congeries malorum vel exanimet, vel saltem ita oppressos teneat, ut efficacia sua careat at quod dico, quamvis denique sitis omnium miserimi, tamen redimam vincios vestros. Sed sub victoris persona Deus totam Ecclesiam compellat, ut diximus alijs locis. Dicit: in sanguine foederis tui. Non videtur hoc competere in Ecclesiam? Neque enim alius quaerendus fuit author foederis, quam DEVS ipse. Sed mutua est, ut scimus, relatio inter Deum & populum, ubi de foedere agitur. Foedus est Dei, quoniam ab ipso manat: foedus est Ecclesiae, quoniam in gratiam Ecclesiae percutitur, & quasi deponitur in eius sinu. Videmus ergo, quam congruens

gruens

gruentur loquatur Propheta, ubi dicit: Sanguinem foederis Ecclesiae non fore vanum. Et haec doctrina melius penetravit in animos piorum, cum audirent, non modo divinum esse foedus, sed etiam ipsius populi. Tu ergo in sanguine foederis tui: Quidam ad circumcisionem hoc torquent, sed insulse: quia non dubium est, Prophe- tam respicere ad sacrificia. Perinde est igitur, ac si diceret: Quorsum immo- latis quotidie victimas in Templo? Si putatis hoc modo coli DEVM, certe nimis crassa est, vel delira, supersti- tio. Ergo mentes revocate ad ipsum finem, vel ad coeleste exemplar: quoniam Deus semel pollicitus est, se vobis fore propitium, dum expiabit lunico sacrificio peccata vestra. n hunc etiam finem offertis sacrificia & sanguis secum trahit expiationem. Nunc si sacrificia vestra neq; frustra instituit Deus, neq; enim se reconciliat Deus hominibus, ut vel eos perdat ac redi- gat

gat in nihilum, vel ut sinat eos tabescere in morte ipsa. Quorsum enim Deus ignosceret hominibus, nisi ut eos redimat ab interitu? Nunc etgo tenemus, cur ita ratiocinetur Propheta, à sanguine foederis ad salutem totius populi. Vos ergò quotidie offeritis victimas, inquit, & sanguis funditur in altari. Hoc Deus noluit frustra fieri.

Quae de Christo dicuntur, ad Ecclesiam refert. Sanguinis vocem ad sacrificiorum sanguinem refert, qui in altari fundebatur: foederis nomen ad antiquum illud foedus, in quo Leviticorum sacrificiorum ritus agitabantur. Christi verò sanguinem (quem ex professo notat Zacharias) Calvinus parè admodum attingit: & omnino reprehendit Latinos & Græcos interpretes, qui verba Propheta statuunt ad Christum dirigi.

Patet igitur ex hac enumeratione, quàm pauca vaticinia de passione & morte Christi sonantia nobis intes

gra & incorrupta relinquat Calvinus, haud aliter, ac si Prophetas de hoc primario capite doctrinae caelestis, in quo salutis summa reposita est, vix unquam ex professo scripserint aut egerint, sed ferè typos tantùm tractarint, aut genuino verborum sensu ad Davidem aut quemvis alium, anagogico verò & improprio, aut (ut Calvinus loquitur) subtilius deflexo sensu non nisi obiter & παρέρως, & quasi aliud agendo ad Christum leviusculè respexerint.

Sequuntur vaticinia de resurrectione Christi.

I.
Vaticinium Psal.
16.

EXaminemus verò etiam vaticinia Prophetarum de gloriosa resurrectione Christi ex mortuis. Est verò primarium hoc quod Psalmo 16. legitur. Et de Christo ibi loqui Psalmistam, eò minori negotio probatur, quòd in Novo Testamento sancti Apostoli sic interpretati sunt, Divus Petrus quidem Actor. 2. hoc pacto: Providebam Dominum coram me semper, quia à dextris est mihi, ne commoverer. Propter

pter hoc letatum est cor meum, & exultavit lingua mea: Insuper & caro mea requiescit in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec fines, ut sanctus tuus videat corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite, replebis me iueunditate cum facie tua. Hactenus verba Psalmi citata à Petro. Nunc audiamus accommodationem eius? Viri fratres, quandoquid liceat liberè dicere apud vos de Patriarcha Davide, quod & defunctus est, & sepultus est, & sepulchrum eius est apud nos, usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset, & sciret, quod iureiurando iurasset sibi DEVS, futurum, ut de fructu lumbi ipsius, quantum ad carnem, Christus exoriretur, ac sederet super sedem eius; præsciens locutus est DE RESURRECTIONE CHRISTI, quòd non derelicta sit in inferno anima eius, neque caro eius viderit corruptionem.

K

2

Non

Fidelia,
id est,
quæ Da-
vidi de
Messia
sanctæ
promisit
Deus.

Non minus evidenter exponit hæc
Apostolus Paulus Act. 13. Probaturus
enim Iudæis resurrectionem Christi
ex mortuis, ait: Quod autem suscitavit
eum (DEVS) à mortuis iam non
amplius reversurum in corruptionem,
ita dixit: Dabo vobis David fidelia.
Ideò & aliàs dicit: Non permittes, ut
sanctus tuus videat corruptionem.
Nam David quidem cum sue ætati
inservisset consilio DEI, dormivit &
appositus est ad Patres suos, VIDIT-
QUE CORRUPTIONEM. At is, quem
DEVS suscitavit, non vidit corruptio-
nem.

Hic notetur, quòd Apostoli disertè
confirmant, Davidem, PROPHE-
TA cum esset, PRÆSCIVM locu-
tum esse de resurrectione Christi. De-
inde quòd uterq; Apostolus testatur,
Davidem ibi non de se locutum, ut qui
viderit corruptionem, sed vaticina-
tum esse de quodam, qui iuxta teno-
rem huius oraculi corruptionem vides-
re

dere non debuerit, qui sit Christus.
 Hæc ita sunt perspicua, ut eorum lucem
 ne quidem Stropharum omnium Pa-
 ter Diabolus omni sua infernali Sophi-
 stica obnubilare valeat. Et debet me-
 rito nobis unanime hoc testimonium
 duorum maximè insignium Apostolo-
 rum esse sacrosanctum. Proinde si Cal-
 vinus esset DEI servus, ut ipsum præ-
 dicant eius discipuli: nunquam in a-
 nimum duxisset vel tantillum ab uni-
 co hoc simpliciq; sensu, quem Apostoli
 prodiderunt, deflectere. At is persua-
 dere conatur suis hominibus, Davi-
 dem de se esse locutum, quod tamen Pe-
 trus & Paulus pleno spiritu refellunt.
 Verba illius recognoscamus: Porro
 notandum est, D A V I D E M non de
 certa aliqua specie liberationis restri-
 ctè loqui (quemadmodum Psalmo
 49. v. 16. redimit DEVS animam
 meam è manu sepulcri & alijs simili-
 bus) sed æternæ salutis fiduciam certò
 concipere, quæ anxietate & metu

K 3

EVM *Rursus*
flagitio-

sa sua me-
taphora
depravat
scriptu-
ram

EVMLiberet, ac si dixisset, paratum
sibi semper fore exitum è sepulcro,
ne in corruptione maneret. Nam
DEVS suos ab aliquo discrimine li-
berans, non nisi ad breve tempus vi-
tam illis prorogat. Quantula verò &
quam ieiuna consolatio hæc esset, pau-
lisper respirare, donec mors tandem
sine spe salutis nos absorbeat? Hinc
sequitur, DAVIDEM fuisse ita
locutum, eò quòd SE extolleret su-
pra communem generis humani for-
tem, *Hæc ille.*

*Vides, quam tortuoso reflexu &
sepentinis gyris hic Spiritus tenebra-
rum sese torqueat, ne plenam hanc
laudem Christo concedere cogatur, de
ipso hunc Psalmum esse conscriptum.
Maluit ergo trahere ad Davidem, re-
clamantibus Petro & Paulo, & argu-
mento insuper inexpugnabili, com-
monstrantibus, Davidem nihil ibi de
se, sed in solidum de Christo, eiusq; re-
surrectione disseruisse.*

Vides

Vides etiam, quomodo vocem sepulcri torqueat, eamq; pro more suo metaphoricè, capiat, quam Apostoli in nativo significato, de sepulcro Christi propriè sic dicto accipiendam monent.

Vides audacissimè contendentem, verbis istis (Non relinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem) non de certa aliqua specie liberationis restrictè agi: At Paulus & Petrus dicunt, agi restrictissimè non modo de certa quadam speciali, sed planè specialissima liberatione Messia ex sepulcro & corruptione.

Postquam ergò Calvinus omne robur infregit prædictionis Davidicæ, ut & Concionem Apostolicarum, que ipsa variciniæ litera nituntur; tandem aliquid attexit de Apostolorum allegatis, sed nervo iam inciso, dicens: Quod autem Petrus Act. 2. v. 30. & Paulus 13. v. 33. **I N S O L A** eius (Christi persona impletum fuisse

K

fuisse

Nota
verbum
conten-
dunt.

fuisse hoc vaticinium **CONTEN-
DVNT**; sic accipe, ipsum à sepul-
cri corruptione fuisse prorsus & solis
de exemptum, ut membra sua gradat-
tim & pro cuiusq; mensura in societas
tem suam vocet.

*Non potest negare, Paulum & Pe-
trum asserere, in SOLA Christi pers-
sona vaticinium adimpletum. Hoc s-
ita est, cur igitur ipse in Davidis per-
sonam confert? cur metaphoricæ ex-
positiones audacter ad eò confingit? cum
Iudeis valvas & fenestras effugio-
rum aperit, ut vaticinio Prophetico
ab uno simplici sensu, quem Apostoli
tenent, deturbato, & in plures sensus
diviso, teneri iam una quadam certa,
constantè & immota expositione non
possint: si Calvinum sinamus presti-
gijs suis ludificari homines?*

II.
Vatici-
nium de
Resurre-
ctione-
m unâ cum eius fructu præan-
ciavit etiam Michæas cap. 2. Ascen-
det per riuos ante eos, & per riuos,
& gra-

& gradientur per Portam, & egredientur per eam, & ibit Rex eorum ante eos, & Dominus in principio eorum.

ationes
Christi,
Mich. 2.

Sensus simplicissimus est hic: Christus perumpet per passionem, mortem, infernum, & sepulchrum, & caelos penetrabit, & impetrabit fidelibus suis, ut virtute resurrectionis suae perumpant & ipsi, Domino praecunte illos, (ut qui in omnibus primatum tenet, adeoque primitiae ex mortuis nominatur) ipsis vero vestigia huius sui praecursoris atque Ducis per mortem & sepulchrum in vitam aeternam usque subsequantibus.

Calvinus longè altiores habet meditationes, quàm ut haec ei piscatoria probetur simplicitas. Itaque ad istum versiculum, ut & immediatè praecedentem, sic magistraliter annotat: Maior pars interpretum huc inclinat, quod DEVS hic promittat levationem aliquam Israëlitis, postquam duriter eos obiurgaverat, & minatus

K S etiam

etiam fuerat extrema. Referunt igitur hunc locum ad regnum Christi. quasi DEVS, spem faciat futuræ restitutionis. Sed dum omnia propius expendo, cogor potius interpretari etiam duos istos versus comminatio-
riè, quod scilicet Propheta hic denuncia-
ciet futuram DEI vindictam populo.

Dehinc seorsim presentem hunc versiculum ita macerat Ascendet effractor coram ipsis, hoc est, ducen-
tur tumultuariè, & frangenda etiam erit porta, ut simul exeant, quia non esset satis amplus transitus ille, si vel-
lent ordine egredi, quemadmodum fieri solet: sed portæ urbium frangen-
tur, ut turmatim transeant magno numero. His verbis significat Propheta, celeriter omnes abripiendos esse in
exilium. Et egredientur, inquit, per portam, & Rex ipsorum transibit coram ipsis. Significat hoc loco Pro-
pheta, Regem captivum fore, quod
fuit

*Regem
preceden-
tem illos
nominat.*

fuit tristissimum spectaculum. Nam *Propheta*
 spes aliqua restabat, si tantum ad *Iehovam.*
 ducta fuisset fex populi in Chaldaeam *calvinus*
 Sed ubi Rex ipse vincitus trahitur & *vero voca-*
 conijcitur in carcerem, oculis effossis, *bulum Re-*
 & iugulatis filijs, hoc est miserrimum. *gio trahit*
 Solebant autem superbire Rege suo, *crinibus*
 quia putabant fieri non posse, quin *ad capti-*
 regnum illud perpetuum maneret, *vum regem*
 quandoquidem *DEVS* sic pollicis *Sedechi-*
 tus fuerat. Sed potuit *DEVS* ad *am.*
 tempus regnum illud evertere, ut pos-
 tea de integro erigert, quemadmo-
 dum contigit in persona Christi, &
 quemadmodum etiam praedictum fu-
 it à Prophetis: Transversa sit cidaris,
 transversa, transversa, donec veniat
 legitimus eius possessor. Videmus
 ergò hoc fuisse additum amplificandi
 causa: quod exprimit Propheta de
 rege ipsorum. Postea addit: Iehova
 erit in capite eorum, id est, instabit
 eorum cervicibus, ut eos opprimat
 & obruat penitus. Quidam subaudis

UNT

unt aliquid, quod olim, Iehova solus
 fuisset ipsos regere, nunc autem
 desierit. Sed illud est nimis coactum.
 Sensus autem, quem retuli, benè fluit,
 quod scilicet DEVS ipse erit exas-
 ctor, cum trahentur in exilium & ty-
 rannis atq; eorum satellitibus addet
 animum, incumbens inaledicto po-
 pulo, ut eius calamitates magis ac ma-
 gis urgeat & aggravet, sicq; osten-
 dat, illam cladem accidere iusto suo
 iudicio. Nunc ergo tenemus verum
 Prophetæ sensum.

*Ita vides, optime Lector, quod Do-
 minus ut beneficium promittit, id à
 Calvino explicari de pœna; quod ad
 captivitatem Babyloniam: quod de
 Rege Iehova perrumpente & praece-
 dente suos Prophetæ memorat, torque-
 ri ad impium & periurum Regem Se-
 dechiam: sicq; commentationes eius à
 mente Prophetæ, Ecclesiæq; catholica
 sensu penitus abhorvere.*

*Nequaquam silentio praterenda
 est*

est corruptela eius in depravando O-
 sea vaticinio. Qui de fructu resurre-
 ctionis Christi capite sexto libri su-
 differens ita loquitur: Vivificabit nos
 post biduum, die tertio suscitabit nos
 & vivemus in conspectu eius. Hic vi-
 dendum, ecquid afferat Calvinus. Ait:
 Solet hic locus exponi de Christo,
 quod post biduum & die tertio susci-
 tabit DEVS Ecclesiam suam, quia
 scimus Christum non sibi privatim
 resurrexisse, sed suis membris. Est
 enim primitiæ resurgentium. Vide-
 tur ergo hic sensus non malè quadra-
 re, quod Propheta, hic erigat fideles
 in spem salutis, quia DEVS excita-
 bit filium suum primogenitum, cuius
 resurrectio communis erit totius Ec-
 clesiæ vita. Sed sensus ille videtur Mi-
 Hi nimium argutus. Et semper hoc
 spectandum est nobis, ne volitemus
 in aëre; placent argutæ speculationes
 primo intuitu, sed postea evanescent.
 Ergò quisquis volet proficere in

III.
 Vaticinium de
 Resurre-
 ctione
 Christi
 Osa. 6.

At in
 quam ma-
 ximè cupis
 in aere vo-
 litare, te-
 que argu-
 tis oblecta-
 re specula-
 tionibus.

Scri

Scripturis, semper hanc regulam te-
neat, ut solidum sit, quicquid colligit
sive in Prophetis, sive in Apostolis.

*Scilicet hic Doctor pro sua, quam
in Calvinisticis Ecclesijs gerit, dictas-
tura, regulas prescribit alijs, quas ipse
ne minimo quidem attingit digito.
Sollicitatem exigit observari ab in-
terpretibus: ipse vero primus est, qui
quae Apostolorum & Evangelistarum
allegatione solidissime fundari & e-
dificari poterant, ea strophis lubricis
suis, corruptelis & prestigijs infirmat,
labefactat, diruit & evertit. Itaq, non
omne solidum putandum est, quod
Calvinus colligit, sive in Prophetis si-
ve in Apostolis, multa in eius scriptis
negatoria, coacta, infirma lubrica, in-
flexa, perplexa, intricata, peregrina
a mente Spiritus sancti, ab Apostolo-
rum explanatione dissona, nec reliquo-
rum Doctorum Ecclesiae (qui & ipsi
DEI spiritum habent) approbata cal-
culo sed nuper in Calvinifumosa, ce-
rebro concepta & nata.*

Scd

Sed neque alterum Osee Propheta IIII.
 Vaticinium reticendum fuerit, quod Vaticini-
 non minus atq; prius pro ingenio & um de
 spiritu suo corrumpit Calvinus. Oseas Resur-
 ostensurus salutarem fructum Resur- rectione
 rectionis Domini, hac loquenti Christo Christi,
 verba attribuit: De manu mortis libe- Ose. 13.
 rabo eos, de morte redimam eos: ero
 mors tua, o mors, morsus tuus ero, in
 ferne. Quo dicto Paulus ipse beneficia
 Dominica resurrectionis comprahen-
 di docet. 1. Cor. 15. scribens: cum au-
 tem corruptibile hoc induerit incorru-
 ptibilitatem, & mortale hoc induerit
 immortalitatem; tunc fiet sermo, qui
 scriptus est: Absorpta est mors in vi-
 ctoriam; ubi tuus, mors, aculeus? ubi
 tua, inferne, victoria?

Si sermonem illum, quem Paulus
 ait scriptum esse, (nimirum in scriptu-
 ra veteris Testamenti) queramus ap-
 pud Prophetas, tunc illud quidem (abs-
 sorpta est mors in victoriam) depre-
 hendimus extare Esa. 25. Ad hoc po-
 sterius

sterius autem (ubi tuus, d[omi] mors acco-
leus, ubi tua, inferne, victoria?) nul-
lus locus in scriptura Prophetica pro-
pius accedit, quam Osee verba. Vtro-
biq[ue] sit mentio mortis & inferni, utro-
biq[ue] meminis Spiritus sanctus libera-
tionis à morte & inferno, utrobiq[ue] in-
sultatur morti, insultatur inferno, &
exterminium eis ceu triumphali can-
tico denunciatur. Itaq[ue] Paulum huc
ad Osee locum allegatione sua respe-
xisse tanisper affirmabimus, donec
quis aliam scripturam ostenderit, in
qua verbum seu encomium illud tri-
umphale dilucidius descriptum extet.
Omnino enim asserit Paulus: sermo-
num istum esse scriptum, puta, in scri-
ptura Veteris Testamenti.

Dicit autem non potest, quàm vi-
vulenter exagitet, quàm acerbè rideat
Christianorum interpretationem Cal-
vinus. At: Quod vertit quidam,
Ero perditio tua ad mortem, ac si ser-
mo fieret ad populum, insulse totum
locum

locum depravat, & utilissimam doctrinam nobis eripit. Quia autem **PVTABANT** multi Interpretes, hunc locum citari à Paulo, simul etiam exposuerunt de Christo, quicquid hic dicitur, ac **MVLTIS MODIS ERRARVNT**. Primò dixerunt, **DEVM** hic redemptionem promittere absq; ulla conditione: Videmus autem longè diversum fuisse Prophetæ consilium. Postea sumserunt in persona Christi, De manu sepulcri redimam eos, Quamquam infernum etiam nimis **ARGVTE** putarunt vocari tormenta, quibus cruciantur reprobi vel locum ipsum tormentis destinatum. Sed Prophetæ varijs verbis idem repetit, & nota est satis illa phrasis Hebraica. Sepulcrum ergò hîc non differt à morte: quam Hieronymus hîc laborat & contendit, longè aliud esse sepulcrum, quàm mortem; Sed illud totum est **NVGATORIVM**. Decepti igitur

L tur

tur fuerunt in istis vocibus. Deinde
 cum dicit Propheta: Ero excisio tua,
 inferne, (vel sepulcrum) posuerunt
 nomen Morsus, & allegoricè expo-
 suerunt, Christum fuisse instar hamæ.
 Quemadmodum ergò vermis si ha-
 ma aptatur, cum voratur à pisce, est
 illi interitus, ita etiam Christum dixe-
 runt, cum depositus fuit in sepulcrum
 fuisse morsum lethiferum: quia sicuti
 hamo capiuntur pisces, ita mors ines-
 cata fuerit morte Christi. Et A R-
 G V T I Æ illæ magno plausu acces-
 ptæ fuerunt, ideò in toto Papatu sine
 controversia hoc pro oraculo viget,
 quòd Christus fuerit morsus mortis.
 Sed interea si quis propiùs Prophetæ
 verba expendat, videbit illos INSC-
 TE ET TURPITER abusos
 fuisse Prophetæ testimonio. Atqui
 nobis summoperè studendum est, ut
 maneat vera & certa Scripturæ intel-
 ligentia. Iam videndum est quid res-
 pondebimus, cum tamen VIDEA-
 TUR

TVR Paulus citare hunc locum. Solutio facilis est. Neque enim ex professo semper locos adducunt Apostoli, qui toto contextu ad institutum, quod tractant, pertineant: Sed interdum alludunt ad vnum verbum duntaxat: aliquando aptant locum ad sententiam per similitudinem, aliquando adhibent testimonia. Vbi Apostoli utuntur Scripturae testimonijs, illic quaerenda est simplex & genuina veritas: ubi autem verbum unum duntaxat perstringunt, non est tam anxie laborandum: ubi etiam per similitudinem designant aliquem Scripturae locum, est illa etiam nimis scrupulosa anxietas, quaerere quomodo lingulae partes conveniant. Atqui satis constat, Paulum illo 15. cap. 1. ad Corinth. non citasse Prophetae testimonium ad confirmandum illam doctrinam, de qua disserit. Quid igitur? Quia resurrectio carnis est valde difficilis creditu, imò abhorret prorsus à sensu na-

An tu, cum Apostoll Scripturae testimonijs utitur, & genuinum sensum enarrant, nihilominus reiectis ipsorum sacrosacris expositionibus tuas obrudis, quis, quibus & praetoria potestate imperas, quis sensus pro genuino habendus, qui secus,

Hic conce-
dit, Pau-
lum citare
Prophe-
tam.

Supra ex-
agitavit
interpre-
tes, quod
PVT A-
RINT,

hunc Pro-
pheta lo-
cum citari
à Paulo.

turæ, ideò Paulus dicit, non mirum
esse, si Christus venturus sit ad nos
excitandos. Quare? Nam proprium
DEI munus est, esse interitum mor-
tis, & esse exitium sepulcri, ac si dices-
ret. Etiam si millies computruerint
homines, DEVS tamen non amisit
virtutem illam, quam prædicat, quòd
scilicet sit excidium mortis & interis-
tus sepulcri.

*Nimirum agit Calvinus pro suo
more, ut Interpretes alios superbissime
contemnat & ex alto sententias illor-
um aspernetur. Supponat verò ipse
contrarias & perplexas, & in eludens
dis Novi Testamenti allegatis & ex-
plicationibus, miris utatur verborum
involucris, haud aliter atq; serpens,
involvens sese, caput simul & cau-
dam abdere solet. De Interpretibus
ait, PVTASSE illos, hunc locum citari
à Paulo. Postea concedit allegari qui-
dem ab Apostolo Propheta verba, sed
NON AD CONFIRMANDAM
illam*

illam doctrinam de qua differit, sed tantum ut ostendat, DEVM non amisse virtutem illam, quod sit excidium mortis & interitus sepulcri sed adhuc ea pradium esse. Quam belle igitur sibi constat censor? At Paulus in premissis quidem ibi tractatu de potentia DEI differuerat. Nunc vero carmen triumphale prescribit, & allegando testimonium Prophetae speciatim quasi digitum intendit, quis sit ille, qui e manu mortis & inferni nos liberavit & victoriam praclaram hanc nobis peperit, nempe Iesus Christus. Ideo enim protinus addit: Gratias autem DEO, qui dedit nobis victoriam PER DOMINUM NOSTRUM IESUM CRISTVM. Sic Paulus ipse Christianorum sententiam comprobabat, Calvinus vero risum sannas Apostolica severitate compefcit.

Hunc igitur in modum quatuor vaticinijs de resurrectione Christi non aliter tractatis, ac si quis nucibus

ludat aut tesseris: quid queso certitudinis ex scriptura Veteris Testamenti relinquetur huic articulo? Si quærat aliquis Iudæus, ubi in Prophetis sit prædicta illa Messia ex mortuis resuscitatio, quam nos prædicamus evenisse in Christo: tum nec ad Psalmi 16. testimonium, quod primarium dixerunt Apostoli, patebit nobis perfugium, ut quod Calvinus ipse ad probandum inutile fecit, de Davide exponens, & sepulcri vocem à genuino sensu per metaphoram deflectens. Sed nec in Michea vaticinio pedem figere licebit, ut nec in Osea Propheta dictis, siquidem ea nihil ad rem præsentem conferant, si proditorijs his elusionibus & plenis Iudaicæ perfidiæ nequitiæq; strophis aliquis in ecclesia locus concedatur.

Vaticinia de
Ascensu
Christi
in cælos.

Sequuntur iam dicta, quibus Ascensionem Christi in cælos prædixerunt olim sancti Propheta. Et quidem illud firmissimum est, quod Psalmi 68. posi-

LXXX

tum Divus Paulus ex professo citat, indeq; arduum hoc caput fidei palam astruit. Acclamat Messia Domino Propheta regius: Ascendisti in altum, captivam duxisti captiuitatem, dona dedisti in hominibus. Paulus Apostolus hoc cum allegat, tum explanat scribens: Vnicuiq; nostrum data est gratia iuxta mensuram donationis Christi. Quapropter dicit: cum ascendisset in altum, captivam duxit captiuitatem, & dona dedit hominibus. Ceterum illud ascendit, quid est, nisi quod etiam descenderat prius in infimas partes terre? qui descendit, idem ille est, qui etiam ascendit supra omnes caelos, ut impleret omnia. Habes & Propheta vaticinium, & Exegetin Pauli enarrantis de Christi glorioso, in caelos ascensu.

Quomodo verò haec ex Psalmo 68. citata Calvinus suo male feriat a metaphoræ tropo debilitet, & proprium eorum sensum res sub Davide gestas

complecti putet, eum verò, quem Paulus sequitur, subtilius deflexum nominet, suprâ satis est expositum. Est ergo iam corruptum horribiliter vaticinium de ascensu Christi in cœlos priimum, idq; minimè insigne & illustre.

De eodem ascensu Domini in cœlos sic vaticinatus est Zacharias capite 14. Et stabunt pedes eius in die illa super montem Olivarum, qui est è regione Ierusalem ab Oriente. & scindetur mons Olivarum à dimidia parte sui, versus Orientem & Occidentem vallis magna valdè, & discedet dimidia pars montis ad Aquilonem, & dimidia pars eius ad meridiem.

II.

Vaticinium de Ascensu Christi in cœlos Zach. 14

Sententia maximè congrua est hæc: futurum, ut Christus ascensurus in cœlos stet super montem Oliveti, & exinde mandata dei Apostolis, egrediende in orbem terrarum, ad prædicandum Evangelium omni creature, atq; hinc consecuturum, ut hoc mandato instructi Evangelium in quatuor plagas

plagas mundi divulgent, & mons Olivæ
veti, tanquam mons pacis, quasi fissus
in omnes partes orbis secedat, & eva-
dat in montem magnum Ecclesie DEI,
inter cuius medium tamen vallis hor-
renda ijs ipsis in locis, unde mons Oli-
væ moveri cœperat, nempe in Iudæa,
se se horrendum in modum aperiat,
quam aversentur & fugiant omnes
p̄i, qua reiectio Iudæicæ Synagoge &
Iudææ vastitas non ambiguitur notatur.

Hanc expositionem Christianam
congruentem textui, & rerum even-
tis exquisitissimè respondentem repu-
dians Calvinus, pro supercilio suo scri-
bit: S C I O hæc omnia allegoricè ex-
poni, quòd scilicet Christus apparuit
in monte Olivarum, cum ascendit in
cœlos: deinde quòd divisus mons ille
fuerit, ut esset permeabilis & transi-
rent Apostoli in diversas mundi pla-
gas, ut ita expugnarent omnes gens
tes. Sed A R G V T I Æ istæ sicuti
multis placent, ita ubi quis propius Christia-

L 5

eas. n̄rum in

torpretum
meditata
que chri-
stum sapi-
unt, sunt
Calvino
argutia.

Quam ob-
scura &
contorta
Paraphra-
sis.

Nullam au-
dis applica-
tionem par-
tium Pro-
phetici dicti
de quatuor
plagis mun-
di, de valle
magna; in rex
media, sed
tantum ge-
neralia quæ-
dam verbo-
rum invo-
lucris tecta
& intricata.

eas expendet, parum firmæ sunt. **E-**
GO igitur simplicius accipio, quod
dicit Propheta, nempe manum **D E I**
fore satis conspicuam, ubi succurrere
volet miseræ & afflictæ Ecclesiæ. Eo-
dem etiam pertinet, quod dicit, Val-
lem magnam fore mediam, quia scin-
detur dimidia pars versus Aquilo-
nem & dimidia pars versus Meridi-
em. Perinde est, ac si diceret, Ieroso-
lymam quasi latuisse sub monte illo,
ut esset obscurior, sed fore postea in
excelso loco.

Et in præcedentibus sic conatus
est referre sensum Propheta: Stabunt
pedes super montem Olivarum. No-
luit hic promittere miraculum, quale
concupere possent imperiti ex litera:
sicuti etiam ubi Paulò post dicit;
Mons ipse findetur & dimidia pars
urget ad Orientem, dimidia altera
ad Occasum. Hoc nunquam contig-
it, ut scinderetur mons ille: Sed
quoniam Propheta non poterat in-
gravil-

gravissimis tentationibus, quæ centies poterant opprimere pius animas, sine figuris extollere, quantum res poscebat, DEI potentiam, ideò sese accommodat, sicuti dixi, ad modulum carnis. Summa est, tam illustrem fore DEI potentiam in liberanda Ecclesia, ac si DEVS ipse visibili modo se ostenderet, & specularetur prælium ex montis cacumine, & mandaret etiam pro imperio, hoc vel illud fieri.

Habes igitur, pie Lector, depravatam dictum alterum, quod in veteris Testamenti scriptis Prophetis testimonium dicit de ascensu Christi in caelos.

Reliquum est, ut ventilentur ea corruptele, quibus torsit vaticinia Psalmorum de exaltatione Christi ad dextram DEI, & domicilio omnium creaturarum quod ei tempore gloriose ascensionis in caelos conferendum erat. Qua de re luculenter Propheta David

conclu-

concionatur Psalmo 8. Cum enim
 promississet, quo pacto Christus exina-
 mitioris suae tempore infra angelos,
 (ut Epistola ad Hebraeos asserit) dimi-
 nuendus esset: mox subsequens divi-
 nae glorificationis notationem subiun-
 git hanc: Gloria & honore coronasti
 eum; Constituisti eum super opera ma-
 nuum tuarum: omnia subiecisti sub
 pedibus eius. Et haec quidem non quen-
 quam attinere alium, praeter Chri-
 stum, gravis auctor est Apostolus Pau-
 lus 1. Corinth. 15. scribens: Oportet
 eum regnare, donec posuerit omnes
 inimicos sub pedes suos. Novissimus
 hostis oboletur mors. Nam OMNIA
 SVBIECIT SVB PEDES ILLI-
 V S. At qui cum dicat (David) quod
 omnia subiecta sint: Palam est, excipis-
 endum eum, qui subiecit illi omnia.
 Similiter Ephes. 1. Sedere fecit eum ad
 dextram suam in caelestibus, supra o-
 mnem principatum, ac potestatem, &
 virtutem, & dominium, & omne nos-
 men,

men, quod nominatur non solum in hoc seculo, verum etiam in futuro: & OMNIA SUBIECIT SUB PEDES ILLIUS. Denique Epistola ad Hebraeos sic explicat Psalmum: Gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum suarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In hoc enim, quod ei subiecit omnia, nihil omisit illi non subiectum.

Videmus, haec non obiter allegari ab Apostolis, sed consequentias etiam extrahi ad stabilendam divinisimam maiestatem Christi Hominis in dextera virtutis & gloria, quod huic homini, qui paulo prius infra sortem angelorum deiectus ac diminutus fuerat, nunc collatum sit OMNIPOTENS dominium omnium creaturarum, data & omnipotestate in caelo & in terra. Haec divina Maestas quia sedes est in oculis Diaboli, idcirco splendidissimum istum locum conatur atra & te-

tra fuligine per impietatis suae satellites & ministros denigrare. Calvinus certe, ut reliquos praetermittam, aliquam sanè Christi mentionem aspergit, sed nimis parcam & modicam, & quidem non ex professo, sed παρέρως occasione conciliandae allegationis Paulinae cum suo, quem ipse preconcepit, sensu. Sed neq; hoc sincerè facit, quando Psalmum totum, & hos speciatim versiculos de toto genere humano enarrat, & à proprio sensu, qui Davidis & Apostolorum est, sic deiecit, ut appareat, ipsum à Spiritu non lucis, sed erroris & tenebrarum in effingendis hisce strophis agitatum fuisse.

Commentarius eius sic torquet versiculum: praefecisti eum super opera manuum tuarum: iam ad secundum illud, quod nuper attigi, caput descendit: hinc scilicet constare, quanto amore complexus fuerit Deus HOMINES, & quanti eos fecerit, cum
illis

illis dominium contulit rerum omnia-
um, Nam cum ipse nulla re indigeat,
in ILLORVM usus destinavit
omnem cœli & terræ opulentiam.
Rarus certè & incomparabilis honor,
quòd mortalis homo vice DEI in
mundo tanquam suo iure dominatur,
& quocunq; flectat oculos, videt ni-
hil sibi ad beatam vitam deesse. Por-
rò quòd primæ ad Corinth. 15. d. 27.
citatur hic locus, ubi de Spirituali
Christi regno agitur, si cui videtur
A B H O C S E N S V nimis remo-
tum: in promptu est responsio, nem-
pe G E N E R A L E H O C E S-
S E, totum mundi ordinem ita com-
positum, ut H O M I N V M fœlicitas
ti serviat. Quomodo id uni Christo
propriè conveniant, iam ostendi pau-
lò ante. *Hactenus ille.*

*Attende hîc, quisquis es, quam
sum putidissima Calvinî glossa distet
à mente sanctorum Apostolorum, qui
haud dubiè Psalmû hunc rectius ac pro-
fundius*

funditus intellexerant, quàm si ceterum
 Caluini, totidemq; Bezae, vel etiam Pa-
 rai fumum omnem caliginosæ suæ
 intelligentiæ in unum conferant, Pau-
 lus igitur, ut & Autor Epistolæ ad He-
 braeos, intelligit allegatos ex Psalmo
 versiculos de SOLO Christo. Calvinus
 de toto humano genere. Apostoli, quæ
 de dominio & subiectione uniuerso-
 rum Psalmus habet, referunt ad O M-
 NIPOTENS illud dominium Christi,
 quo super omnes creaturas in solio
 dextræ maiestatis virtutisq; Dei de-
 fungitur. Calvinus ad tale dominium
 refert, quale habuit $\Upsilon\iota\lambda\omicron\varsigma \acute{\alpha}\nu\theta\epsilon\omega\pi$
 ante lapsum in natura integra. Apo-
 stoli prædicant huiusmodi maiesta-
 tem & gloriam, quæ ex admiranda
 illa glorificatione Christi eiusq; ad
 dextram DEI exaltatione resultet.
 Calvinus eam, quæ ex creationis bene-
 ficio collata sit hominibus.

Quod autem addit: quomodo id
 VNI Christo PROPRIE conveni-
 nias

niat &c. merus est fucus, quo legen-
 tium oculis glaucoma nititur obijcere,
 quasi ab interpretatione Paulina non
 recedat aut descisat. Etenim si non
 fucate scribit, VNI Christo PROPRIE
 hac convenire, cur ergo non de uno &
 solo Christo exponit? cur proprium &
 genuinum redditurus sensum ad uni-
 versum hominum genus hac extendit?
 cur tam propè nihil, tam parcè & non
 nisi per occasionem allegationis Apo-
 stolicæ meminit Christi? cur gloriam
 & honorem, quo coronatus aicitur fi-
 lius ille hominis, interpretatur de ge-
 neris humani prestantia? cur eius-
 modi dominatum à Davide notari
 somniat, qualis olim Adamo concessus
 fuit? cum quidem Apostoli valem om-
 ninò designet, quem Christus solus
 in dextra Dei (sicut & solus eò exalta-
 tus est) obtineat. Quis non ipsis palpe-
 manibus, Calvinum meris strophis, &
 prestigijs verborum data opera ludri-
 ficari Ecclesiam? Omittamus igitur

M

cunjs

um, quippè cæcum & cæcorum ducem.

Ceterum ut colophonem addam Psalmum 110 incipientem ab his: Dixit Dominus Domino meo: sede à dextris meis &c. negare non potest, decantare Christi in cælos ascendentis maiestatem & gloriam. Ideoq; fatetur, præcipuè versiculum quartum (iuravit Dominus & non pœnitebit eum; Tu es sacerdos &c.) satis euincere, non de alio quæpiam haberi sermonem, quàm de Christo.

Interim illa libido corrumpendæ scripturas sic medullitus insedit ei, sic velut in naturam, eius abiit, ut cobibere se nequeat quin versiculo de gloriosissima Domini nostri Iesu Christi sessione ad dextram DEI, Iudaica corruptela fuliginem aspergat. Ita verò circa ea verba (Sede à dextris meis) nugatur Calvinus; posset aliquatenus Davidis personæ, congruere; quod hæc dicitur: quia neque temere

re solium ipse conscendit, neq; illuc penetravit malis artibus; neque euectus fuit stultis suffragijs, sed DEI mandato regnavit. Imò de cunctis mundi Regibus meritò dici posset, divinitus locatos esse in suo solio: quia cœlesti decreto distincti sunt mundi ordines, nec est potestas, nisi à DEO. *Interim tamen Davidi hac de causa magis ostendit hæc competere, quia (inquit Calvinus) cæteris Regibus desit sacra Maiestas, qua excelluerit David, ut esset vnigeniti Filij DEI imago. & paucis interiectis: David autem, qui sibi probè conscius erat divinæ electionis, seq; modestè continuera in privato gradu, donec voce Dei regnare iussus esset, non absere à communi grege se eximit, ac si diceret, DEVM sibi esse regnandi autorem.*

Hoc ergo sensu ille Magister Israelis autumat, posse aliquatenus Davidis personæ congruere, quod hic di-

M 2 citura

citur: Dixit Dominus Domino meo,
 sede à dextris meis. At Epistola ad
 Hebraeos enunciat, nulli Angelorum
 hac congruere, ne dum Davidi: cui
 dixit unquam Angelorum: sede à de-
 xtris meis? Et si persona Davidis ali-
 quatenus aptari potest sermo ille quo-
 modo Deitas Messia firmiter hinc de-
 monstrari poterit? ut quidem Christus
 hoc versiculo Phariseos sic urget, ut
 non suppeteret, quod responderent? Si
 astutisset Phariseis Calvinus, sugge-
 rere potuisset responsum, illud de ipso
 met Davide posse intelligi. Atqui hac
 ratione prodidisset se Phariseis ipsis
 amentiozem. Certum est, Davidem
 ex afflatu Spiritus sancti esse Psalmi
 huius autorem, ipso etiam Christo as-
 ferente. David ergo non sibi, sed D O-
 M I N O suo dictum esse ait, à Domi-
 no: sede à dextris meis. Nam verò sin-
 gemus Davidem sic ineptientem. Di-
 xit Dominus Domino meo. id est, mihi
 Davidi. Nam ergo David sibi ipsius
 Domi-

Dominus est? Interpres verò est horum Christus, extra controversiam irrefragabilis, Davidem in Spiritu de Christo, suo & filio & Domino, hæc effari.

Cum ergò iam insignis hic versiculus Deitatem Christi, eiusq; secundum carnem maiestatem potentissime confirmans, stropba hac debilior est redditus, & Iudæis modus eludendi ac ceu digito monstratus: tunc demum velut ex sopore Iudæica remissæ lenitæ paulum evigilans, atque nihilominus altam adhuc eructans, ad Christum applicat, quæ prius Rabinoꝝrum in modum Davidi accommodata, in hæc erumpens verba: Caterum, ne Davidi quidem posse hæc OMNIE EX PARTE aptari, patet ex Christi responso, quod Mathæi capite 22. vers. 44. legitur.

Imò Calvine, neque Psalmus totus, neque singulatim hic versiculus, in Davidem sive ex parte, sive ex toto,

M 3

quæ

quod dicit? sed unice in Christum Dominum. Nec diffitebitur hoc ullus Christianus, nisi qui poculo soporis, erroris, stuporis, & furoris Iudaici ad nauseam & vomitum usque sit inebriatus & dementatus. Tanta enim res comprehensa extant Psalmo isto, quo nulli creature (prater eam solam, que cum unigenito $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$ personaliter unita est) citra manifestum Idololatria crimen adscribi possunt: videlicet sedere a dextris DEI; & ex illo throne dextre DEI dominari in medio inimicorum. Esse sacerdotem in aeternum secundum ordinem Melchisedec, & qua ibi sequuntur singula & universa.

Quapropter ut receptui canem, detectum satis superq; iudico angelum illum tenebrarum, Iohannem Calvinum, qui ex abyssi puteo emergens, partim detestabili hac & insana libidine torquendi scripturas, & propugnacula Christiana Religionis adversus

sus infideles Iudeos & Arianos diruendi, partim impio in sacrosanctam maiestatem exaltati Iesu Nazarenæ calamo, partim etiam perverso dogmate de re tota Sacramentaria, deniq; horribilibus suis de absoluta predestinatione portentis & paradoxis non minimam Solis partem, ut Apocalypsis loquitur, his novissimis temporibus obscuravit: trahens magnum stellarum numerum, & unâ secum in abyssum precipitem agens.

Æternus Deus clementer obsecret suos, ne & ipsi pestifera hac seductio- nis Calvinianæ plaga corripiantur, seductos porro ad pastorem animarum Iesum Christum convertat, ne in errore pereant, sed unâ cum omnibus fidelibus Deum verè diligentibus æternum salventur, Amen.

Hæc de Calvinii strophis nefarijs monere DE I Ecclesiam volui, adductus ad laborem hanc suscipiendam Prefatione Doctoris Davidis Paræi.

M 4

ut adversus ipsius iniustam criminationem publicè probatum redderem, me in prefatione mea prefixa libello de Trinitate longè minus etiam de Calvino dixisse, quàm dicendum fuerat, multoq; retriores esse eius corruptions, quàm ut ullam excusationem admittant.

Si respondere volet Pareus, admonitum volo, ne se suo defunctum officio arbitretur, si in genere aliquid contra oggannat, aut nobis veterem illam Calvinistarum canilenam occinnat, neminem doctrinam Ecclesie de adorando sacrosancta Trinitatis mysterio, deq; eterna Christi Deitate contra fanaticos doctius & fortius hoc ipso viro (Calvino) asseruisse. Explevit hic sermo; & pridem innotuit Ecclesie Dei effrenis iactantia, quæ vestrarum quidem hominum dicta non aliter ac de cælo delapsa oracula suspicitis & cernui veneramini; cæterorum autem, qui vobiscum non
sentio

sentiunt, labores adunco naso suspensa
ditis.

Faceffat etiam illa gloriatio de
Serueto, Gentili, & scelerum socijs, Ala
ciato, Blandrata &c. acriter à Calvia
no repressis. Pridem enim & hoc in
claruit in orbe Christiano, quibus ex
Scho'is & Ecclesijs ipsa illa immania
portenta prodierint, Nec obscurum est,
hoc genus eludendi scripturas, quo
Calvinus utitur, esse Diabolo exoptas
tum adminiculum unius post alterum
testimonij firmitatem in cordibus ho
minum concutiendi, donec ad consti
tutam Arriane hereseos metam illos
etiam nil tale cogitantes perducant.

An infirma sint veterum argu
menta contra hereticos, ut Calvinus,
& hunc secutus Pareus somniat, cura
Etis, quibus vel mica sani iudicij sus
perest, estimandum committo. Va
leat etiam procul ille Calvini delectus
sine omni iudicio institutus, quo ex
ambitione mera sexagenarios depon-

te deus, interpretum Christianorum
 sancta meditata respuit, ut suis ipse
 placitis regnum in Ecclesia possideat.
 Etenim si tu, Paræe, dixeris, Calvi-
 num merito reprehendisse veterum
 interpretum explanationes super lo-
 cum Genes. 19. Pluit Iehova à Iehova
 &c. super Psalmi secundi versum:
 Filius meus es tu, ego hodie genui te:
 super versum Psalmi 33. Verbo Do-
 mini cæli firmati sunt, & spiritu oris
 eius omnis exercitus eorum: super
 verba Christi: Ego & Pater unum
 sumus Iohan. 10. & si hoc postremum
 de unitate consensu non essentia,
 Magistrum tuum Iohannem Calvi-
 num imitatus, intelligendum esse pro-
 nunciaveris: dicam ego, te scientem,
 volentem contra sempiternæ veritatis
 stimulum calcitrare malle, quàm DEO
 gloriam, ostensaq; veritati palmam
 concedere. Sin vero disiteri non potes,
 rectè hac testimonia contra Arianos
 ab orthodoxis Patribus esse usurpata
 quid.

Quid, ergo (malum) de delectu, nescio quo, quem Calvinus adhibendum duxerit, à Patribus verò is minus sit observatus, nugacissime concionaris?

Quod etiam obvertis, non numero argumentorum contra hereticos esse pugnandum: iam dissolutum est, & ostensum, quæ Calvinus infirma esse precipit, esse solida & invicta. Neque sine causa Spiritus sanctus unum idemq; toties in scriptura repetit, nimirum, ut & pondere & numero testimoniorum in sancienda fide articulorum salutis confirmet, animos nostros, & vicissim hostes verbi sui, non tam pondere & gravitate, quam multitudine atque numero consentientium dictorum Scriptura confirmat & obruat. Siquidem ipsa quoque multitudo testimoniorum Spiritus sancti, & unius eiusdemq; rei frequens iteratio mirificè nos in fide confirmat, iuxta Paulinum illud Philip. 3. eadem scribere

scribere vobis me quidem haud pigeat.
vobis autem tutum est.

Quodq; Calvinus contra hereticos illos pugnavit non negatur ea parte fecisse rectè. Quanquam certè Spiritus sua ansam præbens Diabolo, ut ex ipsius Scholis emergent Antitritarij numero non pauci: quid ferè aliud fecisse putandum est, quàm qui alios substernentes ignem edificio adjuvant, & ubi paulo post fervet incendium, & sævit flamma, diligentem ipsi quoq; præstant in ea restringenda operam.

Quod attexit Pareus cum Spiritus Prophetarum subiectus sit Prophetis, scripsisse Calvinum, non præscripsisse Ecclesie interpretationes & sententias suas: ne hoc quidem verum dicit. Obsecro enim te, num hoc est Prophetis esse subiectum, si quis non tantùm Christianos Scriptores Veteres & Neotericos tam carpat odiosè, tam acerbè subsannet & irrideat, eosq; his orn-

net.

nec emblematis, quod sine causa tur-
 multuentur, acris exagitando Iu-
 deos, quod argute Philosophentur, af-
 ferant argutias, abutantur locis Scri-
 pturae, in alienum sensum ea torques-
 ant, idq; nimis violenter, volent in-
 aere, & tales afferant interpretatio-
 nes, que merito rideantur à Iudais:
 sed insuper Evangelistarum & Apo-
 stolorum explicatione manifestè re-
 cedat, eisq; hanc notam palam impin-
 gat, quod dicta Prophetarum subtili-
 us ad Christum deflectant, imò quod
 ad suum institutum deflectant id,
 quod in scriptis Prophetarum ALIO
 SENSV dictum fuerat, quod vide-
 antur scripturam intempestivè ad
 causam suam TRAHERE, quodq;
 negligendo figuras, quas Calvinus mi-
 surpatas somniat, à nativo sensu Pro-
 phetarum discedant. Hoc certè non
 est Prophetis subijci, sed in ipsos Apo-
 stolos & Evangelistas sibi virgulam
 censoriam vendicare superbissime.

Vt autem liquido constet, Parae, ad quid respondendum tibi sit, si respondere voles; scias velim, me in his, qua allegata ex tibi eius sunt, non indifferenter totum semper contextum rejicere, sed ea duntaxat, qua in notationibus meis, vel praemissis, vel subiunctis, falsa & erronea esse demonstrantur. Quemadmodum neque omnem vel metaphora vel reliquorum troporum usum reprobo, sed duntaxat petulantiam istam, qua, qua proprie dicta sunt à Prophetis, etiam Apostolis id restantibus, nihilominus metaphoricè vel tropicè Calvinus exponit sacrosancta oracula de Christo per lusus istum aleatorium ad Iudaicas glossas inflectens, quod exemplis aliquam multis est ad oculum demonstratum.

Maturius respondiſsem Paraeo, si Praefatio eius citius in meas pervenisset manus. Verum ut in Proverbi est, sat cito, si sat bene. Respondebit etiam Deo

Deo dante, clarissimus Theologus D.
 Samuel Huberus, quem Paraus effron-
 ti & immensi audacia per notorias &
 in luce expositas calumnias coram or-
 be Christiano deformare conatus est.
 Dominus Iesus Satanam sub pedes no-
 stros conerat citò, & à lue Cal-
 vinstica clementer liberet
 Ecclesiam suam,
 Amen.

F I N I S.

11
7
3
7
3
2
1

65687

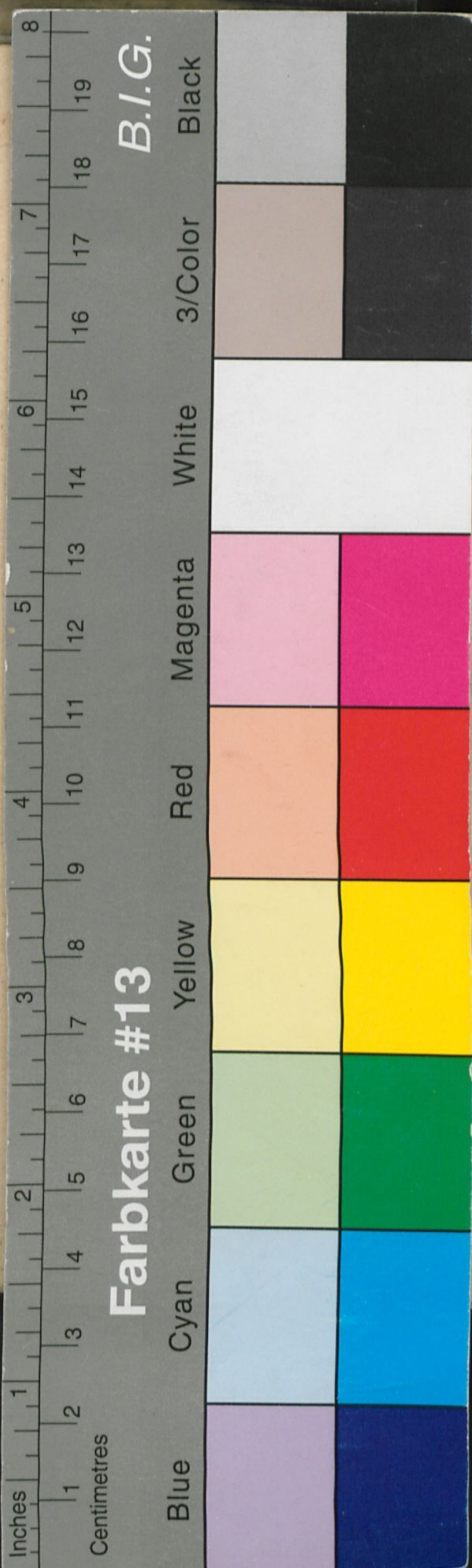
(X2202089)

TA-70L

65681

WNA

CALVINVS
I V D A I Z A N S,

Hoc est:

I V D A I C Æ G L O S S Æ
E T C O R R U P T E L Æ, Q V I B V S
I O H A N N E S C A L V I N V S illustrissima
Scripturæ sacre loca & Testimonia, de
gloriosa Trinitate, Deitate C H R I S T I, &
Spiritus sancti, cum primis autem vaticinia
Prophetarum de Adventu Messiae, nativitate
eius, passione, resurrectione, ascensione
in caelos & sessione ad dextram Dei, de-
restandum in modum corrumpere
non exhorruit.

Addita est corruptelarum confutatio.

per

E G I D I V M H V N N I V M,
Sacrae Theologiae Doctorem & Profes-
sorem in Academia VVite-
bergenfi.

VV I T E B E R G Æ

Excudebat Vidua Matthaei VVelaci.

ANNO M. D. XCV.